

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**IX. DÖNEM TBMM
ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ ve SİYASİ FAALİYETLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Cemal GÜVEN

HAZIRLAYAN

ÖMER TOKAT

064214031011

KONYA- 2009

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	ÖMER TOKAT
	Numarası	064214031011
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İLKÖĞRETİM ABD. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

Tezin Adı

IX. DÖNEM TBMM
ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ ve SİYASİ
FAALİYETLERİ

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Ömer TOKAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	ÖMER TOKAT	
	Numarası	064214031011	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İLKÖĞRETİM ABD. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Cemal GÜVEN	

Tezin Adı

IX. DÖNEM TBMM ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ ve SİYASİ FAALİYETLERİ

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “IX. DÖNEM TBMM ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ ve SİYASİ FAALİYETLERİ” başlıklı bu çalışma 25/11./2009 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı
Yrd. Doç. Dr.

Danışman ve Üyeler
Cemal GÜVEN

Doç.Dr.

Güngör KARAUĞUZ

Yrd.Doç.Dr.

Necmi UYANIK

İmza

(Handwritten signatures)

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
YÜKSEK LİSANS KABUL FORMU.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÖN SÖZ.....	vii
ÖZET	viii
SUMMARY	ix
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 14 MAYIS 1950 SEÇİMLERİ

1. 1. Çorum'da Seçim Hazırlıkları	11
1. 2. Çorum Milletvekilleri Adayları	12
1. 2. 1. CHP Milletvekili Adayları.....	13
1. 2. 2. Demokrat Parti Milletvekili Adayları.....	13
1. 2. 3. Bağımsız Adaylar.....	13
1. 3. 14 Mayıs 1950 Milletvekilleri Sonuçları.....	14
1. 3. 1. Ülke Geneli.....	14
1. 3. 2. 1950 Çorum İli Seçim Sonuçları.....	15
1. 4. 14 Mayıs 1950 Seçimlerinin Ardından.....	17
1. 5. 14 Mayıs 1950 Seçimlerinin Çorum'daki Yankıları.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

ÇORUM'DAN DOKUZUNCU DÖNEM TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNE KATILAN MİLLETVEKİLLERİ

2. 1. Ahmet Başbüyük	21
2. 2. Sedat Baran	22
2. 3. Şevki Gürses.....	23
2. 4. Baha Koldaş	24
2. 5. Hüseyin Ortakçioğlu.....	25
2. 6. Saip Özer	26

2. 7. Hasan Ali Vural.....	28
2. 8. Hakkı Yemeniciler.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DOKUZUNCU DÖNEM TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİNİN ÇALIŞMALARI

3. 1. Dokuzuncu Dönem Büyük Millet Meclisi'nde Aldıkları Görevler.....	30
3. 2. Yasama Çalışmaları.....	31
3. 2. 1. Ahmet Başbüyük	31
3. 2. 1.1. Kanun Teklifleri	37
3. 2. 1.2. Takrirler.....	45
3. 2. 1.3. Sorular ve Cevaplar.....	46
3. 2. 2. Şevki Gürses	47
3. 2. 2.1. Kanun Teklifi.....	47
3. 2. 3. Baha Koldaş.....	47
3. 2. 3.1. Kanun Teklifi.....	48
3.2.3.2. Sorular ve Cevaplar.....	50
3.2. 4. Hüseyin Ortakçioğlu.....	51
3.2.4.1. Kanun Teklifleri.....	54
3.2.4.2. Sorular ve Cevaplar.....	55
3.2.5. Saip Özer.....	56
3.2.5.1. Kanun Teklifi.....	56
3.2.5.2. Takrirler.....	60
3.2.6. Hasan Ali Vural.....	61
3.2.6.1. Kanun Teklifleri.....	64
3.2.6.2. Sorular ve Cevaplar.....	64

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1950 DÖNEMİNDE ÇORUM'DA GERÇEKLEŞEN GELİŞMELER

4. 1. Ulaştırma ve Haberleşme Alanında.....	67
4. 2. Sağlık Alanında.....	68
4. 3. Ekonomik Alanda	68
4.4. Sosyal Alanda.....	69

SONUÇ	71
BİBLİYOGRAFYA	73
EKLER	81

ÖN SÖZ

Türkiye Cumhuriyeti 14 Mayıs 1950 seçimleri ile yeni bir döneme girmiştir. Uzun dönem Türkiye’de iktidarı elinde bulunduran CHP bu seçimlerde iktidarı Demokrat Parti’ye bırakmıştı. Bu iktidar değişimi Türkiye’nin ekonomik, siyasi ve sosyal alanlarda gelişmelerin olduğu gibi demokrasi alanında da gelişmelere sahne olmuştu. 1950’den sonraki dönem Türkiye’nin kuruluşundan sonra belki de en önemli olayların yaşandığı dönem olmuştur.

14 Mayıs 1950 seçimleri sonucu oluşan ve TBMM’nin dokuzuncu dönemi olarak adlandırılan bu dönem, Türk insanın ders alabileceği 1950 dönemini daha iyi öğrenerek bu günü daha iyi değerlendirebilecekleri ve geleceği görebilmeleri adına örnek alınacak çalışmalarla doludur. İşte burada biz araştırmacılara düşen görev 1950 döneminde gerçekleşen olayları ve Türkiye Cumhuriyeti’nin daha sağlıklı temellere oturmasını sağlayan daha demokratik bir Türkiye’nin oluşması adına çalışan insanları daha iyi araştırıp zamanın şartlarında onları anlamaya çalışmaktır. Bu yöndeki çalışmaları ortaya koyarken olaylar içerisinde de yer almış olan insanların çalışmaları ile beraber yaşantıları, düşünceleri ve genel olarak hayatlarının da bilinmesi gerekmektedir.

Dokuzuncu dönemde Çorum milletvekili olarak katılan insanların faaliyetleriyle ilgili herhangi bir bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Bu milletvekillerinin hem Türkiye’nin geneli adına hem de özel olarak Çorum için yaptığı çalışmalar büyük önem arz etmektedir. Böylece yaptığımız araştırma sonucun da Çorum tarihine olduğu kadar genel olarak da tarihimize yerel bir çalışma ile katkıda bulunmaya çalışacağız.

Dokuzuncu dönem Çorum milletvekillerinin hayatları hakkında yazılı belgelerin çok az olması ve bu insanların vefat etmesi ile bazılarının Çorum’da yaşayan birinci derecede yakınlarının bulunmaması olanların ise konu ile çok fazla bilgi vermemesi çalışmamızı etkilemiştir.

Başta Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi ve Kütüphanesi olmak üzere 1950-1954 dönemleri arasında yayın yapmış Çorum gazeteleri incelenmiş ve yazılı eserler de tetkik edilerek gerekli doküman sağlanmıştır. Ayrıca Meclis’in dokuzuncu dönemini kapsayan meclis tutanakları, Milletvekili Sicil Dosyaları, Dokuzuncu Dönem Meclis Albümleri ve araştırma eserler, süreli yayınlarda yer alan bilgilerden yararlanma yoluna gidilmiştir.

Son olarak değerli açıklamalarıyla çalışma boyunca bana yol gösteren bilgi ve deneyimleri ile yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocam, Yrd. Doç. Dr. Cemal Güven’e teşekkürlerimi sunarım.

Ömer Tokat

KASIM 2009

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	ÖMER TOKAT		
	Numarası	064214031011		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İLKÖĞRETİM ABD. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Cemal GÜVEN		
IX. DÖNEM TBMM ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ ve SİYASİ FAALİYETLERİ				
	Tezin Adı			

ÖZET

14 Mayıs 1950 yılında yapılan seçimlerde Anadolu'nun her yerinden gelen halkın seçtiği milletvekillerinden meydana gelen Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Çorum'da sekiz milletvekili ile temsil edilmişti.

1950- 1954 yılları arasında görev yapan 9. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Çorum ili milletvekilleri; Ahmet Başbüyük, Sedat Baran, Şevki Gürses, Hüseyin Ortakçıoğlu, Saip Özer, Hasan Ali Vural, Hakkı Yemenciler idi.

IX. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yer alan Çorum milletvekilleri Meclis'te çeşitli konular üzerine yaptıkları konuşmalarla, verdikleri kanun teklifleri ve önergelerle görüşlerini ortaya koymuşlardı. Milletvekillerinin yer aldığı komisyonlar, iştirak ettikleri inceleme heyetleri, üzerlerinde bulundurdıkları çeşitli üyelikler, yürüttükleri görevler de bulunmaktaydı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, büyük sıkıntılar yaşamış bir coğrafyayı imar etmek, geri kalmış bir toplumu kalkındırarak medeni değerlerle buluşmasını sağlamak gibi zorlukları biçimlendirmeye uğraşmıştı. Bu uğraş içerisinde, ülkenin birçok bölgesinden gelen milletvekillerinin ortaya koyduğu fedakârlık ve çabalara, Çorum ilini temsil eden milletvekilleri de ellerinden gelen katkıyı yapmışlardı.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	ÖMER TOKAT		
	Numarası	064214031011		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İLKÖĞRETİM ABD. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Cemal GÜVEN		
Tezin İngilizce Adı		9 TH TERM MEMBERS OF THE TURKEY GRAND NATIONAL ASSEMBLY OF ÇORUM AND THEIR POLITICAL ACTIVITIES		

SUMMARY

The selection in 14 May 1954 Çorum is represented with eight deputies in Turkey Grand National Assembly which is consisted of deputies from all over Anatolia and elected by the public.

Deputies of Çorum, worked in the 9 th term Turkey Grand National Assembly, between 1950 and 1954 are; Ahmet Başıbüyük, Sedat Baran, Şevki Gürses, Hüseyin Ortakçıoğlu, Saip Özer, Hasan Ali Vural, Hakkı Yemeniciler.

Çorum deputies had introduced their opinions with their sepeeches, notice of motions and proposals in the 9 th Term Turkey Grand National Assemblies. Deputies carried out different kinds of duties like; memberships in various commissions and observation committees, and as a vice chairman of assembly and acting minister.

Turkey Grand National Assembly had dealed with the difficulties to reconstruct a geography who lived the big problems and on the other side struggled to develop a backward society to bring it together with civilized values. Within this strove, deputies representing Çorum province had made contributions with other deputies coming from different regions of the country and who had produced efforts and sacrifices.

KISALTMALAR

C.	: Cilt
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DP	: Demokrat Parti
MP	: Millet Partisi
NSD	: Numaralı Sicil Dosyası
nr.	: Numara
Olğ.	: Olağan
s.	: Sayfa
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
Yay.	: Yayınları

GİRİŞ

Birinci Dünya savaşında Osmanlı Devleti'nin yenilgiye uğraması Avrupalı devletlere Osmanlı Devleti'ni paylaşma projelerini uygulama fırsatını verdi. Mondros Mütarekesi'nin hükümleri dayanak noktası yapılarak yurdun genelinde vuku bulan işgallerin yanı sıra, işgalciler tarafından kendilerine gösterilen müsamahadan faydalanan azınlıklar da Anadolu toprakları üzerinde varlıklarını tesis için çaba sarf etmekteydiler. Türk halkı, kendisine Mustafa Kemal gibi lider bulacak ve Büyük Millet Meclisi gibi bir güç unsuru ortaya çıkaracaktır.

Anadolu'da Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı ile başlayan, genelge ve kongrelerle desteklenen Türk Milli Mücadelesi; İstanbul'un işgali ve Misak-ı Milli'nin karar organı olan Mebusan Meclisi'nin dağıtılması üzerine yeni bir evreye girer. Bu gelişme üzerine Mustafa Kemal Paşa, ülkede seçimlerin yenilenerek, Ankara'da olağanüstü yetkilere sahip bir meclisin toplanmasına dair önemli bir genelge yayınlamıştır. Seçimin ardından 23 Nisan 1920'de yeni seçilen mebuslarla, Osmanlı Mebusan Meclisi'nden gelen mebusların katılımıyla Ankara'da Büyük Millet Meclisi toplanmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Milli Mücadele'yi sonuca ulaştıracak, Anadolu'da yeni bir devlet unsuru ortaya çıkaracaktır. Görev üstlendiği 1920–1923 yılları arasında I. dönem Meclis, savaşı yürüten ve kurucu meclis özelliği gösteren bir iradeyi yansıtacaktır. 1923 yılında ülkede seçimler yapılarak Türkiye Büyük Millet Meclisi yenilenecek, Meclis II. dönem faaliyetlerine başlayacaktır. Bu dönemde de meclis birçok yeniliği hayatla buluşturan ve Anadolu'da çağdaş hayatı yapılandıran bir işlevsel güç özelliği gösterecektir.

I. ve II. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclislerinin ürettiği değere, Çorum milletvekillerinin de katkıda bulunmuştur. Gerek I. dönem, gerekse II. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclislerinde yer alan bu milletvekilleri, ülkenin oluşumu için gerekli olan emek ve özveriye sunmaktan geri kalmamışlardır.

Türk halkı, içerisinde bulunduğu bu çok zor dönemleri başarıyla atlatmayı bilmiş ve Türkiye Cumhuriyeti devleti ve halkı artık daha demokratik daha özgür bir Türkiye için mücadelesine devam etmiştir. Cumhuriyetin ilanı ile başlayan tek parti iktidarı uzun yıllar devleti yönetmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti siyasi tarihi içerisinde çok partili hayata geçmek için bazı çalışmalar yapılmıştı ancak istenilen sonuç elde edilmemişti. Demokrasi yolundaki bu gelişmelere ve çalışmalara Cumhuriyet döneminde büyük ölçüde ağırlık verilmiştir.

19. yüzyıldaki basın-yayın faaliyetlerinde gelişme ve eğitimin yaygınlaşması siyasal hayata katılımı ve bilgilenme düzeyini artırmıştır. Oldukça sınırlı düzeyde kalmış olmasına rağmen, kitlesel siyasal katılma araçlarının (seçimler, partiler-dernekler, dilekçe hakkı) ve dolaylı (iki dereceli) seçimlerle oluşmuş bir yasama organının siyasal süreçteki yerini alması, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e miras kalan olguların başında gelir. Seçimlerin niteliği üzerindeki tartışmalar Cumhuriyet döneminde de benzer şekilde devam etmiştir. Siyasal katılma ve partileşme konusunda deneyimi 1920'li ve 1930'lu yıllardaki otoriter rejimi yaygın ve kitlesel bir parti yaratmaya çalışmasında da rolü vardır.¹

Bu konuda bir başka tartışma da I. TBMM Döneminde 1921 Anayasası ile 3 Nisan 1923 tarihli "intihabı Mebusan Kanunu Muvakkatinin Bazı Mevaddini Muadil Kanun"un mecliste görüşüldüğü sırada üyelerinin önemli bir çoğunluğu seçim güvenliği ve dolaylı seçimler konusunda birleşmişlerdir. Bu üyeler, iki dereceli (dolaylı) seçimlerin "*Milli Hâkimiyetin Tecellisine*" imkân vermediği yönünde görüşler dile getirmişlerdir. Daha sonra (1923 yılında) Anayasa Komisyonu Başkanı olarak tek dereceli seçim teklifine karşı çıkacak olan Yunus Nadi bile bu sırada milli hâkimiyetin en iyi biçimde gerçekleşmesinden yanadır. 1923 tarihli bu kanunun değişiklik teklifi on gün önce "muhalefet"e (ikinci gruba) mensup milletvekillerince verilmiştir. Teklif, 1908 tarihli düzenlemeye göre oldukça demokratik bir içeriğe sahiptir. Gerekcede intihap Kanunu'nun Anayasa ile ters düştüğü milli iradenin gereği gibi yansımaya imkân vermediği belirtilmiştir.²

Çoğunluğunu Birinci Grup üyelerinin oluşturduğu "Kanun-i Esasi Encümeni" mazbatasında ise teklifin içeriği büyük ölçüde değişmiştir. İleride tek dereceli seçimlere geçileceği teftiş heyetlerinin seçimle oluşması, mebus olabilmek için seçim dairesindeki seçmenlerden oylamaya katılanların mutlak çoğunluğunun onayını alması hükümleri kaldırılmıştır. Teklifin TBMM'nde görüşüldüğü sırada bazı üyeler seçimlerin tek dereceli olmasını bürokrasinin seçim heyetlerindeki rolünün kaldırılmasını önermelerine rağmen encümenin yeniden kaleme aldığı metin 67 ret, 5 çekimser oya karşılık 114 oyla kabul edilmiştir.³

Bu anlayış 1935 programında biraz değişir ve dolaylı seçimler daha açık bir şekilde demokrasinin bir gereği olarak değerlendirilmeye başlanır.

¹Tanık Zafer TUNAYA, **İkinci Meşrutiyet'in Türk Siyasal Hayatındaki Yeri**, Siyasi İlimler Türk Derneği Yay., Ankara-1976, s.82.

² Fadime ALDEMİR, **1950 Seçimleri**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara- 2001, s.5.

³ ALDEMİR, **1950 Seçimleri**, s.6.

Bu programın kongrede görüldüğü sırada üç delege seçimlerle ilgili yeni düzenlemeye karşı çıkmışlardır. Bu delegeler, özellikle eski programdaki "bir dereceli seçim yapmak yüksek emelimizdir" ibaresinin kalkmasını, yine eskisinden farklı olarak iki-dereceli seçimlerin demokrasinin icaplarına uygun kabul edilmesine anlam veremediklerini söylemişlerdir. Genel Sekreter Recep Peker'in konuşmaları cevaplamasından sonra bu yönde verilen iki önerge reddedilmiştir Gerekçe, 1943 tarihinde toplanan V. Büyük Kurultayda kabul edilen Programda ise, "yurdumuzun umumi şartlarına göre vatandaşın yakından tanıdığı ve emniyet ettiği kimselere rey vermesini temin eden bir sistem şeklinde belirlenmiştir".⁴

Seçimlerde CHP dışında parti kurulması engellendiği için milletvekili göstermek sadece CHP'ne aittir. Ancak CHP'nin bu tek imtiyazına rağmen bağımsız adaylar seçime katılmış, CHP ise bu durumda rahatsız olmuştur. CHP'nin tek parti olması seçimleri garanti altına alması anlamına geliyordu. Tek parti döneminde dolaylı seçimlerin, yarım yüz yılı aşkın bir mazisi olan ve Osmanlı siyasal modernleşmesinin ilk zamanlarındaki "halkın siyasi erginliğe erişmediği" biçimindeki bir gerekçe ile açıklanması ve haklı gösterilmesi pek anlamlı değildir. Bu dönemde katılımcı bir siyasal kültürün varlığından bahsetmek zor olsa bile, seçim sonuçları üzerindeki denetim amacının ön planda geldiğini söylemek daha gerçekçi gözükmektedir.

CHP'nin 1933 yılında yayınlanan ve 1931 tarihli tüzükteki seçimlerle 19 il hükümleri düzenleyen "İntihap Yoklama Talimatnamesi"nde yoklama (ön seçim) yapılmaması gereken seçimler (parti üst yönetiminin aday gösterdiği seçimler parti yönetim kurullarının kendi içinde yapacağı seçimler gibi. Madde 1) dışında kalan seçimlerde (ikinci seçmen belediye meclis üyeliği ve mebus seçimi teftiş heyetleri seçiminde) yoklama yapılması zorunlu görülmüştür. Madde 2) Talimatnamenin "başlangıç" kısmında, yoklamanın, "iyi sonuç elde edecek surette fırka mensuplarını kazandırmak..." amacı ile yapıldığı açıklanmaktadır.⁵ Kısacası tek-parti yönetiminde seçmenler ikinci seçmen seçiminde de serbest değildirler. Bu dönemde kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Serbest Cumhuriyet Fırkası, Laik Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Fırkası, muhalif partiler programlarında seçimlerin tek dereceli olmasının isteği ve seçim güvenliğine önem verildiği göze çarpar.

Bu ilkelere yer verilmesinden dolayı seçimlerde hâkim resmi partinin, seçim sonuçları üzerindeki etkinliğini daha da arttırdığı düşüncesinin de rol oynadığı açıktır.⁶

⁴ ALDEMİR, 1950 Seçimleri, s.7.

⁵ CHP İntihap Yoklama Talimatnamesi, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, Ankara-1933, s.3-4.

⁶ ALDEMİR, 1950 Seçimleri, s.8.

Bu aşamadan sonra parlamentoda uzun bir dönem Milli Şef dönemi olarak da bilinen İsmet İnönü dönemi başlayacaktır.

İsmet İnönü 1945-1950 yılları arasındaki dönemde ve daha sonraki zamanlarda çok partili hayata geçme planları yapmış en nihayetinde 2. Dünya Savaşı'nın ortaya çıkmasıyla bu planları gecikmiştir.

1945–1950 dönemi ise "Milli Şefli Çok-Parti Rejimi" şeklinde tanımlanmıştır. Bu da Türkiye tarihinde "Milli Şef Dönemi'nin etkili bir yeri olduğunu bize açıkça göstermektedir. İsmet İnönü bu uzun yıllar boyunca Türkiye'nin Milli Şefi, CHP ise Milli Partisi olmuştur.

1945 yılı dünyada ve Avrupa'da önemli gelişmelerin yaşandığı bir yıldır. Uluslararası politikada güç dengesi değişmiş terazinin bir ucunda ABD, diğerinde ise Sovyetler Birliği bulunmaktadır.

Bundan sonraki dönemlerde dünya bu iki devlet arasındaki soğuk savaşa tanıklık etmiştir. Bu dönemde Avrupa fiilen işgal edilmiş, Almanya, Avrupa Savaşının sonunda teslim olmuştur. 1945 yılından itibaren uluslararası politikada hızla değişen güç dengesi Türkiye'nin savaş yılları boyunca izlediği dikkatli ve hassas denge politikasını imkânsız kılmıştır. Ancak Türkiye 23 Şubat 1945 yılına kadar uzunca bir süre yalnızlık politikası sürdürecektir.⁷

Türkiye'nin batılı müttefikler arasında süren yalnızlığı dış politikada temel sorun olmaya devam edecek 1944 ve 1947 yılları bu politikanın devam ettiği yıllar olacaktır. Ancak Amerika'nın Truman Doktrini okyanus ötesinden bir müttefikin oluşumunu gösterecektir. Türk-Amerika ilişkilerinin esas başlangıç noktası bu şekilde olmuş, bundan sonra ilişkilerde yeni bir dönem yeni bir canlanma olmuş buda Türkiye'nin sadece dış politikasının değil, iç politikasının da canlanmasına sebebiyet vermiştir. Avrupa'da Tek-Partili rejimlere karşı demokrasi galip gelmiştir. Bu esasın izleri 1945 yılından itibaren Türkiye'de de hızlanmaya başlamıştır. İsmet İnönü 1945 yılından itibaren ileride bir muhalefet partisi kurulmasını düşündüğünü, bir zamanlar gereğine değinilmekte ve belli başlı konularda vaatlerde bulunmaktadır. Bu kısımda ayrıca, partinin iktisadi görüşü açıklanmaktadır. Bu konuda, özel teşebbüs ve ülke kalkınmasının tarıma dayanacağı yaklaşım önemlidir. Ancak, bu yaklaşım yetersizliğini partinin yöneticilerine anlatmak hiçbir zaman mümkün olmamıştır.

Demokrasi yaklaşımı ise bilinen soyut bir özgürlük kavramı çerçevesinde oluşturulmuştur. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi ve Ana Sözleşmesi'nce kabul

⁷Faik Ahmet BARUTÇU, **Siyasi Anılar (1939–1954)**, Milliyet Yay., Ankara-1981, s.288.

edilen birçok temel hak ve özgürlük sayılıyordu. Ne var ki bunların uygulanması, tanımı konusunda yeterince bir açıklık yoktu. Ama o günlerin potansiyel toplumsal muhalefетinin bu noktadaki eksiklikleri göreceк hali de yoktu. Nitekim partinin kuruluşunu izleyen günler geçtikten sonra büyük yığınların Demokrat Parti'yi desteklediğı ortaya çıktı. Bu arada CHP'de de 1946 genel seçimleri öncesince toplanan II. Olağanüstü Kurultay'ında Müstakil Grup kaldırıldığı gibi "Değişmez Genel Başkanlık" kurumu da tüzükten çıkarılmış ve seçimlerin tek dereceli yapılmasına karar verilmiştir. 1946-1950 yılları, CHP'nin liberalleşmeye ve demokratikleşmeye çalıştığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde, bir yandan yirmi yıllık halkın soğuduğı ve giderek (bürokratik - plütokratik) bir oligarşi niteliğine bürünen CHP, kitlelere sevimli gösterilmeye çalışılmış, bir yandan da savaş içinde çıkarılan Milli Korunma Varlık Vergisi ve Toprak Mahsulleri Vergisi gibi yasalarla kurulan katı ekonomik düzen yumuşatılmaya çalışılmıştır. Fakat bu önlemler, iktidarı serbest seçimlerle sürdürmeye yetmemiştir. İki milyona yakın kayıtlı üye olan 27 yıllık CHP, 1950'de daha dört yaşındaki DP'ye açık farkla yenilmiştir.⁸

1945 Temmuzunda Nuri Demirağ'ın Milli Kalkınma Partisi'ni kurmasından itibaren 14 Mayıs seçimlerine kadar geçen beş yıllık süreyi inceleyecek olursak, bu dönemde 1908'deki hürriyetin ilanını izleyen günlerdekine benzeteбilecek bir siyasal canlılık gözlemleyebiliriz.⁹

Bu dönemde yüzlerce gazete ve dergi çıkmaya başlamış, yirmi beşten fazla siyasal parti kurulmuştur.

Türkiye Birleşmiş Milletlere üye olunca demokratikleşme yolunda hızlı aşamalar kaydetmesi gereken bir döneme girmişti. Bu dönemde Milli Şef 19 Mayıs 1945'teki söylevinde çok partili yaşama geçileceğı müjdesini vermişti.¹⁰

Bu dönemde tek parti iktidarını oluşturan, CHP bir çeşit koalisyondur. Cumhuriyet'in kurulduğu ilk yıllardan itibaren asker-sivil bürokrasi ile Ticaret -Sanayi erbabı eşraf ve büyük toprak sahipleri arasında bir koalisyon mevcuttur. CHP örgütü, organları ve hükümeti ile bu koalisyonun tüm özelliklerini yansıtmaktadır. CHP iktidarının sınıfsızlık avı topraksız ya da az topraklı köylülerle, işçilere karşı kullanılan bir çeşit taktik olarak kabul edilebilir. Nitekim iktidarın çarkları sürekli olarak bu zımni koalisyonun ortakları lehine dönmüştür. CHP ile

⁸ ALDEMİR,1950 Seçimleri, s.17.

⁹ ALDEMİR,1950 Seçimleri, s.19.

¹⁰Tevfik ÇAVDAR, Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1839–1930), Ankara-1995, s.394.

sözünü ettiğimiz toplumsal katmanlar arasındaki zımni koalisyonu yaratan olaşma savaşı yıllarındaki uygulamalar nedeniyle bozuldu.¹¹

Türkiye 1939'da Batı burjuva demokrasinin yanında yer almıştı. O zaman SSCB Almanya ile bir olmuş, Türkiye'ye yönelik yayılmacı emellerini belli etmişti. Daha sonra SSCB, Alman saldırılarına uğrayınca batı demokrasileriyle saf tutmuştu. Ne var ki yayılmacı siyasetini sürdürüyordu. 1. Dünya Savaşı sonunda Çarlık Rusya'sı toprakları olan ülkeleri geri almak istiyordu.

19 Mart 1945'te SSCB 1925'te Türkiye ile imzalamış olduğu Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması'nın yenileyemeyeceğini, yeni bir anlaşma yapmak istediğini bildirdi. Türkiye bu isteği olumlu bir şekilde karşılamakla beraber Türkiye Sovyetlerin şartlarını reddetmiştir. Bunun sebeplerine gelince Sovyetlerin, boğazların iki ülke tarafından ortak savunulması isteği, Gürcistan'da bazı profesörlerce Kars ve Ardahan'ın ülkelere iadesinden, Bulgaristan'da ise Türkiye'ye ile sınır düzeltilmesinden söz edildiği görülmektedir.

Sovyetlerin henüz batılı ülkelere arası bozulmamıştı. Bunun sonucunda Türkiye uluslararası alanda bir yalnızlık dönemi geçirdi. Türkiye'nin bu yalnızlık dönemini Nisan 1946 başlarında Missouri zırhlısının İstanbul'a gelmesiyle bitirdiğini görüyoruz. Çünkü Türkiye zamanla Batı ile özellikle ABD ile ilişkilerin başladığı bir döneme girmiştir.¹²

Bundan sonraki dönemlerde de bu ilişkilerin giderek yoğunlaştığını görüyoruz. Aynı yıl Türkiye ABD askeri yardım anlaşması yapıldı. 1948'de yine ABD ile bir iktisadi yardım anlaşması yapıldı. Bu Avrupa'nın komünizme kaymaması için ABD'nin başlatmış olduğu "Marshall Yardımı" çevresindeydi.

Türkiye'de "çok partililiğin" aşamasını inceleyecek olursak; Gençlik ve Spor Bayramında İnönü halk idaresinin geliştirileceğini müjdeliyordu. Zaten savaşın sonu ile Avrupa'da ortaya çıkan demokrasi ortamından cesaret alan CHP içindeki kimi hoşnutsuzlar, kıpırdanmaya başlamışlardı. Bunlardan milletvekili olan dördü yani Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü, Refik Koraltan 7 Haziran 1945 günü CHP grubunda "Dörtlü Takrir" diye tanınmış bir önerge verdiler, Önergelerinde, özellikle parti içinde bir tartışma ortamının yaratılmasını istiyorlardı. O sırada Türkiye'de Toprak Reformuna imkân verebilecek bir yasa tasarısı TBMM'ne sunulmuştu. (Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu).¹³

¹¹ ÇAVDAR, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1839–1930)*, s.395.

¹² Mustafa ALBAYRAK, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Doktora Tezi, C.I, Ankara-1992, s.97.

¹³ ALBAYRAK, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti*, s.103.

Özellikle, 17. Maddesinde çiftçiye topraklandırmak için devlet, büyük toprak sahiplerinin topraklarını kamulaştırabilecekti. Kamulaştırma gerekirse toprak sahibinden elli dönüm bırakacak kadar kapsamlı olabilecekti.¹⁴

Çiftçiye Topraklandırma Kanunu toprak sahibi olan milletvekillerini rahatsız etti. Aydın'ın büyük toprak sahiplerinden olan Menderes, yasaya ağır eleştiriler getiren şahsiyetlerin başında gelmektedir. Fakat İnönü bu konuda çok ısrarlıydı. İnönü Atatürk'ün ölümünden sonra bir meclis açış konuşmasında çiftçiye topraklandırma kanunundan bahsetmişti. Ama somut bir adım atılmamıştı. Böylece İnönü işin toplumsal yararları yanında çok partili ortamda köylünün siyasi desteğini elde edebileceğini umuyordu.¹⁵

Ancak İnönü bu düşüncesinde yanılmıştır. Taşraya toprak sahipleri egemendi. Kanun 11 Haziran 1945'de TBMM tarafından kabul edildiği halde onun mimarı olan Hatiboğlu bundan sonraki hükümetlerde bakan olamadığı gibi 17. madde de uygulanmamıştır. Savaş döneminde çekilen sıkıntılar işçi, köylü ve memurların, hükümete karşı bir tutuma girmelerine sebebiyet verdi. Varlık vergisi, Milli Koruma Kanunu, Toprağa ilişkin yasalardan büyük ve orta boy sermaye ile toprak sahiplerini gücendirmişti.¹⁶

1945 yılında, çok partili yaşama geçildiği sıralarda toplumun bütün katmanları CHP yönetimine karşı bir cephede buluşmuşlardı. Bütün bu eğilimlere karşı CHP hala düşünce, vicdan gibi bazı özgürlüklerin yaşama geçmesini istemiyor, sıkıyönetim uyguluyordu. Çok partili yaşamın emekleme dönemi olan 1946–1950 yılları arasında bu tip baskılara sık rastlanıyordu.

Bu dönemde, Türk siyasi tarihinde ilk muhalefet partisi olan Milli Kalkınma Partisi kurulmuştur. Böylece tek parti dönemi sona ermiştir. Bu partinin hem iktidar hem de CHP içindeki muhalefet cephesinde pek önemli bir yeri olmamıştır. Herkes yeni bir parti kurulmasını bekliyordu. Özellikle İnönü "Dörtlü Takrir"i reddederek muhalefetin sertleşmesini istiyordu. Yeni muhalefet partisinin eski siyasal kadrolar arasından çıkmasını istiyor ve teşvik ediyordu. Öte yandan Tan ve Vatan gazetelerinde uluslararası politikada demokrasinin yerleşmesi ile ilgili yazılar yazılıyordu. Dörtlerin lideri olan Celal Bayar Eylül sonunda milletvekilliğinden istifa etti. 12 önceden de Adnan Menderes ve Köprülü Vatan gazetesinde açık muhalefete geçmişlerdi. Bir yayın üzerine divan toplanıp 21 Eylül'de iki milletvekilinin ihracına karar verildi. Refik Koraltan bu duruma itiraz edince O da aynı

¹⁴ Yahya TEZEL, *Cumhuriyet Dönemi'nin İktisat Tarihi*, Tarih Vakfı Yurt Yay., Ankara-1995, s.472.

¹⁵ Metin TOKER, *Tek Partiden Çok Partiye*, Milliyet Yay., İstanbul-1970, s.84.

¹⁶ TOKER, *Tek Partiden Çok Partiye*, s.85.

akıbeta uğradı. Dörtlü Takrir sahiplerinin yeni bir parti kurmaları için ortam hazırды. Celal Bayar Aralık'ta yeni bir parti kuracağını belirtti Demokrat Parti Dörtlü Takrir üyeleri tarafından 7 Ocak 1946'da resmen kuruldu. Partinin lideri ise Celal Bayar'dır. Kurulduğu gün yeni partinin merkez idaresi, tüzüğü ve programı ilan edildi.¹⁷

Demokrat Parti'nin 80'den fazla maddelik programı ikiye ayrılmıştır. 1) Genel Hükümler, 2) Hükümet işleri. I. Bölümde partinin genel prensipleri belirtiliyordu. Bunları da iki ana başlık altında toplayabiliriz. Liberalizm ve demokrasi, Liberalizm hem hürriyetler açısından hem de iktisadi düzen olarak kabul edilmişti. Bir kere belli başlı insan hak ve hürriyetleri öngörülmüş, bu arada özellikle dernek kurma hürriyeti üzerinde ısrar edilmişti. İkincisi içtimai açıdan anayasada yer almış olan devletçiliğin baş görevleri arasında özel teşebbüsün desteklenmesi gereği ise reddedilmişti. Genel ilkelerin ikinci ağırlık merkezini teşkil eden demokrasi görüşü ise, doğrudan doğruya partinin kuruluş gayesi olarak ilan ediliyordu.¹⁸

Bir süreden beri hukukçulardan oluşan 11 kişilik bir bilim kurulunca hazırlanmakta olan seçim yasası 17 Aralık 1949'da TBMM'ye sunulmuştu. Kurul, "yalnızca bilimsel, tamamıyla bağımsız, kesinlikle yansız ve sorumluluğuyla orantılı yetkilere sahip" olarak partilerden de görüşlerini bildirmelerini istemişti. Amaçlarının "vatandaşlara kesin güven verecek, bilimin ve demokrasinin verilerine ve ülkenin gerçeklerine uygun bir seçim yasası yapmak olduğunu da belirtmişti. Ancak Millet Partisi, 1946 seçimlerinde yolsuzluk yapanlar cezalandırılmadıkça yeni bir tasarının yararlı olamayacağını öne sürerek görüş bildirmemişti. Partiler dışında kimi yabancı uzmanlardan da görüş alınmıştı.¹⁹

Tasarıda "gizli oy, açık tasnif" (sıralama) ve yargı denetimi ilkeleri kabul edilmişti. İl ve ilçe seçim kurulları başkanlıklarının yargıçlarca üstlenilmesi, merkezde de Yargıtay ve Danıştay üyelerinden oluşan bir Yüksek Seçim Mahkemesi öngörülmüştü. Tasarı DP tarafından olumlu karşılanmış fakat MP buna karşı çıkmıştı. Bayar, bu tasarı ile yıllardan beri ıstırabı çekilen "siyasal güven bunalımı"nın ortadan kalkacağını belirtmişti. Meclis'te 28 üyeden oluşan bir geçici komisyonda görüşülürken kimi değişikliklere uğramıştı. Bunlardan en önemlisi, DP'nin de desteklediği merkezdeki yüksek mahkemenin kurula dönüştürülmesiydi. Böylece seçimleri yönetecek organın adı Yüksek Seçim Kurulu olmuştu.

¹⁷ Şerafettin TURAN, **Türk Devrim Tarihi**, Bilgi Yay., C. IV., Ankara-1999, s.270-271.

¹⁸ TURAN, **Türk Devrim Tarihi**, s.271.

¹⁹ TURAN, **Türk Devrim Tarihi**, s.269.

Komisyon görüşmelerinde CHP'li Atıf Tüzün'ün "henüz memlekette uygulanabilir olmadığını" öne sürerek tasarının tümüne muhalif kalması da dikkatleri çekmişti.²⁰

Meclis Genel Kurulu'ndaki görüşmelerde ise DP'lilerin isteğine uyularak, bir kişinin iki ayrı seçim bölgesinden milletvekili adayı gösterilmesi benimsenmişti. DP adına konuşan Fuat Hulusi Demirelli, tasarımı "seçmenin oy hakkına ve bu hakkı kullanarak verdiği oya hürmet ettirecek, yolsuzluklara, baskılara meydan vermeyecek ya da hiç olmazsa o gibi hareketlerde bulunmak ihtimalini en alt düzeye indirecek bir yasa" olarak övmüştü. Millet Partisi adına konuşan Osman Nuri Köni ise, ordu mensuplarına seçme hakkı tanınmamasının Anayasaya aykırı olduğunu savunmuştu. Aynı partiden Ahmet Tahtakılıç da seçim tutanaklarının TBMM'ne gelmeden yargıçlarca onanmasını, seçimlerde nispi (orantılı) temsil ya da dar bölge sisteminin uygulanmasını, Cumhurbaşkanlığı ile parti başkanlığının birbirinden ayrılmasını ve Halkevlerinin bağımsız kuruluşlar haline getirilmesini dilemişti. Sonunda oya sunulan, tasarı MP'li 11 üyenin olumsuz oyuna karşın 342 oyla kabul edilmişti. DP'liler de olumlu oy kullandıklarından, seçimlere giderken demokratik içerikli bir seçim yasası iktidara muhalefet işbirliği ile gerçekleştirilmişti.²¹

Adnan Menderes, güvenli bir seçime imkân veren yasayı, "Demokrasinin Sakarya zaferi" diye nitelemişti. Yasanın kimin eseri olduğu yolunda ise değişik görüşler öne sürülmüştü. Bu sonuca ulaşmada, muhalefetin, basın ve daha başka çevrelerin katkılarının bulunduğu yadsınamaz. Ancak Meclis'te çoğunluğa sahip iktidar partisi açısından bakıldığında bundaki büyük payın İnönü'ye ondan sonra da tasarının titizlikle hazırlanmasına çalışan Nihat Erim'e ait olduğunu kabul etmek gerekir. Nitekim F. A. Barutçu da bunda Erim'in çabasının rol oynadığını, onu Günaltay'a mal etmenin doğru olmadığını şu sözlerle dile getirmektedir: *"TBMM'de DP ile anlaşarak Seçim Yasası'nı çıkartmamız büyük başarı oldu. Muhalefeti N. Erim, bizim partideki bağnaz arkadaşları da ben yola getirdim. Erim çok çalıştı ve yasayı da gerçekten güzel savundu. Bu, İnönü'nün başarısıdır, yasa onun eseridir. Şemsettin Günaltay'ın bunu kendi eseri gibi göstermesi yerinde değildir. O bundan önceki seçim yasasının değişikliğini bile aşırılık olarak görüyordu."*²²

Bu gelişmelerden sonra 14 Mayıs 1950 seçimleri bir dönüm noktası olmuştu. TBMM'nin dokuzuncu dönemine denk gelen bu seçimler Türk halkı için yıllardır süren bir iktidarın el değiştirmesi ile sonuçlanmıştır.

²⁰ TURAN, *Türk Devrim Tarihi*, s.269.

²¹ TURAN, *Türk Devrim Tarihi*, s.269.

²² TURAN, *Türk Devrim Tarihi*, s.269.

14 Mayıs 1950 seçimlerine CHP ve Demokrat Parti tüm ülke düzeyinde MP ise aralarında Çorum'un yer almadığı 22 ilde seçimlere katılmıştı. Seçime katılma oranları da beklenenin üzerinde gerçekleşmiştir.

1950 seçim sonuçları Türk siyasi tarihi için büyük bir dönemeç sayılabilirdi. Tüm yurt genelinde 487 milletvekilliğinden 408'ini Demokrat Parti almış 69 tanesini de CHP alabilmiştir. Çorum ilinde ise 8 milletvekilliğinin tamamını Demokrat Parti alarak büyük bir başarı kazanmıştır.

14 Mayıs 1950 seçimlerinde Çorum milletvekilleri Baha Koldaş, Sedat Baran, Şevki Gürses, Hüseyin Ortakçıoğlu, Ahmet Başbüyük, Saip Özer, Hasan Ali Vural, Hakkı Yemeniciler seçilmiştir. Bu çalışmamızda bu milletvekillerimizin kısa biyografileri ile siyasi faaliyetleri incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 14 MAYIS 1950 SEÇİMLERİ

1.1. Çorum'da Seçim Hazırlıkları

14 Mayıs 1950 seçimleri öncesi Türkiye'nin her yerinde olduğu gibi Çorum da seçim atmosferine girmişti. Basın yayın yoluyla seçim tarihi halka duyurulmaya ve herkesin seçime katılması yönünde yayınlar yapılmaktaydı. 29 Mart 1950 tarihli Çorum gazetesinde seçim tarihi halka şöyle duyurulmuştu:

*“Büyük Millet Meclisi dün geceki toplantısında seçimi yenileme kararı vermiştir. Yeni Milletvekilleri seçim kanununa göre seçimi yenileme kararı verildiği günden sonra gelen kırk beşinci günü takip eden ilk Pazar günü oy verilecektir. Yenileme kararı dün alındığına göre, oy verme günü 14 Mayıs Pazara tesadüf etmektedir. Yeni meclis 22 Mayıs Pazartesi günü toplanacaktır.”*²³

Seçim tarihi de kesinleştikten sonra artık partilerde seçim çalışmalarına başlamışlardı. Cumhuriyet Halk Partisi Çorum milletvekilleriyle adeta Çorum'a çıkarma yapmıştı. Bu durum gazete aracılığıyla da halka duyuruluyordu. Çorum gazetesinde yer alan haberde *“milletvekilleri İsmet Eker, Hasene Ilgaz, Nedet Yücer ve Edip Alpsar Çorum'a gelerek yeni seçim çalışmalarına başlamışlardır.”*²⁴

Ayrıca dönemin Adalet Bakanı Fuat Sirmen de şehre gelerek bazı çalışmalarda bulunmuştu ve tekrar Yozgat'a gitmek için harekete geçmişti.²⁵ Böylece seçim çalışmaları yoğunlaşmaya başlamıştı. Bu arada gazetelerde aralıklarla milletvekili seçim kanunu hakkında bilgiler verilerek halk bilinçlendirilmeye çalışılmaktaydı.

Bu arada Çorum'da seçime girecek olan partiler sırasıyla miting düzenlemek amacıyla hazırlıklara başlamışlardı. 26 Nisan 1950 tarihli Çorum gazetesinde yer alan habere göre:

*“Cumhuriyet Halk ve Demokrat Partilerinin toplu bir halde ve açıkta yapmak istedikleri sözlü seçim propagandası için milletvekilleri seçimi kanunun 41. maddesi gereğince çekilen kura ile sıra gün ve saatleri belirlenmiştir. Toplantı meydanı olarak yeni yapılacak hükümet konağı arsası belirlenmiştir.”*²⁶

²³ Çorum, 29 Mart 1950, nr. 1532, s. 1.

²⁴ Çorum, 5 Nisan 1950, nr. 1533, s. 1.

²⁵ Çorum, 5 Nisan 1950, nr. 1533, s. 1.

²⁶ Çorum, 26 Nisan 1950, nr.1536, s.1.

Buna göre Cumartesi günü itibariyle başlayacak olan mitingler saat 10.00–12.00 ve 14.00–16.00’da günde iki defa olmak üzere bir gün CHP bir gün Demokrat Parti olmak üzere üçer tane yapıldı. Son gün ise bağımsız adaylara bırakılarak onların da düşüncelerini söylemelerine imkân tanınmıştı.

Seçim yaklaştıkça siyasi liderlerde Çorum’a gelmeye başlamıştı. CHP Çorum ili milletvekili adayı gazeteci ve muharrir Mithat Cemal Kuntay da milletvekili Hasene Ilgaz’la beraber seçim için gelmişti. Ancak geliş yolun da geçirilen trafik kazası herkesi endişelendirmişti. Buna karşın 3 Mayıs 1950 tarihinde Demokrat Parti Genel Başkanı Celal Bayar da seçim çalışmaları için Çorum’da bulunuyordu.²⁷

Bu toplantılar patilerin kendilerini anlatması için iyi bir fırsat olmuş ve halk bu mitinglere büyük bir katılım göstermişti özellikle Celal Bayar’ın katılımıyla gerçekleşen miting tam bir gövde göstergesi haline bürünmüştü. Bunun yanında radyodan yapılan yayınlarında etkisi belli oluyor ve Çorum halkı radyonun başından ayrılmayarak İsmet İnönü, Celal Bayar ve Adnan Menderes’in konuşmalarını dikkatle dinlemişlerdi.

Ayrıca 14 Mayıs 1950 seçimleri için seçim kurulu da çalışmalara başlamış ve Çorum için gerekenleri hazırlamaya başlamıştı. Çorum ili Ağır Ceza Başkanı Asım Erkan’ın başkanlığında toplanan kurul 30 Mart 1950 itibariyle çalışmalarına başlamıştı.²⁸

Ayrıca Çorum ilinde 10 seçim bölgesinden ibaret bulunan 10 mahallesinde 27 ve 169 köyünde Eşençay ve Narı köylerinde ikiye olmak üzere 157 adet sandık alanı belirlenmiştir.²⁹

1.2. Çorum Milletvekili Adayları

Çorum 14 Mayıs 1950 seçimlerinde sekiz milletvekili çıkaracaktı. Partiler sekizer aday çıkartmışlar bunun yanında dört tane de bağımsız aday milletvekilliği için aday olmuşlardı. CHP adaylarına baktığımızda üç tane 8. dönem milletvekilini tekrar aday olarak göstermişti. Bunun yanında Çorum eski Belediye başkanı ve Hacıbektaş eski Belediye başkanı da CHP’den aday olmuştu. CHP’den Çorum milletvekili olarak aday olan Mithat Cemal Kuntay’ın ağırlığı hissedilmişti. Demokrat Parti’nin adaylarına baktığımızda iki tane doktor iki tane avukat bir tane savcı bunun yanında emniyet genel müdürü muavini ve bir tane tüccar ile bir devlet memurunu görüyoruz. Bu kişilerin arasında İskilip eski kaymakamı Baha Koldaş’ın bulunması özellikle İskilip’ten gelecek oyların rengini büyük ölçüde belirliyordu.

²⁷ Çorum, 3 Mayıs 1950, nr.1537, s.1.

²⁸ Çorum, 5 Nisan 1950, nr. 1533, s. 1.

²⁹ Çorum, 5 Nisan 1950, nr. 1533, s. 1.

1.2.1 CHP Milletvekili Adayları³⁰

1. Edip Alpsar: 8. devre Çorum milletvekili
2. Bedri Bilginer: CHP Çorum il idare kurulu başkanı
3. Baha Çorbacıoğlu: Çorum eski Belediye Başkanı
4. Halit Emralı: CHP Sungurlu ilçe kurulu üyesi
5. Hasene Ilgaz: 8. devre Çorum milletvekili
6. Suheyb Karafakıoğlu: 8. devre Çorum milletvekili
7. Mithat Cemal Kuntay: Gazeteci- Muharrir
8. Rıza Ulusoy: Hacıbektaş eski Belediye Başkanı

1.2.2 Demokrat Parti Milletvekili Adayları³¹

1. Sedat Baran: Doktor
2. Ahmet Başıbüyük: Ünye Cumhuriyet Savcısı
3. Şevki Gürses: Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı Levazım Müdürü
4. Baha Koldaş: Emniyet Genel Müdür Muavini
5. Hüseyin Ortakçıoğlu: Avukat
6. Saip Özer: Doktor
7. Hasan Ali Vural: Avukat, DP Çorum il idare kurulu başkanı
8. Hakkı Yemeniciler: Tüccar

1.2.3 Bağımsız Adaylar³²

1. Hüseyin Mazlum Berkay: İskilip'te Eczaneci
2. İsmail Hakkı Büyük Doğanay: İskilip'te Veteriner
3. Şahin Dölaslan: Sungurlu'da sakin
4. Sıddık Kip: Arzuhalci

³⁰ Çorum, 3 Mayıs 1950, nr.1537, s.1.

³¹ Çorum, 3 Mayıs 1950, nr.1537, s.1.

³² Çorum, 3 Mayıs 1950, nr.1537, s.1.

1.3. 14 MAYIS 1950 MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ SONUÇLARI

1. 3. 1. ÜLKE GENELİ

14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimlere yedi parti katıldı: CHP bütün illerde, Demokrat Parti Hakkari hariç bütün illerde, Millet Partisi 22 ilde, Milli Kalkınma Partisi üç ilde, Toprak Emlak ve Serbest Teşebbüs Partisi, Türk Sosyal Demokrat Partisi ve İşçi Çiftçi Partisi sadece İstanbul'da seçimlere girdi. Seçim sonuçlarına göre Demokrat Parti %53.3 oranla 408 milletvekilliğinin sahibi olurken CHP %39.9 oranla 69 milletvekilliği kazanmıştı³³. Ancak meclisteki sandalye dağılımına baktığımızdaki oran, %83'ü Demokrat Parti'ye ait olmuştu. CHP'nin sandalyeleri ise yüzde 14'ten ibaretti. Demokrat Parti'nin içinden doğan Millet Partisi ise, ancak bir milletvekili çıkarabilmişti. Partilerin aldığı oy sayıları ise;

1950 GENEL SEÇİM SONUÇLARI ³⁴			
Seçmen Sayısı:		8.905.743	
Kullanılan Oy:		8.051.650	
Geçerli Oy Sayısı:		7.953.055	
Katılma Oranı:		% 89.3	
Parti	Oyu	%	Milletvekili
DP	4.241.393	52.7	420
CHP	3.176.561	39.4	63
MP	250.414	%3	1
Bağımsızlar	383.282	%4	3

³³ M. Serhat YÜCEL, “Menderes Dönemi (1950-1960)”, **Türkler Ansiklopedisi**, C.XVI, Yeni Türkiye Yay., Ankara-2002, s.836.

³⁴ www.tbmm.gov.tr.

1.3. 2. 1950 ÇORUM İLİ SEÇİM SONUÇLARI

Çorum ilinde de Türkiye'nin genelinden farklı bir sonuç yoktu. Demokrat Parti Çorum için öngörülen sekiz milletvekilliğinin tamamını almıştı. Ayrıca Çorum'da katılım oranının %93,5 olması da Çorumluların seçime ne kadar önem verdiklerinin ayrı bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁵ Buradan hareketle 14 Mayıs 1950 seçim sonuçlarını Çorum ili adına daha ayrıntılı inceleyecek olursak:

ÇORUM	1950
Nüfus	339500
Kayıtlı seçmen sayısı	147507
Kayıtlı seçmen sayısının nüfusa oranı (%)	43,4
Oy kullanan seçmen sayısı	137982
Katılım oranı (%)	93,5
Milletvekili sayısı	8
Demokrat Parti (Alınan oy sayısı)	89390
Demokrat Parti (oy oranı)	65,5
Demokrat Parti (Milletvekili sayısı)	8

Genel olarak Çorum ilinde seçim sonuçları böyle oluşmuştu. Burada oluşan görünüm milletvekillerinin aldığı oylara da yansımıştı.

Her Milletvekili Adayının Aldığı Oy Sayıları:³⁶

CHP Milletvekili Adayları

1. Edip Alpsar: 46933

³⁵ www.die.gov.tr.

³⁶ Çorum, 17 Mayıs 1950, nr. 1539, s. 1.

2. Bedri Bilginer: 44934
3. Baha Çorbacıoğlu: 47796
4. Halit Emralı: 47126
5. Hasene Ilgaz: 47603
6. Suheyb Karafakıoğlu: 46955
7. Mithat Cemal Kuntay: 47088
8. Rıza Ulusoy: 47846

Demokrat Parti Milletvekili Adayları

1. Sedat Baran: 89641
2. Ahmet Başbüyük: 90074
3. Şevki Gürses: 89351
4. Baha Koldaş: 90121
5. Hüseyin Ortakçıoğlu: 88790
6. Saip Özer: 89216
7. Hasan Ali Vural: 88707
8. Hakkı Yemeniciler: 89223

Bağımsız Adaylar

1. Hüseyin Mazlum Berkay: 1313
2. İsmail Hakkı Büyük Doğanay: 17
3. Şahin Dölaslan: 2617
4. Sıddık Kip: 50

Bu sonuçlardan Çorum'da Demokrat Parti'nin CHP'ye karşı kesin bir üstünlüğünü görmekteyiz. Bağımsız adayların ise oyları çok düşük çıkmıştır.

Bu tablo sonucunda en çok oyu alan sekiz kişi Çorum milletvekili olmaya hak kazanmışlardır. Bu isimler şunlardır:³⁷

³⁷ Çorum, 24 Mayıs 1950, nr. 1540, s. 1.

TBMM IX. Dönem

- Baha Koldaş
- Sedat Baran
- Şevki Gürses
- Hüseyin Ortakçioğlu
- Ahmet Başbüyük
- Saip Özer
- Hasan Ali Vural
- Hakkı Yemeniciler

1.4. 14 MAYIS 1950 SEÇİMLERİNİN ARDINDAN

14 Mayıs 1950 seçimleri ile Türkiye yeni bir dönem yaşamaya başlamıştır. Seçim sonuçları yurt içinde olduğu gibi yurt dışında da merak uyandırmıştı. İngiliz basınında, alınan sonuçların, Türk toplumunun uzun tek parti hükümeti sistemine karşı gösterdiği bir tepki olduğunu, seçimi kazananların bile şaşırdığı yorumları yapılıyordu.³⁸

Yeni TBMM 22 Mayıs 1950 toplanarak, TC'nin Üçüncü Cumhurbaşkanlığı'na Celal Bayar'ı, TBMM Başkanlığı'na da Refik Koraltan'ı seçti. Celal Bayar, aynı gün yemin ettikten sonra Adnan Menderes'le görüştü. Menderes'e başbakanın kimin olması gerektiğini soran Bayar, Menderes'ten Fuad Köprülü cevabını aldı. Menderes parti başkanlığı ile başbakanlığın ayrılması gerektiğini, parti başkanlığı için parti içinde Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu'nun adının geçtiğini, ancak uygun görülürse partiyle kendisinin ilgilenebileceğini söyledi. Ancak Bayar, Menderes'i hem başbakan hem de parti başkanı olarak atamaya çoktan karar vermişti. Menderes'in başbakanlığı demek Bayar'ın siyaset iplerini Çankaya'da elinde tutması anlamına geldiği gibi, milletle Demokrat Parti arasında güçlü bir bağ kurulması da demektir. Celal Bayar'ın, Menderes'i başbakanlığa getirmesi, kendisine de 10 yıl sürecek Çankaya Köşkü'nün kapılarını açmıştır. Adnan Menderes'in başbakan olmasıyla on yıl sürecek Demokrat Parti dönemi başlamış oluyordu.³⁹

14 Mayıs 1950 seçimlerinin ardından yeni hükümet aşağıdaki gibi oluşuyordu.

³⁸ Aynur BAKOĞLU, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, C.II, Ankara-2002, s.548-549.

³⁹ YÜCEL, "Menderes Dönemi (1950-1960)", C.XVI, s.836.

9. Menderes Hükümeti Bakanlar Kurulu (22.05.1950–09.03.1951)⁴⁰

Başbakan

Adnan MENDERES (İstanbul)

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Samet AĞAOĞLU (Manisa) 05.06.1950–09.03.1951

Devlet Bakanı

Fevzi Lütüf KARAOĞLANOĞLU (Manisa) 11.07.1950–09.03.1951

Adalet Bakanı

Halil ÖZYÖRÜK (İzmir)

Milli Savunma Bakanı

Refik Şevket İNCE (Manisa)

İçişleri Bakanı

Rüknettin NASUHİOĞLU (Edirne)

Dışişleri Bakanı

Fuat KÖPRÜLÜ (İstanbul)

Maliye Bakanı

Halil AYAN (Bursa) 22.05.1950–14.12.1950

Hasan POLATKAN (Eskişehir) 14.12.1950–09.03.1951

Milli Eğitim Bakanı

Hüseyin Avni BAŞMAN (İzmir) 22.05.1950–03.08.1950

Ahmet Tevfik İLERİ (Samsun) 11.08.1950–09.03.1951

Bayındırlık Bakanı

Fahri BELEN (Bolu) 22.05.1950–28.10.1950

Kemal ZEYTİNOĞLU (Eskişehir) 22.12.1950- 09.03.1951

Ekonomi ve Ticaret Bakanı

⁴⁰ www.tbmm.gov.tr.

Zühtü Hilmi VELİBEŞE (İzmir)

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

Nihat Reşat BELGER (İstanbul) 22.05.1950–19.09.1950

Ekrem Hayri ÜSTÜNDAĞ (İzmir) 19.09.1950–09.03.1951

Gümrük ve Tekel Bakanı

Nuri ÖZSAN (Muğla)

Tarım Bakanı

Nihat İYRİBOZ (Çanakkale)

Ulaştırma Bakanı

Ahmet Tevfik İLERİ (Samsun) 22.05.1950–11.08.1950

Seyfi KURTBEK (Ankara) 11.08.1950–09.03.1951

Çalışma Bakanı

Hasan POLATKAN (Eskişehir) 22.05.1950–22.12.1950

Ahmet Hulusi KÖYMEN (Bursa) 22.12.1950–09.03.1951

İşletmeler Bakanı

Mehmet Muhlis ETE (Ankara)

1.5. 14 MAYIS 1950 SEÇİMLERİNİN ÇORUM'DAKİ YANKILARI

1950 seçimleri ulusal basında olduğu gibi Çorum basınında büyük bir heyecanla karşılanmıştır. Ulusal düzeyde ve Çorum basınında sevinç ve şaşkınlık bir aradaydı. Aslında ne Demokrat parti ne de CHP böyle bir sonuç beklemiyordu. Uzun bir dönem ülkenin idaresini elinde tutan İsmet İnönü artık yoktu ve gazetelerde o görevinden ayrılırken ona minnettarlıklarını sunuyordu.

Çorum Gazetesi'nden Hasene Ilgaz'da şöyle diyordu:

*“Bu seçimin en büyük muzafferiyet payı şüphesiz İnönü'ye aittir. Lozan fatihi demokrasi alanındaki çalışmalarıyla yeni bir zafer elde etmiştir.”*⁴¹

⁴¹ Çorum, 24 Mayıs 1950, nr. 1540, s. 1.

14 Mayıs seçimleri esnasında halkın sakin tavrı da gözlerden kaçmamış ve seçimler “*sakin ve vakur bir inkılâp mahiyetini taşımaktadır*”⁴² ibaresiyle gazetelerde yer almıştır.

Çorum gazetesinin 17 Mayıs 1950 tarihli nüshasında seçim atmosferinden bahsederek “*seçim çok sakin ve samimi geçmiştir*” denmiştir.⁴³ Ayrıca Çorum gazetesinin diğer bir başlığında ise Çorum milletvekillerinin listesi verilerek: “*Yeni milletvekillerimize başarılar dileğiyle tebrik ederken millet ve memleketin mukadderatı kendilerine emanet edilmiş bulunan ve 22 Mayıs 1950 Pazartesi günü çalışmalarına başlayacak olan Büyük Millet Meclisimizi hürmetle selamlarız.*” denmiştir.⁴⁴

Daha sonra hükümet kurma çalışmalarıyla ilgili olarak Çorum gazetesinin 24 Mayıs 1950 tarihli nüshasında hükümetin kurulması ve Celal Bayar’ın Cumhurbaşkanı oluşu Çorumlulara şöyle duyurulmuştur.

“*Üçüncü Cumhurbaşkanımız Sayın Bay Celal Bayar’ı hürmetle selamlarken yeni Hükümetin Türk yurduna ve Türk milletine uğurlu ve başarılı olmasını Tanrı’dan temenni eyler*”.⁴⁵

Çorum gazetesi yazarı ve eski Çorum CHP Milletvekili Hasene Ilgaz da köşesinde bu seçimi “*14 Mayıs seçimi Cumhuriyet inkılâbının en büyük başarılarından biridir.*”⁴⁶ diyerek yorumda bulunuyordu.

Bunun yanı sıra Çorum ozanlarından Halil Kayar da seçimlere verdiği neşe ile Celal Bayar’a yönelik onu övücü bir şiir kaleme almıştır.⁴⁷

⁴² Çorum, 17 Mayıs 1950, nr. 1539, s. 1.

⁴³ Çorum, 17 Mayıs 1950, nr. 1539, s. 1.

⁴⁴ Çorum, 17 Mayıs 1950, nr. 1539, s. 1.

⁴⁵ Çorum, 24 Mayıs 1950, nr. 1540, s. 1.

⁴⁶ Çorum, 24 Mayıs 1950, nr. 1540, s. 1.

⁴⁷ Çorum, 21 Haziran 1950, nr. 1544, s. 2.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇORUM'DAN DOKUZUNCU DÖNEM BÜYÜK MİLLET MECLİSİNE KATILAN MİLLETVEKİLLERİ

2.1.AHMET BAŞIBÜYÜK

5 Mart 1917 (1333) de Çorum Hacirecep Mahallesiinde 136 numaralı evde doğdu. Ankara Çankaya Emek Mahallesiinde (0028, 0295) nüfusa kayıtlıdır. Babası Hacı Mustafa Efendi, annesi Fatma Hanımdır. 1938'de Mustafa-Münevver kızı İhsaniye (1921) Hanımla evlendi. Şener(1939), Taner (1944-1985) ve Güner' (1948) in babasıdır.⁴⁸

Ankara Hukuk Fakültesinden 1938'de mezun oldu. 1 Ağustos 1936'da Çorum Kadastro Kâtipliği ile devlet hizmetine girdi. Bu görevde iki ay çalıştıktan sonra istifa ederek ayrıldı. 1 Ağustos 1937'de Çorum Nafia Yol Mutemetliğine, 30 Temmuz 1938'de Ankara Mahkemesi Kâtip Namzetliğine, 9 Haziran 1939'da Çorum Mahkemesi Kâtipliğine atandı.⁴⁹ 6 Temmuz 1939'da askere gitti. 27 Kasım 1941'de Çorum Hâkim adaylığına, 3 Ocak 1942'de Diyarbakır Hâkim Muavinliği, 25 Ağustos 1942'de Beytüşşebap Sulh Hâkim Muavinliği, 24 Ağustos 1943'te Mersin Hâkim Muavinliği, 1 Aralık 1944'te Mecitözü Müddeiumumîliği, 24 Kasım 1947'de Ünye Cumhuriyet Savcılığına atandı. Bu görevde bulunduğu sırada IX. Dönem seçimlerine katıldı.⁵⁰

Yapılan seçimde 90074 oyla Demokrat Parti listesinden Çorum Milletvekilliğine seçildi. 17.5.1950'de seçim tutanağını alıp, 22.5.1950'de Meclise geldi. Tutanağı 5.6.1950'de onaylandı.⁵¹

Gümrük ve Tekel ve Dilekçe komisyonlarında çalıştı. Geçici Adalet Komisyonunda görev aldı.⁵² Amme hizmetlerinde kullanılan taşıtlar, iş esasına dayalı cezaevleri, Sümerbank mamullerinin fiyatları konularında sözlü soruları; tapulama komisyonları, Çorum'da taşınmaza tecavüzün tetkiki, Çorum'da kan gütme, Karaviran Köyü Muhtarı, Mecitözü'ne bağlı köyler, İskilip halkına verilen zirai kredi, Toprak Mahsulleri Ofisi'nin alım merkezleri,

⁴⁸ TBMM Arşivi, 1632 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı; TBMM Albümü (1920-1991), TBMM Basımevi, Ankara-1994, s.182.

⁴⁹ TBMM Arşivi, 1632 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁵⁰ TBMM Arşivi, 1632 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁵¹ TBMM Arşivi, 1632 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁵² TBMM Arşivi, 1632 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

Sümerbank satışları, Alaca’da toplanan paralar, İskilip bölge yatılı okulu, Askeri otomobillerin kullanımı, aşım durakları, köylünün kereste ihtiyacı ve Çorum’un zirai kalkınması konularında yazılı soruları, 1600 sayılı kanun değişikliği teklifinin gündeme alınması, Türk Ceza Kanununun değiştirilmesi, Emir ve Seyis Erleri Kanununun değiştirilmesi konularında yasa teklifleri, Genel Kurulda değişik 69 konuda 189 konuşması vardır. Emirerleri üzerindeki konuşmaları, kamuoyunda tepki yaratmıştır.⁵³

Yasama etkinliği IX. Dönemle sınırlı kalan Ahmet BAŞIBÜYÜK, 27 Ağustos 1954’te Ankara Hâkimliğine atandı. 18 Eylül 1957’de istifa ederek bu görevinden ayrıldı. 30 Mart 1962’de Çorum Lisesi Türkçe, yurttaşlık bilgileri öğretmenliğine geçti. 1 Kasım 1969’da emekliye ayrıldı (15-321-50). Emekli olarak yaşamının son dönemlerini Ankara’da sürdürmüştür.⁵⁴

2.2.SEDAT BARAN Dr.

19 Mayıs 1919 (1335-1334) da İstanbul'da doğdu. Çorum, Sungurlu, Sunguroğlu Mahallesinde (008/03, 10, 193) nüfusa kayıtlıdır. Babası Ahmet Şakir Efendi, annesi Fethiye Hanımdır. 22 Mayıs 1950’de Yusuf Talât-Ayşe Sıddıka kızı Dr. Melahat Hanımla evlendi. Çocuğu yoktur. Afyonkarahisar Lisesini bitirip İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesine kaydoldu. 1943–1944 ders yılında tabip diploması aldı. 9 Eylül 1944’te Ankara Belediyesi merkez tabipliğine atandı. 3 Kasım 1944–28 Nisan 1945’te Yedek Subay Okulunu bitirerek tabip asteğmen oldu. 31 Ekim 1945- 5 Mart 1947 tarihleri arasında Muğla’da askerliğini bitirerek tabip teğmen rütbesiyle terhis edildi. 18 Nisan 1947’de Ankara Tıp Fakültesi kadın doğum hastalıkları asistanlığına atandı. 4 Kasım 1949’da kadın doğum hastalıkları uzmanı oldu.⁵⁵

IX. Dönem seçimlerine katıldı. Yapılan seçimde 89641 oyla Demokrat Parti listesinden Çorum Milletvekilliğine seçildi. 7.5.1950’de seçim tutanağın alıp, 22.5.1950’de Meclise geldi. Tutanağı 5.6.1950’de onaylandı. Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonunda çalıştı⁵⁶. 1 Kasım 1950, 1951ve 1953 tarihlerinde, üç yasama yılında, TBMM Başkanlık Divanı Kâtip Üyeliğine seçildi.

⁵³ TBMM Arşivi, 1632 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁵⁴ TBMM Arşivi, 1632 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁵⁵ TBMM Arşivi, 1631 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı; TBMM Albümü (1920-1991), s.182.

⁵⁶ TBMM Arşivi, 1631 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

X. ve XI. dönemlerde de Çorum'dan Milletvekili seçilen Dr. Sedat BARAN, Parlamentolar arası Turizm Birliği Türk Grubu Kurucu Üyesi ve NATO Parlamentolar arası Türk Grubu Kurucu Üyeliğinde bulundu. Yassıada Yüksek Adalet Divanınca, Anayasayı çiğnediği suçlamasıyla 4 yıl 2 ay ağır hapis cezası verildi.⁵⁷

Parlamento sonrasında 30 Mayıs 1960–31 Mart 1967 tarihlerinde serbest tabiplik yaptı. 31 Mart 1967'de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sağlık kolej öğretmenliğine atandı. Öğretmenliği 31 Aralık 1973'e kadar sürdü. Bu tarihte yeniden serbest mesleğine döndü. 28 Şubat 1980'de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Müşavirliğine getirildi. Bu görevi 28 Şubat 1981'de sona erdi. Bu tarihte emekliye ayrıldı. 24 Eylül 1998'de Ankara'da öldü. İstanbul'da Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verildi. "Erkek ve Kadında Kısırlık" adlı basılı bir eseri vardır.⁵⁸

2.3. ŞEVKİ GÜRSES

1903 (1319)'te Osmancık Yazı Mahallesinde (010/01,75,22) doğdu. Babası Halil Hakkı Efendi, annesi Fatma Hanımdır. 4 Haziran 1919'da Osman-Ayşe kızı Saniye (1902–1970) Hanımla evlendi. Ayşe Nezihe (1925) ve Kâmuran'(1929) nın babasıdır. 19 Nisan 1971'de Ali Rıza-Emine kızı Haticetül Kübra (1920) hanımla ikinci evliliğini yaptı. Maliye Okulu mezunudur.⁵⁹

27 Ocak 1923'te Osmancık Varidat Kâtibi olarak devlet hizmetine girdi. Eylemli askerlik görevini 1926'da bedel ödeyerek Amasya'da 56. Alayda tamamladı. 18 Temmuz 1928'de Hilvan, 1 Ağustos 1929'da Çerkeş, 26 Temmuz 1930'da Tosya Mal Müdürlüklerine getirildi. 3 Nisan 1932'de Erzincan Merkez Mal Müdürlüğü, 11 Kasım 1933'te Maliye Bakanlığı Tetkik Memurluğuna, 29 Haziran 1935'te 23. Fırka Muhasebeciliğine, 19 Şubat 1936'da Çorum, 2 Ocak 1937'de Kastamonu Varidat Müdürlüğüne, 28 Nisan 1939'da Divanı Muhasebat Murakıplığına, 29 Ağustos 1941'de İaşe Müsteşarlığı Muhasebe Ser Memurluğuna, 23 Eylül 1942'de Ticaret Vekâleti Harp Ekonomisi Bürosu raportörlüğüne, 15 Haziran 1944'te Millî Korunma Muhasebe Müdürlüğüne ve 30 Haziran 1947'de Ticaret Vekâleti Gereç Müdürlüğüne getirildi. Bu görevde bulunduğu sırada IX. Dönem seçimlerine katıldı. Yapılan seçimde 89351 oyla Demokrat Parti listesinden Çorum Milletvekilliğine

⁵⁷ TBMM Arşivi, 1631 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁵⁸ TBMM Arşivi, 1631 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁵⁹ TBMM Arşivi, 1633 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı; TBMM Albümü (1920-1991), s.182.

seçildi. 17.5.1950’de seçim tutanağını alıp, 22.5.1950’de Meclise geldi. Tutanağı 5.6.1950’de onaylandı.⁶⁰

Sayıştay ve Maliye komisyonlarında çalıştı. Gelir ve Kurumlar Vergisi, Yabancı Sermaye ve İktisadi Devlet Kuruluşları konularında kurulan geçici komisyonlarda görev aldı. Emekli haklarının ödenmeme sebebine dair yazılı sorusu, T.C. Emekli Sandığına ek kanun teklifi, Genel Kurul’da iki konuda konuşması vardır.⁶¹

X. Dönemde de Çorum’dan milletvekili seçilen Mehmet ŞEVKİ GÜRSES, 1 Haziran 1981’de Ankara’da öldü. Karşıyaka Mezarlığında toprağa verildi.⁶²

2. 4. BAHA KOLDAŞ

1891’ (1307) de Üsküp yakınındaki Geylan’da doğdu. İstanbul, Kadıköy, Acıbadem Mahallesinde (001/15, 58, 1158) nüfusa kayıtlıdır. Babası Süleyman Efendi, annesi Paşana Hanımdır. Önce, Şerif-Güleser kızı Sebahat (1905) Hanımla, 1926’da Zühtü-Hatice kızı Hadika (1909-1971) hanımla evlendi. Bedia (1919-1975), Türkân (1927), Turhan(1929) ve Tarhan’ (1937) ın babasıdır.⁶³

İlköğrenimini Geylan’da, Rüştüeyi Geylan ve Kratova’da, lise öğrenimini Üsküp İdadisinde tamamladı. Darülmuallimini Âli’ (Yüksek Öğretmen Okulu) nin Ulûmu-Tabiiye şubesinde ikinci sınıfa kadar eğitim gördükten sonra sağlık nedeniyle yüksek öğrenimini yarıda kesip ailesinin yanına, Koyulhisar’a gitti. 21 Mayıs 1913’te Seyrisefain İdaresi Sevahili Mütecavir Memurluğuna atandı. Bu görevinden 31 Ağustos 1913’te istifa ederek ayrıldı. 9 Mart 1913’te Koyulhisar Rüştüyesine 2/3 aylıkla öğretmen oldu. 12 Nisan 1914’te Karahisarışarki İdadisi Tabiiye öğretmenliğine, 27 Mayıs 1914’te Karahisarışarki Sancağı Tahrirat kalemine, 16 Eylül 1914’te Suşehri İlçesi İptidai Umumiyesi Başöğretmenliğine, 23 Şubat 1915’te Çiftlik Nahiyesi Darüleytam Müdürlüğüne, 26 Eylül 1919’da Gündüz Nahiyesi Müdürlüğüne, 1 Kasım 1919’da İncecik Nahiyesi Müdürlüğüne, 28 Ekim 1920’de Bakırköy İlçe Nüfus Kâtipliğine atandı. 11 Nisan 1921’de Pervari Kaymakamlığına yükseldi. 18 Aralık 1922’de Tosya Kaymakamlığına, 23 Mayıs 1923’te Taşköprü Kaymakamlığına getirildi. Taşköprü Kaymakamlığından 19 Nisan 1924’te uzaklaştırıldı.⁶⁴

⁶⁰ TBMM Arşivi, 1633 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁶¹ TBMM Arşivi, 1633 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁶² TBMM Arşivi, 1633 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁶³ TBMM Arşivi, 1634 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı ; TBMM Albümü (1920-1991), s.183.

⁶⁴ TBMM Arşivi 1634 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

1 Haziran 1924'te Bigados Darüleytam Müdürlüğüne, 21 Eylül 1924'te İskilip, 10 Temmuz 1926'da Tosya, 16 Temmuz 1930'da Urla Kaymakamlığına getirildi. Bu görevde iken Menemen olayı üzerine Menemen Kaymakamı Vekâletine getirildi. 5 Mayıs 1932'de Tire, 3 Mart 1933'te İskilip kaymakamlıklarına atandı. 25 Eylül 1934'te İzmir Mektupçuluğu'na getirildi. 6 Aralık 1935'te yeniden İskilip Kaymakamlığına döndü. 31 Ağustos 1936'da Mahallî İdareler Köycülük Şubesi Müdürlüğü, 31 Ocak 1938'de Mahallî İdareler Şube Müdürlüğü verildi. 19 Ağustos 1941'de Düzce, 31 Mayıs 1943'te Eminönü Kaymakamlığına atandı. 2 Ağustos 1949'da Emniyet Genel Müdür Muavinliğine terfi etti. Bu görevden 18 Mayıs 1950'de emekli oldu. Görevli bulunduğu yörelerde değişik konularda gösterdiği üstün hizmetlerinden ötürü on beş kez takdirname ile ödüllendirildi.⁶⁵

IX. Dönem seçimlerine katıldı. Yapılan seçimde 90122 oyla Demokrat Parti listesinden Çorum milletvekilliğine seçildi. 17.5.1950'de seçim tutanağını alıp, 22.5.1950'de Meclise geldi. Tutanağı 5.6.1950'de onaylandı. İçişleri ve Meclis Hesaplarını İnceleme komisyonlarında çalıştı. Pasaport ve Belediye gelirleri konularında kurulan geçici komisyonlarda görev aldı. Polis ve jandarmanın motorize edilmesi hakkında sözlü; emniyet mensuplarının terfii, bir kısım İstiklâl Madalyası küçük esnafın kalkınması, İller Bankası, İstanbul adalet binası, jandarmanın ıslahı, nahiye müdürleri, ilkokul öğretmenleri, kız öğrencilerin pansiyon sayısı, bir taşınmazın kirası, pirinçten alınan muamele vergisi, esnafın gelir vergisi, bir posta memurunun durumu, telgraf memurunun kadroya alınması, Kızılırmak Vadisi ve Sungurlu köylerinin su ihtiyacı konularında yazılı soruları; Köy Kanununun değiştirilmesi hakkında kanun teklifi, Genel Kurulda değişik on konuda yirmi dört konuşması vardır.⁶⁶

X. Dönemde de Çorum'dan milletvekili seçilen Baha KOLDAŞ, 10 Aralık 1965'te öldü. Cebeci Asri Mezarlığında toprağa verildi.⁶⁷

2.5. HÜSEYİN ORTAKÇIOĞLU

15 Ekim 1916' (1332) da Çorum-Alaca Kalınkaya Köyünde doğdu. Ankara, Çankaya, Fidanlık Mahallesi (033/01, 14, 12) nüfusa kayıtlıdır. Babası Arif Efendi, annesi Yeter Hanımdır. Nurten Hüsniye Hanımla evli iken boşanarak, Hüseyin-Hanife kızı Güner Hanımla

⁶⁵ TBMM Arşivi 1634 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁶⁶ TBMM Arşivi 1634 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁶⁷ TBMM Arşivi 1634 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

evlendi. Tülin (1951), Tülay Melek (1954), Gülay (1960), Oktay (1967) ve Şenay'(1970) in babasıdır.⁶⁸

18 Temmuz 1939'da Hukuk Fakültesini bitirdi. 18 Kasım 1936'da Ankara PTT memuriyeti ile devlet hizmetine girdi. Değişik servislerde 26 Ekim 1939 tarihine kadar çalıştı. Bu tarihte murakıplığa terfi etti. 1 Kasım 1939'da askere alındı. Yedek Subay olarak askerliğini tamamlayarak 25 Aralık 1941'de terhis edildi. Bu arada 30 Mart 1942 – 30 Mart 1943 arasında avukatlık stajını tamamladı. 16 Ekim 1943 – 22 Haziran 1944 tarih ve 30 Ağustos 1944 – 30 Kasım 1945 tarihlerinde ilk kez yeniden silah altına alındı. Yedek Üsteğmen rütbesiyle terhis edildi. 1 Aralık 1945'te serbest avukatlığa başladı.⁶⁹

Serbest çalıştığı sırada IX. Dönem seçimlerine katıldı. Yapılan seçimde 88790 oyla Demokrat Parti listesinden Çorum Milletvekilliğine seçildi. Seçim tutanağını 17.5.1950'de alıp, 22.5.1950'de Meclise geldi. Tutanağı 5.6.1950'de onaylandı. Adalet ve Dilekçe komisyonlarında çalıştı. Vergi Usul, Orman Kanunu ve Orman Genel Müdürlüğü Teşkilatı konularında kurulan geçici komisyonlarda görev aldı. Sarayözü ve Kızılcavidan köylerinin sınırı konusunda sözlü, Alaca Hapishanesi, hayvanlardan alınan koruma parası, Alaca ve Sungurlu PTT binası ve orman arazisi sayılma konularında yazılı soruları; Askeri Mahkeme Usulü, Avukatlık Kanunu ve Türk Ceza Kanunu konularında kanun teklifi, Genel Kurulda değişik 37 konuda 105 konuşması vardır.⁷⁰

X. ve XI. dönemlerde de Çorum'da milletvekili seçilen Hüseyin ORTAKÇIOĞLU'na, Yassıada Yüksek Adalet Divanınca, Anayasayı çiğnediği suçlamasıyla ölüm cezası yerine müebbet ağır hapis cezası verildi. 26 Aralık 1968'de Ankara Doğumevi Sağlık Koleji kültür dersleri öğretmenliğine atandı. Bu görevinden 19 Eylül 1977'de emekliye ayrıldı. 13 Eylül 1989'da Ankara'da öldü. Karşıyaka Mezarlığında toprağa verildi.⁷¹

2.6. SAİP ÖZER Dr.

25 Nisan 1889' (1305) da İstanbul'da doğdu. Ankara-Çankaya, Cumhuriyet Mahallesinde (0018/5, 0954) nüfusa kayıtlıdır. Babası Safiyettin Efendi, annesi Hatice Hanımdır. Ahmet Muhtar - Fatma Düriye kızı Fatma Faika Banu Hanımla evli, Kadire Hatice

⁶⁸ TBMM Arşivi, 1635 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı ; TBMM Albümü (1920-1991), s.183.

⁶⁹ TBMM Arşivi, 1635 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁷⁰ TBMM Arşivi, 1635 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁷¹ TBMM Arşivi, 1635 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

Jale (1920), Gündoğdu Safiyettin (1925 – 1949) ve Fatma Hale Gönül' (1928–1981)ün babasıdır.⁷²

Galatasaray Lisesini bitirdi. İstanbul Tıp Fakültesinden 1914'te mezun oldu. Sicilinde Fransızca ve Almanca bildiği yazılıdır. Tıp Fakültesi Cerrahi ve Nisaiye servislerinde asistan olarak çalışıp, birinci sınıf operatör ve nisaiye uzmanı oldu. 2 Ocak 1914'te askere alındı. Askerliğini Halep Askeri Hastaneleri başhekimisi ve operatörü olarak tamamlayıp, Yedek Tabip Yüzbaşı rütbesiyle 7 Kasım 1918'de terhis edildi. 29 Nisan 1924'te Gaziantep Memleket Hastanesi baştabip ve operatörlüğüne atandı. Kısa bir süre burada çalıştıktan sonra 15 Mayıs 1924'te Gaziantep Darüleytam tabipliğine geçti. 1 Haziran 1926'da Gaziantep Belediye tabipliğine terfi etti. 30 Aralık 1927'de Gaziantep Millî Eğitim Sağlık Müfettişliğine geçti. 17 Ocak 1929'da Gaziantep Memleket Hastanesi baştabip ve operatör vekilliğine, 16 Şubat 1929'da yeniden Gaziantep Sağlık Müfettişliğine döndü. Gaziantep'e 1930 yılında özel doğumevi kurdu. 17 Temmuz 1941'de yeniden silâh altına alınıp, İskenderun Askerî Hastanesi Başhekimisi ve yedek yüzbaşı rütbesiyle hizmet vererek 31 Ocak 1943'te terhis edildi.⁷³

Viyan'a ve Berlin tıp fakültelerinde ihtisas yaptı. 30 Ekim 1943'te Hasanoğlu Köy Enstitüsü köy sağlık memurları eğitimi öğretmenliğine atandı. 1944'te Ankara'da "Yenişehir Hususi Hastane ve Doğum Evi" adıyla özel bir hastane kurdu. 19 Eylül 1949'da yeniden Hasanoğlu Köy Enstitüsündeki öğretmenliğine döndü.⁷⁴

IX. Dönem seçimlerine katıldı. Yapılan seçimde 89216 oyla Çorum'dan milletvekili seçildi. 17.5.1950'de seçim tutanağını alıp, 22.5.1950'de Meclise geldi. Tutanağı 5.6.1950'de onaylandı.⁷⁵

Sağlık ve Sosyal, İçişleri, Dışişleri ve Dilekçe komisyonlarında çalıştı. Turizm endüstrisi konusunda kurulan geçici komisyonda görev aldı. Emekli Sandığı Kanununun değiştirilmesine dair kanun teklifi, Genel Kurulda değişik iki konuda konuşması vardır.⁷⁶ Mart 1953'te emekliye ayrıldı. X. Dönemde Demokrat Parti listesinden Afyonkarahisar Milletvekilliğine seçilen Dr. İsmail Saip ÖZER, 3 Ocak 1956'da Ankara'da karaciğer ödeminden öldü. Cebeci'deki Asrî Mezarlıkta toprağa verildi.⁷⁷

⁷² TBMM Arşivi, 1636 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı ; TBMM Albümü (1920-1991), s.183.

⁷³ TBMM Arşivi, 1636 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁷⁴ TBMM Arşivi, 1636 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁷⁵ TBMM Arşivi, 1636 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁷⁶ TBMM Arşivi, 1636 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁷⁷ TBMM Arşivi, 1636 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

2.7. HASAN ALİ VURAL

1911' (1327) de Gökçam'da doğdu. Üsküdar - Kısıklı Altunizade İsmailpaşa Mahallesinde (6-1, 112, 12) nüfusa kayıtlıdır. Babası Mehmet Efendi, annesi Şaziye Hanımdır. Hüseyin - Sultan kızı Kevser (1915) Hanımla evli; Yüksel (1938), Aysel Kutlay (1945), Mehmet Baki (1946), Şule (1947), Sevim (1949), Cansel Filiz (1951) ve Nilüfer'(1955) in babasıdır.⁷⁸

1929'da Çorum Ortaokulundan mezun oldu. Sınavla öğretmenlik hakkını kazandı. 30 Eylül 1929'da Çorum Ovasaray Köy öğretmen yardımcılığına atandı. 1 Eylül 1931'de aynı yerde öğretmenliğe yükseldi. 20 Eylül 1931'de Gökçam, 1 Eylül 1934'te İskilip Kızılveran Köyü ve Sungurlu Diği Köyü başöğretmenliğine atandı. Hariçten lise sınavlarına katılarak Yozgat Lisesinden diploma aldı. 1938'de Ankara Hukuk Fakültesine girip 1941'de hukuk diploması aldı. 22 Ağustos 1937'de Devlet Demiryollarında memuriyet aldı. Buradaki memuriyeti 3 Mart 1942'de Ankara stajyer hâkimliğine atanmasına kadar sürdü. 31 Ağustos 1942'de Mutki Sulh Hâkim Yardımcılığına atandı. Eylemli askerlik görevini bedelli olarak 1944 yılında tamamladı. 28 Haziran 1945'te Burdur Cumhuriyet Savcı Yardımcılığına, 4 Haziran 1947'de Çorum İskilip Orman İşletmesi ve 26 Aralık 1949'da Çorum Orman İşletmesi avukatlığına atandı. Aynı zamanda serbest avukatlığını sürdürdüğü sırada IX. Dönem seçimlerine katıldı.⁷⁹

Yapılan seçimde 88707 oyla Demokrat Parti listesinden Çorum Milletvekili seçildi. Seçim tutanağını 17.5.1950'de alıp, 22.5.1950'de Meclise geldi. Tutanağı 5.6.1950'de onaylandı. Meclis Hesaplarını İnceleme ve Millî Eğitim komisyonlarında çalıştı. Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonunun kâtipliğini ve sözcülüğünü yaptı. Yabancı uyruklu garsonlar, ilkokul öğretmenlerinin terfii, Millî Savunma Bakanlığının motorlu araçları konularında sözlü; Değirmendere Köyü ve Alacahöyük - Boğazkale yolu konularında yazılı soruları; Genel Kurulda değişik 29 konuda 41 konuşması vardır.⁸⁰ Yasama görevi IX. Dönemle sona eren Hasan Ali VURAL, 26 Şubat 1955'te Alaca Ortaokuluna Türkçe, Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Öğretmenliğine atandı. Bu görevde iken 26 Şubat 1956'da emekliye ayrıldı. 13 Ocak 1975'te öldü. Çorum'un Gökçam Köyü'nde toprağa verildi.⁸¹

⁷⁸ TBMM Arşivi, 1637 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı ; TBMM Albümü (1920-1991), s.183.

⁷⁹ TBMM Arşivi, 1637 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁸⁰ TBMM Arşivi, 1637 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁸¹ TBMM Arşivi, 1637 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

2.8. HAKKI YEMENİCİLER

1909 (1325) da Samsun'un Kale Mahallesinde (013/03, 81, 323) doğdu.⁸² Babası Hacı Mehmet Efendi, annesi Sultan Hanımdır. Abdalbaki - Zehra kızı Emine Melahat Hanımla evli, Mustafa Gündüz (1948) ve Zeynep'(1950) in babasıdır.⁸³

Lise öğrenimine İstanbul Erkek Lisesinde başlayıp İstanbul İstiklâl Lisesinden 1927-1928 ders yılında diploma aldı. Eylemli askerlik görevini 1934'te Samsun'da 172'nci Piyade Alayında, ihtiyat askerliğini 1937'de 25 inci Piyade Alayı'nda yaptı.⁸⁴

1938 yılında serbest ticarete başladı. Ticaretle uğraştığı sırada IX. Dönem seçimlerine katıldı. Yapılan seçimde 89223 oyla Demokrat Parti listesinden Çorum Milletvekilliğine seçildi. 17.5.1950'de seçim tutanağını alıp, 22.5.1950'de Meclise geldi. Tutanağı 5.6.1950'de onaylandı. Ticaret ve Meclis Hesaplarını İnceleme komisyonlarında çalıştı.⁸⁵ Yasama görevi IX. Dönemle sınırlı kalan İbrahim Hakkı YEMENİCİLER, parlamento sonrasında ticarî etkinliğini sürdürdü. 2 Eylül 1977'de öldü. Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verildi.⁸⁶

⁸² TBMM Albümü (1920-1991), s.183.

⁸³ TBMM Arşivi, 1638 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı ; TBMM Albümü (1920-1991), s.183.

⁸⁴ TBMM Arşivi, 1638 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁸⁵ TBMM Arşivi, 1638 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁸⁶ TBMM Arşivi, 1638 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DOKUZUNCU DÖNEM BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİNİN ÇALIŞMALARI

3.1. Dokuzuncu Dönem Büyük Millet Meclisi'nde Aldıkları Görevler

IX. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisine Çorum'dan giden milletvekilleri mecliste çeşitli görevler üstlenerek hizmetlerini yerine getirmeye çalışmışlardır. Çorum Milletvekillerinin meclis içtüzüğüne göre üstlendikleri görevler şunlardır.

1.SEDAT BARAN Dr.

Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonunda çalıştı. 1 Kasım 1950, 1951 ve 1953 tarihlerinde, üç yasama yılında, TBMM Başkanlık Divanı Kâtip Üyeliğine seçildi⁸⁷.

2.AHMET BAŞIBÜYÜK

Gümrük ve Tekel ve Dilekçe komisyonlarında çalıştı. Geçici Adalet Komisyonunda görev aldı.⁸⁸

3. ŞEVKİ GÜRSES

Sayıştay ve Maliye komisyonlarında çalıştı. Gelir ve Kurumlar Vergisi, yabancı sermaye ve İktisadi Devlet Kuruluşları konularında kurulan geçici komisyonlarda görev aldı⁸⁹.

4.BAHA KOLDAŞ

İçişleri ve Meclis Hesaplarını İnceleme komisyonlarında çalıştı. Pasaport ve Belediye gelirleri konularında kurulan geçici komisyonlarda görev aldı.⁹⁰

⁸⁷ TBMM Arşivi, 1631 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁸⁸ TBMM Arşivi, 1632 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁸⁹ TBMM Arşivi, 1633 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁹⁰ TBMM Arşivi, 1634 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

5. HÜSEYİN ORTAKÇIOĞLU

Adalet ve Dilekçe komisyonlarında çalıştı. Vergi Usul, Orman Kanunu ve Orman Genel Müdürlüğü Teşkilatı konularında kurulan geçici komisyonlarda görev aldı.⁹¹

6.SAİP ÖZER Dr.

Sağlık ve Sosyal, İçişleri, Dışişleri ve Dilekçe komisyonlarında çalıştı. Turizm endüstrisi konusunda kurulan geçici komisyonda görev aldı.⁹²

7. HASAN ALİ VURAL

Meclis Hesaplarını İnceleme ve Millî Eğitim komisyonlarında çalıştı. Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonunun kâtipliğini ve sözcülüğünü yaptı.⁹³

8. HAKKI YEMENİCİLER

Ticaret ve Meclis Hesaplarını İnceleme komisyonlarında çalıştı.⁹⁴

3.2.Yasama Çalışmaları

Türkiye Büyük Millet Meclisi 14 Mayıs 1950 seçimlerinden sonra yeni bir döneme girmiştir. Bu dönem ülkedeki insanların yeni oluşan meclisten çok şey beklediği bir dönme olmuştur. Meclis çıkardığı kanunlarla siyasî, malî, adlî sorunlara çözüm getirme yoluna gitmiştir. Çorum milletvekilleri de gerek eğitim seviyeleri gerek tecrübeleriyle çeşitli çalışmalarda bulunmuştur. Bunlardan Ahmet Başibüyük, Hüseyin Ortakçioğlu, Baha Koldaş, Hasan Ali Vural, Saip Özer ve Sedat Baran'ın yasama faaliyetlerine daha fazla katıldıklarını görmekteyiz. Çorum milletvekillerinin yasama faaliyetlerini aşağıda açıklandığı şekildedir.

3.2.1.Ahmet Başibüyük

Ahmet Başibüyük Bey'in 1600 sayılı Kanun değişikliği teklifinin gündeme alınması, Türk Ceza Kanununun değiştirilmesi, Emir ve Seyis Erleri Kanununun değiştirilmesi

⁹¹ TBMM Arşivi, 1635 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁹² TBMM Arşivi, 1636 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁹³ TBMM Arşivi, 1637 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

⁹⁴ TBMM Arşivi, 1638 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.

konularında yasa teklifleri, Genel Kurulda değişik 69 konuda 189 konuşması vardır. Böylelikle dönemin Çorum milletvekilleri içerisinde en aktifinin kendisi olmuştur. Konuşmalarının içeriğine ise milletvekilliği döneminde aşağıdaki konulardan oluşmuştur.

- Amme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki Kanun münasebetiyle⁹⁵
- Büyük Millet Meclisi 1952 yılı Bütçesi münasebetiyle⁹⁶
- Bayındırlık Vekâleti, Karayolları Genel Müdürlüğü 1953 yılı bütçeleri münasebetiyle⁹⁷
- 1952 yılı Bütçe Kanununun tümü münasebetiyle⁹⁸
- Adalet Bakanlığı 1952 yılı Bütçesi münasebetiyle⁹⁹
- Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁰⁰
- Büyük Millet Meclisi ve bağladıkları ile Millî Saraylar, kasırlar ve köşklerdeki eşya hakkında Meclis Hesapları İnceleme Komisyonu raporu münasebetiyle¹⁰¹
- Askerî Ceza Kanununun 114. maddesinin değiştirilmesine dair Kanun münasebetiyle¹⁰²
- Devlet Memur ve Hizmetlilerine Tahsisat Verilmesi hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁰³
- Adalet Vekâleti 1953 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁰⁴
- Adlî Tıp Müessesesi Kanunu münasebetiyle¹⁰⁵
- Bâzı Suç ve Cezaların Affı hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁰⁶
- Cemal Çakır hakkındaki Dilekçe Komisyonu kararı münasebetiyle¹⁰⁷
- Adliye Harç Tarifesi hakkındaki 2503 sayılı Kanunun 98. ve 99. maddelerinin değiştirilmesine dair olan Kanun münasebetiyle¹⁰⁸

⁹⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 21 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim: 113, TBMM Basımevi, s.930.

⁹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 22 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 44, TBMM Basımevi, s.511.

⁹⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 20 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 48, TBMM Basımevi, s.1054.

⁹⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 21 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 43, TBMM Basımevi, s.414.

⁹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 24 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 46, TBMM Basımevi, s.655.

¹⁰⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 1 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim: 99, TBMM Basımevi, s.29.

¹⁰¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 19 Aralık 1951, Toplantı:2, Birleşim: 19, TBMM Basımevi, s.251.

¹⁰² TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 29 Ocak 1953, Toplantı:3, Birleşim: 34, TBMM Basımevi, s.492.

¹⁰³ TBMM Tutanak Dergisi, c.26, 23 Aralık 1953, Toplantı:4, Birleşim: 21, TBMM Basımevi, s.392.

¹⁰⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 21 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 49, TBMM Basımevi, s.688.

¹⁰⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 15 Ocak 1954, Toplantı:4, Birleşim: 29, TBMM Basımevi, s.201.

¹⁰⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.1, 13 Temmuz 1950, Toplantı: Olğ, Birleşim: 22, TBMM Basımevi, s.608.

¹⁰⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 12 Aralık 1951, Toplantı:2, Birleşim: 21, TBMM Basımevi, s.339.

- Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁰⁹
- Çiftçi Mallarının Korunması hakkındaki Kanunun 4. maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun münasebetiyle¹¹⁰
- Amme hizmetlerinde kullanılan her türlü nakil vasıtalarının suiistimalini önlemek için Hükümetçe ne gibi tedbirler alındığının ve alınmakta olduğunun açıklanmasına dair olan sorusu münasebetiyle¹¹¹
- Bayındırlık Bakanlığı ve Karayolları Genel Müdürlüğü 1952 yılı bütçeleri münasebetiyle¹¹²
- Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü 1952 yılı Bütçesi münasebetiyle¹¹³
- Dışişleri Bakanlığı memurlarından emekliye sevk olunan Ferit İşcen, Mehmet Nuri Han, İsmail Uşaklı ve Arif Or haklarındaki Dilekçe Komisyonu kararı münasebetiyle¹¹⁴
- İş esası üzerine müesses cezaevlerindeki mahkûmlara tatbik edilen sistemin devamına Hükümetin taraftar olup olmadığına, bu cezaevlerine sevk edilen mahkûmların mahallî cezaevlerinde geçirdikleri müddetin artırılması ve artma istidadı gösteren bazı suçlardan mahkûm olanların asri cezaevlerine gönderilmemesi hususlarının düşünülüp düşünülmediğine dair sorusu münasebetiyle¹¹⁵
- Emir ve Seyis Erleri hakkındaki kanun tasarısı münasebetiyle¹¹⁶
- İçişleri Vekâleti 1953 yılı Bütçesi münasebetiyle¹¹⁷
- İşletmeler Vekâleti 1954 yılı Bütçesi münasebetiyle¹¹⁸
- Kan Gütme Sebebiyle İşlenen Adam Öldürme ve Buna Teşebbüs Cürümleri Failleri Hısımları hakkında Tatbik Olunacak Muameleye dair 3236 sayılı Kanunun bazı

¹⁰⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 17 Ocak 1951, Toplantı:1, Birleşim: 31, TBMM Basımevi, s.251.

¹⁰⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 8 Ağustos 1951, Toplantı:1, Birleşim: 104, TBMM Basımevi, s.310.

¹¹⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 14 Aralık 1951, Toplantı:2, Birleşim: 17, TBMM Basımevi, s.185.

¹¹¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.7, 25 Mayıs 1951, Toplantı:1, Birleşim: 81, TBMM Basımevi, s.456.

¹¹² TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 11 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 81, TBMM Basımevi, s.1017.

¹¹³ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 23 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 45, TBMM Basımevi, s.573.

¹¹⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.14, 14 Nisan 1952, Toplantı:2, Birleşim: 61, TBMM Basımevi, s.380.

¹¹⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 26 Mayıs 1952, Toplantı:2, Birleşim: 76, TBMM Basımevi, s.363.

¹¹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.18, 19 Aralık 1952, Toplantı:3, Birleşim: 19, TBMM Basımevi, s.321.

¹¹⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 23 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 51, TBMM Basımevi, s.788.

¹¹⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.28, 17 Şubat 1954, Toplantı:4, Birleşim: 44, TBMM Basımevi, s.1129.

maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki kanun teklifi münasebetiyle¹¹⁹

- Diyanet İşleri Başkanlığı 1951 yılı Bütçesi münasebetiyle¹²⁰
- Gayrimenkule Tecavüzün Def'i hakkındaki Kanun münasebetiyle¹²¹
- Karayolları Trafik kanunu lâyihası münasebetiyle¹²²
- Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı Dış Ticaret raportörlerinden İsmail Polat hakkındaki Dilekçe Komisyonu kararı münasebetiyle¹²³
- Hâkimler Kanununun Bâzı Maddelerinin Değiştirilmesi ve İki Geçici Madde Eklenmesi hakkındaki 5457 sayılı Kanuna Muvakkat bir Madde ilâvesine dair Kanun münasebetiyle¹²⁴
- İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle¹²⁵
- Maarif Teşkilâtına dair olan 789 sayılı Kanunun 22. maddesinin yürürlükten kaldırılması hakkındaki kanun teklifi münasebetiyle¹²⁶
- Emir Eri ve Seyis Erleri hakkındaki 203 sayılı Kanunun 1. ve 3. maddelerinin değiştirilmesine dair olan 1600 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifinin gündeme alınmasına dair önergesi münasebetiyle¹²⁷
- Gümrük ve Tekel Bakanlığı ile Tekel Genel Müdürlüğü 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle¹²⁸
- Hayvan Hırsızlığının Men'i hakkındaki 5617 sayılı Kanunun 14. maddesinin kaldırılmasına dair olan kanun tasarısı münasebetiyle¹²⁹
- Kastamonu Vilâyetine Bağlı Kargı Kazasının Çorum Vilâyetine Bağlanması hakkındaki Kanun münasebetiyle¹³⁰

¹¹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.17, 21 Kasım 1952, Toplantı:3, Birleşim: 7, TBMM Basımevi, s.260.

¹²⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 22 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 48, TBMM Basımevi, s.434.

¹²¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.14, 2 Nisan 1952, Toplantı:2, Birleşim: 56, TBMM Basımevi, s.154.

¹²² TBMM Tutanak Dergisi, c.21, 1 Nisan 1953, Toplantı:3, Birleşim: 61, TBMM Basımevi, s.171.

¹²³ TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 12 Aralık 1951, Toplantı:2, Birleşim: 16, TBMM Basımevi, s.132.

¹²⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 9 Ocak 1953, Toplantı:3, Birleşim: 25, TBMM Basımevi, s.101.

¹²⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 23 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 49, TBMM Basımevi, s.597.

¹²⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 31 Ocak 1951, Toplantı:1, Birleşim: 37, TBMM Basımevi, s.476.

¹²⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 2 Mayıs 1952, Toplantı:2, Birleşim: 67, TBMM Basımevi, s.31.

¹²⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 26 Şubat 1953, Toplantı:1, Birleşim: 52, TBMM Basımevi, s.977.

¹²⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 10 Ocak 1951, Toplantı:1, Birleşim: 28, TBMM Basımevi, s.139-140.

¹³⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 15 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim: 109, TBMM Basımevi, s.691.

- Köy kanunu lâyihası münasebetiyle¹³¹
- Kan Gütme Sebebiyle İşlenen Adam Öldürme ve Buna Teşebbüs Cürümlerinin Failleri ve Hısımları hakkında Tatbik Olunacak Muameleye dair 3236 sayılı Kanunun ilgası hakkındaki kanun teklifi münasebetiyle¹³²
- Emir Eri ve Seyis Erleri hakkındaki 203 sayılı Kanunun 1600 sayılı Kanunla değiştirilen 1. maddesi ile 2. maddesinin kaldırılması ve biri muvakkat olmak üzere iki madde ilâvesine dair kanun teklifi münasebetiyle¹³³
- Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle¹³⁴
- Subay ve memurların protokolün tespit ettiği hallerden gayrı karşılama ve uğurlamalarda bulunamayacaklarına dair kanun teklifi münasebetiyle¹³⁵
- Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâleti, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü 1953 yılı bütçeleri münasebetiyle¹³⁶
- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 1951 yılı Bütçesi münasebetiyle¹³⁷
- Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1952 yılı bütçeleri münasebetiyle¹³⁸
- Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle¹³⁹
- Sümerbank fabrikalarında imal olunan pamuklu mensucat ve iplik ile bazı cins saçların satış şekli ve fiyatları hakkındaki sorusu münasebetiyle¹⁴⁰
- Temsil Ödeneği hakkındaki 5027 sayılı Kanunun birinci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi münasebetiyle¹⁴¹

¹³¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.22, 9 Ocak 1953, Toplantı:3, Birleşim: 90, TBMM Basımevi, s.188-191.

¹³² TBMM Tutanak Dergisi, c.6, 27 Nisan 1951, Toplantı:1, Birleşim: 69, TBMM Basımevi, s.357.

¹³³ TBMM Tutanak Dergisi, c.12, 14 Ocak 1952, Toplantı:2, Birleşim: 26, TBMM Basımevi, s.139-140.

¹³⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 25 Şubat 1953, Toplantı:1, Birleşim: 51, TBMM Basımevi, s.763.

¹³⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 12 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 42, TBMM Basımevi, s.261.

¹³⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 21 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 49, TBMM Basımevi, s.642.

¹³⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 23 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 49, TBMM Basımevi, s.516.

¹³⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 26 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 48, TBMM Basımevi, s.938.

¹³⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 26 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 52, TBMM Basımevi, s.928.

¹⁴⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.3, 8 Aralık 1950, Toplantı:1, Birleşim: 16, TBMM Basımevi, s.104-106.

¹⁴¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.7, 11 Mayıs 1951, Toplantı:1, Birleşim: 75, TBMM Basımevi, s.208-210.

- Temyiz Teşkilâtının tevsiine dair 1221 sayılı Kanunun sekizinci maddesinin değiştirilmesine dair Kanun münasebetiyle¹⁴²
- Ödünç Para Verme İşleri Kanununun bazı maddelerini değiştiren 3399 sayılı Kanunun 1. maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna iki madde ilâvesi ve 2279 sayılı Kanunun 17. maddesinin değiştirilmesi hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁴³
- Radyoloji Radyom ve Elektrikle tedavi ve diğer Fizyoterapi müesseseleri hakkındaki 3153 sayılı Kanunun 7. maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair olan kanun tasarısı münasebetiyle¹⁴⁴
- Resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesi derneklere ait olup siyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair Kanun münasebetiyle¹⁴⁵
- Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bazı maddeler eklenmesine dair Kanun münasebetiyle¹⁴⁶
- Millî Savunma Bakanlığı 1951 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁴⁷
- Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Kuruluş ve Memurları Kanununa ek 4862 sayılı Kanuna bağlı kadro cetvellerinde değişiklik yapılmasına ve 4871 sayılı Kanunun üçüncü maddesinin ikinci fıkrasının kaldırılmasına dair Kanun münasebetiyle¹⁴⁸
- Sayıştay 1952 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁴⁹
- Orman kanunu lâyihası münasebetiyle¹⁵⁰
- Millî Savunma Bakanlığı 1952 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁵¹
- Zehra Işık'a Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Bağlanması hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁵²
- Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü 1953 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁵³

¹⁴² TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 11 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 41, TBMM Basımevi, s.235.

¹⁴³ TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 10 Ağustos 1951, Toplantı:1, Birleşim: 113, TBMM Basımevi, s.909.

¹⁴⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 24 Ocak 1951, Toplantı:1, Birleşim: 34, TBMM Basımevi, s.342.

¹⁴⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 8 Ağustos 1951, Toplantı:1, Birleşim: 111, TBMM Basımevi, s.707.

¹⁴⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.28, 17 Şubat 1954, Toplantı:4, Birleşim: 44, TBMM Basımevi, s.471.

¹⁴⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 23 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 49, TBMM Basımevi, s.546.

¹⁴⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 11 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 38, TBMM Basımevi, s.186.

¹⁴⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 22 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 44, TBMM Basımevi, s.531.

¹⁵⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 29 Ocak 1954, Toplantı:1, Birleşim: 35, TBMM Basımevi, s.432.

¹⁵¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 24 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 46, TBMM Basımevi, s.690.

¹⁵² TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 29 Ocak 1954, Toplantı:1, Birleşim: 31, TBMM Basımevi, s.255.

- Vergi Usul Kanununun bazı maddeleri ile kanuna bağlı cetvelde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bazı maddeler ve fıkralar eklenmesine dair Kanun münasebetiyle¹⁵⁴
- Türkiye Emlâk Kredi Bankası hakkındaki 4927 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve 5228 sayılı Bina Yapımını Teşvik Kanununun bazı maddelerinin kaldırılması hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁵⁵
- Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁵⁶
- Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu münasebetiyle¹⁵⁷
- Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Kuruluş Kanunu münasebetiyle¹⁵⁸

olmak üzere toplam 65 defa söz alarak dönemin Çorum milletvekilleri arasında en fazla söz alan kişidir.

Bu konuşmaların yanı sıra Emir eri ve seyis erleri hakkındaki 203 sayılı Kanunun 1. ve 3. maddelerinin değiştirilmesine dair olan 1600 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkında ve Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bazı maddelerinin kaldırılması hakkında kanun teklifleri de vardır.

3.2.1.1 Kanun Teklifleri

Ahmet Başbüyük Emir eri ve seyis erleri hakkındaki 203 sayılı Kanunun 1. ve 3. maddelerinin değiştirilmesine dair olan 1600 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkında verdikleri ve Mecliste tartışmalara sahne olan kanun teklifi kamuoyunda önemli tartışmalara sahne olmuştur. Ahmet Bey bu kanun teklifinde bazı emir eri veya seyis erlerine sahip olan subayların bu erleri kendi özel işlerinde çalıştırmalarında ötürü duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Bu kanun teklifi ve gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Emir ve Seyis Erleri hakkındaki Kanun:

"MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Ordusu mensuplarından asteğmenden Mareşale ve büyükamirali kadar, kıta komutanı bulunan veya gemilerde vazife gören subaylara aşağıdaki

¹⁵³ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 20 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 48, TBMM Basımevi, s.580.

¹⁵⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 13 Temmuz 1951, Toplantı:1, Birleşim: 99, TBMM Basımevi, s.127.

¹⁵⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 13 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim: 107, TBMM Basımevi, s.554.

¹⁵⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.23, 1 Haziran 1953, Toplantı:3, Birleşim: 90, TBMM Basımevi, s.10.

¹⁵⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.16, 19 Haziran 1952, Toplantı:2, Birleşim: 87, TBMM Basımevi, s.316.

¹⁵⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 1 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim: 99, TBMM Basımevi, s.8.

maddeler hükümleri dairesinde emir eri verilir. Fiilen kıta komutanı olmadığı veya gemilerde vazife görmediği halde hizmetlerinin mahiyeti kıtadakilerin aynı olduğu Genelkurmay Başkanlığınca kabul ve ilgili bakanlıklarca tasdik edilecek kadroları işgal eden subaylar hakkında da yukarıdaki hüküm tatbik olunur."¹⁵⁹

Bu kanun üzerine Mecliste Ahmet Başbüyük şu konuşmayı yapıyordu:

"Muhterem arkadaşlarım, bu mevzu dolayısıyla sık sık huzurunuzu işgal ediyorum. Bundan dolayı özür dilerim. Ne yapalım ki, bu dâvada esaslı bir vazife almış bulunuyorum. Bunu sonuna kadar, huzurunuzu sıkmadan, müdafaa etmek mecburiyetindeyim.

Geçen celsede sözcü arkadaşımız burada şöyle beyanda bulundular, dediler ki : «Evvelce prensip üzerinde, yani birinci madde üzerinde konuşurken şu veya bu makama şu veya bu zata emir eri verilecek mi, verilmeyecek mi? » Şeklindeki suallere iltibasa mahal verebilecek bazı şeyler söylemiş buluyorum. Şimdi komisyon sözcüsü olarak arz ederim ki, biz hiçbir Makama, hiçbir zâta emir eri verileceği veya verilmeyeceği hususunda bir şey düşünmüyoruz. Bu takdir mutlak olarak Genelkurmay Başkanlığına terk edilmiştir. Bhusus Ahmet Başbüyük arkadaşımın hastane doktorlarına emirleri verilmeyeceği Komisyon Sözcüsü tarafından beyan edildi. Şeklinde, tasrih edeyim, bir söz de söylemedim. Kendileri «Onlara da verilip verilmeyeceği meselesi tamamen Genelkurmayın takdirine terkedilmiştir.» dediler. Arkadaşlar; Komisyon Sözcüsünün bu beyanatı meseleyi büsbütün karıştırmış ve karanlığa gömmüş bulunmaktadır. Biz, komisyon ve Büyük Millet Meclisi olarak bir kanunu çıkarırken, kime emir eri verilecektir veya verilmeyecektir diye bir tek zabıt veya makam hakkında dahi malûmat sahibi olmazsak ve bunu Meclis zabıtlarına intikal ettiremezsek, yarın bu kanunun hangi elastikiyet kalıplarına dayanılarak nasıl suiistimal edileceğini peşinen kabul etmek mecburiyetindeyiz. Arkadaşlarımız diyorlar ki: Genelkurmay Başkanlığı hiçbir zaman vazifelerini suiistimal etmez, çıkacak kanunu hak ve adalet dairesinde tatbik eder.

Ben bunun aksini söylemiyorum. Ancak, bildiğimiz ve gördüğümüz birçok hakikatler karşısında maalesef bu kanaatlerine iştirak edemeyecek durumdayız. Bir kere de bu kanun bu şekilde kabul edildiği ve metne muayyen kıstaslar konmadığı takdirde Genelkurmay Başkanlığı dahi işin içinden çıkamayacaktır. Vazifelerinin galip vasfı memurların aynı olan Genel Kurmay Başkanlığı Millî Savunma Bakanlığı, ordu, kolordu ve tümen karargâhında çalışan subaylar ve sabahleyin masası başına oturup akşam giden diğer müesseselerdeki subayların emir eri alıp almaması hususunda, kanuna vuzuh vermeyerek, icabında Genelkurmay Başkanlığı bunların hepsine emir eri verebilecektir. Bilhassa hastanelerde çalışan hekim subaylar saat iki de vazifesini tatil edip emir erini muayenehanesinde yüzde yüz kullanan, hususi muayenehanesinde ücretle hastalara bakan doktorlara dahi emir eri verilip verilmeyeceğini Meclis bilemez, komisyon bunun üzerinde bir şey söyleyemez, bunu Genelkurmay Başkanlığı takdir edecektir, yolundaki komisyon sözcüsünün beyanı dâvayı büsbütün karıştırmıştır. Bunun böyle bırakılması yarın tatbikatta müşkülât doğuracaktır. Elbette yarın tatbikat böyle olacaktır, arkadaşlar. Bunun için hassasiyetinizi bilhassa rica ediyorum. Arkadaşlar, eğer Genelkurmay Başkanlığı bu salâhiyeti suiistimal ederse bunun murakabesi Meclisçe nasıl yapılacaktır? Arkadaşlar, bunun murakabesi maalesef yapılamaz. Filvaki bizim tenkidimiz üzerine komisyon, metni biraz düzeltti ve Genelkurmayın yanına Millî Müdafaa Bakanlığını katarak bu Bakanlığa da kadroların tasdiki salâhiyetini verdi ve güya böylece Genelkurmayın salâhiyeti tahdit edildi. Fakat esaslı bir kıstas koymadan bu iş yürümez. Yarın doktora emir eri verildiği gün ben Bakanı muaheze edemem. Çünkü Meclis olarak doktora emir eri verilip verilmeyeceği hakkında hiçbir şey söylemiş değilsiniz. Sözcü

¹⁵⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 5 Ocak 1953,Toplantı:3, Birleşim: 23, TBMM Basımevi, s.22.

de bunu sarahaten ifade etmiştir. Ben böyle bir vaka karşısında Bakanı muaheze etmek istediğim zaman Millî Savunma Bakanı buraya gelecek, salâhiyet mutlaktır, böyle takdir etmiş, böyle yapıyoruz diyecektir.

Bunun karşısında ne söylenebilir arkadaşlar? Elbette hukuki mânasıyla hiçbir şey söylenemez.

Arkadaşlarımızın bir kısmı kanun çıktıktan sonra artık suiistimal olmayacaktır dediler. Ben bu fikre asla iştirak edemem. Bu vadide söylenecek çok şeyler var. Ben müsaadenizle kanunların açık olarak nasıl çiğnendiğini ilki misalle arz edeceğim. Elimizde Ordu Dâhilî Hizmet Talimatnamesi var. Bu Bakanlar Kurulundan geçirilmek suretiyle meriyete konulmuştur. 487. maddesi, emir eri müessesesinin nasıl çalışacağını, emir erlerinin hangi işlerde kullanılacağını tasrih etim iştir. Emir erleri hiç bir suretle ev işlerinde, bulaşık ve çamaşır işlerinde, dışarıda çocuk taşımak gibi, saka gibi, askerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici hizmetlerde kullanılmayacağını tasrih etmiş olmasına, Dahilî Hizmet Talimatnamesi aşağı yukarı kanun mahiyetinde kabul edilebilecek bir talimatname olmasına rağmen buna tamamen muhalif olarak, Genelkurmay D 94 Talimatnamesini çıkarmıştır ve bizim iktidarımız zamanında da mer'i bâzı hükümler emir erlerinin boynunda yazılıdır. Yani çamaşır, bulaşık yıkayacakları, silip süpürecekleri bu talimatta yazılıdır. Binaenaleyh, biz bu şartlar altında bu kanunun bütün gediklerini doldurmadan nasıl olur da bir neticeye varabiliriz. Ben bunu kestiremiyorum. Suiistimal edilen bir hukuki mesele daha arz edeyim: 13827 sayılı Vesaiti Nakliye hakkındaki bir kanun vardır ve mer'idir. Bu kanun muayyen makam sahiplerine ancak âmine hizmetlerinde kullanmak kayıt ve şartıyla hususi otomobiller tahsis etmiş ve fakat makama normal nakil vasıtaları bulunan şehirler içerisinde otobüs, kamyon gibi hizmet arabalarını kullanmayı tamamen yasak etmiştir. Geçen sene 'Bayındırlık Bakanlığı Bütçesi konuşulurken Avni Doğan arkadaşımız buraya çıkıp dediler ki; (Karayolları 4. Bölgesinin bir kamyon ve iki otobüsü vardı. Bunlar şehirdeki işçi, usta ve mühendisleri toplar 41. bölgeye zamanında yetiştirirdi. Şimdi bunu almışsınız. işçi bu sebeple iş başına geç geliyor ve randıman düşüyor. Rica ederim bunları iade edin) dedi. Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoglu kürsiye gelerek; (3827 sayılı Kanun bunu külliyen menetmiştir, onum için aldım. Yeniden bir kanun teklif ediniz, Meclisçe kabul edilirse yeniden hizmete sokarım) dedi. Kanun ve nizam böyle olduğu halde, hepiniz de görüyorsunuz ki, Bahçelievler'den, Cebeci, Yenışehir, 'Mamak vs. den Millî Savunma Bakanlığına, askerî müessese ve dairelere subay otobüsleri işletiliyor. Belediyenin normal otobüsleri işlerken subayların hususi vasıtalarla taşınması güçtür".¹⁶⁰ Diyerek endişelerini dile getiriyordu. Sonuç olarak bu kanun Mecliste gerekçeleri ise ayrıntıları ile gündeme taşınyordu.

T. C Başbakanlık , 15 .III, 1951 Muamelât Genel Müdürlüğü Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 71-1932, 6-957

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

"Emir ve seyis erleri hakkında Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 2.III.1951 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim."

Başbakan

A. Menderes

GEREKÇE

"1. Memleketimizde garnizon durumları ve buralardaki ikamet şartları subayı, zamanının çoğunu evinden ayrı yaşamaya mecbur eder. Askerlik meslekinin gerektirdiği

¹⁶⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 5 Ocak 1953, Toplantı:3, Birleşim: 23, s.22-24.

faaliyetler, subayın mesai saatlerini, sivil hayattaki temayüllerden büsbütün başka esaslara göre ayarlamayı zaruri kılar. (Çok erken başlayıp çok geç biten mesai. Bu hususta bir yaz mesai programı misal olabilir. Gece talim ve tatbikatları, manevralar, alayların nöbet hizmetleri...) çok defa normal mesai zamanından sonra da gizli emirlerin tebliği ve saire gibi sebeplerle subay toplantıları tertip edilir. Birçok kıtalarımız vardır ki bunların bulundukları yerlerde en zaruri ihtiyaçların bile temini mümkün değildir. En ufak bir mubayaa için kilometrelerce uzaktaki kasabaya gitmek icap eder.

Deniz subaylarımız, gecelerinin büyük bir kısmını gemide geçirirler. Bu şerait, subayı şehirdeki işlerine gidebilecek zamandan mahrum bırakır. Bu maksatlardır ki subayın şahsi hizmetlerin de bulunmak üzere bir emir eri verilmesi lüzumu öteden beri hissedilmiş ve zamanımıza kadar verile gelmiştir. Dünya ordularının birçoğunda da aynı ihtiyaç hissedilmiş olup emir eri usulü kabul edilmiştir.

2. Diğer taraftan emir erliği vazifesinde bulunan her er, bu vazifesi müddetince kıtadan uzak kalmaktadır.

3. İşbu kanun, hem maksadı sağlamak, hem de yukarıdaki mahzuru mümkün olduğu kadar önlemek maksadıyla hazırlanmış olup, halen mevcut durumu tahdit edici mahiyettendir. Bu kanunla kıta dışı vazife gören er sayısında mühim bir tasarruf temin edilmektedir. (Ortalama 6.000 er).

4. Emir eri kullanmak hakkı, bir senelik üsteğmenden itibaren daha büyük rütbedeki subaylara tanınmıştır. Bu zamana kadar subaylar sınıf okulların da ve tekâmül kurslarında bulunacaklarından emir erine bir ihtiyaç hissetmeyecekleri gibi, büyük bir ekseriyeti de henüz evlenmemiş olacağından normal olarak meslek vazifeleri dışında bir aile mesuliyetleri bulunmayacaktır.

5. Altı ayda bir değiştirmek suretiyle, emir erlerinin devam üzere kıta dışı hizmette kalmamaları sağlanmıştır.

6. Seyisler hakkında konan hüküm de tahdit edici mahiyettendir. Buradan da bir miktar er tasarrufu sağlanacaktır".¹⁶¹

Ahmet Başibüyük Bey ve bir diğer Çorum milletvekili olan Hüseyin Ortakçioğlu'nun sunduğu bu gerekçeler hükümet tarafından da olumlu karşılanarak hükümet bu konuda şu teklifi yapıyordu:

"HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Emir ve seyis erleri hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. —"Türkiye Cumhuriyeti Ordusu subaylarından bir senesini tamamlayan üsteğmenden Mareşale, büyük amirale kadar olanlara resmi ve şahsi görevlerinde gerekli yardımı yapmak, Birinci derece harb ve vazife malûlû subaylara yardımda bulunmak,

Bir seneyi tamamlamamış üsteğmenden ve daha aşağı rütbelerde bulunan subaylara ancak, barışta, tatbikat ve manevralarda geçici, seferde devamlı olmak üzere bir emir eri verilir.

MADDE 2. — Seferde askerî vazifeleri dolayısıyla ailelerini yanma getiremeyeceklerin geride bıraktıkları ailelerine bulundukları hanede yardım edecek yakın bir kimsesi mevcut olmadığı takdirde silâhsız hizmetlilerden bir emir eri verilir. Emir erleri barışta altı ayda bir değiştirilir.

¹⁶¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 2 Mayıs 1952, Toplantı:2, Birleşim: 67, TBMM Basımevi, s.138.

MADDE 3. — Ata binmek hakkına malik olan ve bilfiil kıtada bulunan subaylardan tüzüğü uyarınca kullanmakta oldukları kendi malları bir veya iki hayvan için bir seyis eri verilir.

MADDE 4. — Alelûmum geri hizmetlerde ve daire ve kurumlarda hizmetli olup hayvanları özel kanunu gereğince Devlet tarafından iâşe edilen subay, üstsubay ve generallere yalnız bir seyis eri verilir.

MADDE 5. — Atlı seyis yalnız atlı birlikler subaylarına verilir. Diğer sınıf birliklerinde kimlere atlı ve kimlere yaya seyis verileceği kadrolarında gösterilir.

MADDE 6. — Emir erleri ile seyis erlerinin istihdam şekli ve yapacakları hizmetlerin mahiyet şümulü Ordu İç Hizmet Yönetmeliğinde tespit olunur. Emir ve seyis erleri bu konuda tespit edilen ve yönetmelikte gösterilen dışında kullanılamazlar. Kullananlar hakkında T. C. Kanununun 240. maddesi hükmü tatbik olunur.

MADDE 7. — 203 ve 1600 sayılı kanunlar kaldırılmıştır.

MADDE 8. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*MADDE 9. — Bu kanunu Millî Savunma, İçişleri, Gümrük ve Tekel Bakanları yürütür.*¹⁶²

Çorum Milletvekili Ahmet Başbüyük ve Hüseyin Ortakçioğlu'nun, emirber ve seyis erleri hakkındaki 203 sayılı Kanunun 1 nci ve 3 ncü maddelerinin değiştirilmesine dair olan 1600 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi şöyledir:

“Yüksek Başkanlığa

“Emirber ve seyis erleri hakkındaki 203 sayılı Kanunun birinci ve üçüncü maddelerinin değiştirilmesine, dair olan 1600 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifimizi gerekçesi ile birlikte sunuyoruz. Gereken işlemin yapılmasına müsaadelerinizi saygılarımızla dileriz.

*Çorum Milletvekili
Ahmet Başbüyük*

*Çorum Milletvekili
Hüseyin Ortakçioğlu”*

"Emir erleri hakkındaki 203 ve 1600 sayılı kanunların değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve mucip sebepleri 203 sayılı Kanunun 1600 sayılı Kanunla değişen birinci maddesi hükmüne göre hazarda, Türkiye Cumhuriyeti ordusu subaylarından Asteğmenden Mareşale kadar şahsi işlerde gerekli yardımı yapmak için birer emir eri verildiği malûmdur.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde, komisyonlarında, birçok gazetelerde, parti kongrelerinde ve halk arasında ileri sürülen birçok suiistimaller, artık dejenere hale gelen emir erleri müessesesinin ayakta durmamasını gerektirdiği gibi, kökleştirmeye çalıştığımız demokrasi ve hürriyet rejimi ve bilhassa Anayasamızın sarıh hükümleri bir an önce bu teşkilâtın kaldırılmasını zaruri bir hale koymuş bulunmaktadır.

Anayasa hükümleri muvacehesinde 203 sayılı işbu Kanun, kölelik sistemini idame ettiren, totaliter rejimlere mahsus aristokrat, antidemokratik bir kanun olarak tavsif olunabilir. Anayasa, bütün vatandaşları, sınıf, grup ve aileleri imtiyazsız, sınıfsız bir kütle olarak kabul ettiği ve böylece yurttaşların her türlü hak ve hürriyet ve izzeti nefislerini teminat altına aldığı halde, 203 sayılı Kanun, orduya mensup subay ve efradı ailelerini diğer

¹⁶² TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 2 Mayıs 1952, Toplantı:2, Birleşim: 67, s.139.

sınıflar üzerinde imtiyazlı bir sınıf olarak kabul edip bir kısım vatandaşları askerî kisveler altında kapıkulu yapmıştır. Bu kanunun yürümesine göz yummak, bir kısım askerlerin süfli hizmetlerde kullanılmasına müsaade etmek, onların şeref ve haysiyetleri ile mütenasip değildir. Başbakandan kâtibe, milyonerden hamala kadar bütün memur ve vatandaşlar Anayasa bakımından nasıl birbirine müsavi ise, teğmenden generale kadar bütün subay ve aile efratlarının da bu vatan topraklarında ancak bu vatandaşlar kadar hak ve imtiyazları olabilir. Ordunun vazifesi; Türk yurdunu ve Anayasa ile tâyin edilen Türk Cumhuriyetini kollamak ve korumaktır.

Ordu; askerlik sanatını öğrenmek ve öğretmekle vazifelidir. Askerlik; Türk Vatanını, istiklâl ve cumhuriyetini korumak için harb sanatını öğrenmek ve yapmak mükellefiyetidir. Hususi kanunundan alınan şu açık tarifler karşısında emir erliğinin ordu ve askerliğin ruhu ile taban tabana zıt olduğunu kabul etmek lâzımdır.

Askerlerin kalplerinde yalnız vatanın istiklâli ve Cumhuriyetimiz yaşamaktadır. Onlar bu mukaddes vazifelerini kanı ile canı ile hudutlarda elde süngü ifaya ahdetmişlerdir. Onu askere çağırdıkları zaman yaptığı yemin şudur: (Hazarda, seferde, denizde, karada, havada, her yerde ve her zaman millette ve Cumhuriyetime doğruluk ve muhabbetle hizmet ve askerliğin namusunu ve Türk Sancağının namusunu ve şanını canımdan aziz bilip icabında vatan ve Cumhuriyet ve vazife uğrunda seve seve canımı feda edeceğim). Şu yemin ve ahit ile orduya giren kahraman Mehmetçikleri hizmetçi olarak hususi işlerde çalıştırmak insan haklarına ve hukuk prensiplerine aykırıdır. Şurasını da bilhassa kayıt ve işaret etmek isteriz ki, Türk vatanının ve Cumhuriyetinin yegâne müdafii Türk ordusunun Mehmetçikleri ile subayları şan ve şeref bakımından birbirine müsavidir. Ne Mehmetçiksin subay ve ne de subaysız Mehmetçik, bir ordu addedilemez. Bu iki kıymetli varlık birbirine mezcedilmiş olarak ordu şeklinde yaşamaktadır. Bunlardan 35 bin Mehmetçiği silâh arkadaşı olan subayın kapisında hizmetçi olarak çalıştırmak Anayasaya ve insan haysiyetine mugayirdir.

Miktarları az da olsa aşağıdaki hususların üzerinde durulmasına elbette ki ihtiyaç vardır Askerlerin kalplerine yurt, Cumhuriyet, milliyet, meslek ve vazife sevgisini sokmak lâzımdır.

Hâlbuki bâzı emir erlerinin bu mukaddes mefhûmlarla alâkalarını sarsacak fiilî sebepler mevcuttur. Onlar subayın evinin içinde ve dışında silip süpürmek, odun kırmak, dadılık yapmak gibi süfli işlerle meşguldürler. Bu işleri, yaparlarken evin subayından, hanımından çocuğuna kadar herkesin azarını işittiği bir vakaadır. Şu şartlar altında bunalan Mehmetçiğin bu mukaddes mefhûmları düşünmeye fırsat bulup bulamayacağının takdiri zor değildir.

Yurt ve milletin saadet selâmetini ve istiklâlini temin etmek, Cumhuriyeti korumak ancak disiplini mükemmel bir ordu ile kabildir. Tam ve sağlam bir disiplin için âmir ve maiyetin karşılıklı sevgi ve saygı ile birbirlerine itimat beslemeleri şarttır. Hanımın arzu ettiği cinsten mal almadığı için birkaç defa kovularak kasaba, bakkala gidip gelen ve kapı kulu durumuna düşen er de elbette disiplin ve askerlik ruhu gevşeyecektir. Askerlik meslekinin istediği mutlak itaati, her astın gönül isteği ile yapması şarttır. Emirlerinin hamallık, çamaşırcılık, bulaşıkçılık gibi süfli işleri gönül arzusu ile yaptığını, farzımuhal olarak, kabul etsek bile askerlik ile kabili telif olmadığı meydandadır.

Askerlerin şahsi şeref ve haysiyetlerine dokunacak sözler söylemek, şahsiyetlerini hor ve hakir görmek doğru olamaz. Hâlbuki subayların evlerinde hizmet etmek üzere gönderilen erlerin birçoğu ev işlerini istendiği şekilde başaramadığı için subayın değil, aile efradının muahezesine mâruz kalmaktadır. Bu konuda subay aileleri tarafından emir erlerine yapılan muameleleri burada saymaya lüzum görmüyoruz.

203 sayılı Kanunun ikinci maddesi mucibince, seferde vazifeli askeriye dolayısıyla ailelerini yanlarına getiremeyenlerin geride bıraktıkları ailelerine bulundukları hanede mahrem muini olmadığı takdirde hizmeti gayri müsellaha erbabından keza bir emir eri verilmesi icap etmektedir. Bu maddenin de birinci madde ile birlikte kaldırılması yerinde olur. Zira, bugünün topyekûn harbi ve harb de kullanılan çeşitli silâh ve malzemelerin inkişafı ve bilhassa atom devrinde artık harbin cepheye inhisar ettiğini ve gerideki yurttaşların harbin musibetlerinden masun bulundukları iddia olunamaz. Şu vaziyet karşısında düşünülecek tek çare, milletçe hazırlanmaktan ibaret bulunmaktadır.

Memleketin münevveri, şehirlisi, köylüsü, sakatı, sağlamı hayat memat savaşında çeşitli vazifeler yükleneceklerdir. Bunlardan bir kısmı cepheye savaşırken, diğer bir kısmı da gerideki hizmetleri başaracak ve böylece ilerinin muvaffakiyetini sağlayacaklardır. Kaldı ki birçok ahvalde, cephe gerileri de kanlı savaşlara sahne olabilir. Şu hale göre bugün için gayri müsellâh bir sınıf ayırmak ve bunları emir eri olarak subayların evine vermek yersizdir.

Şurasını da belirtmek icap eder ki, dağ başında, köyde, çiftlikte, çoluğunu çocuğunu yalnız başına bırakıp vatan hizmetine koşan Mehmetçiğin evine bir muin verilmezken, asgari polis, jandarma ve diğer devletin emniyet ve asayiş kuvvetlerinin daha çok bulunduğu şehirlerdeki subayların evlerine birer emir eri vermek elbette doğru olamaz. Saniyen, seferde celp edilen subayların adedi hazerdekinden üç beş misli fazla olacağına göre asgari 150 000 kişilik bir kuvveti memleket müdafaasına iştirak etmekten alıkoymak büyük bir hata olur.

Teklifimizin bir maddesinde de işbu kanun hükümlerine göre emirlerindeki askerleri şahsi işlerinde kullananlara verilecek cezanın umumi hükümlerden ağır bir müeyyideye bağlanması derpiş edilmiştir, öteden beri itiyat haline gelmiş olan ve hattâ bir suç dahi telâkki edilmeyen bu gibi suiistimallerin böyle bir müeyyide ile önlenilebileceğine kaniiz. Bir muvakkat madde ile yalnız Kore Harbinin devamı müddetince Kore'ye giden subayların eski hükümlerden istifadelerinin devamı düşünülmüştür.

Yukarda arz ettiğimiz sebeplere binaen Anayasa ve insan haklarına aykırı olan 203 ve 1600 sayılı kanunların iki maddesinin kaldırılmasını arz ve teklif ederiz.”¹⁶³

Çorum milletvekillerinin bu teklifinden sonra şöyle bir kanun tasarısı oluşmuştu.

ÇORUM MİLLETVEKİLİ AHMET BAŞIBÜYÜK VE HÜSEYİN ORTAKCIOÖLU’NUN TEKLİFİ

“203 sayılı Kanunun 1600 sayılı Kanunun değiştirilen birinci maddesiyle, ikinci maddesinin kaldırılması ve biri muvakkat olmak üzere iki madde ilâvesine dair Kanun tasarısı

MADDE .1. — 203 sayılı Kanunun 1600 sayılı Kanunla değiştirilen birinci maddesiyle ikinci maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 2. — İşbu kanun hükümlerine muhalif hareket edenler baklanda altı aydan iki seneye kadar hapis cezası verilir.

MUVAKKAT MADDE 1. — Kore Harbinin devamı müddetince Kore’de bulunan subaylar 203 ve 1600 sayılı kanunların 1 ve 2 nci maddeleri hükümlerinden eskisi gibi faydalanırlar.

MADDE 3. — İşbu kanunu Millî Savunma Bakanı yürütür.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.”

¹⁶³ TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 2 Mayıs 1952, Toplantı:2, Birleşim: 67, s.139-140.

Sonuç olarak Çorum Milletvekilleri Ahmet Başbüyük ve Hüseyin Ortakcioğlu'nun Emir ve Seyis Erleri hakkındaki tasarısının en son şekli şöyleydi:

"MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Ordusu mensuplarından Asteğmenden Mareşale ve Büyük Amirale kadar kıta komutanı bulunan subaylara bir emir eri verilir. Hizmetlerinin mahiyeti kıtadakilerin aynı olduğu Genelkurmayca kabul edilerek ilgili bakanlıklarca tasdikli kadrolarında emir eri gösterilen kıta içinde ve dışındaki subaylara da bir emir eri verilir. Emir erleri en geç altı ayda bir değiştirilir.

MADDE 2.— Emir erleri kışla, konak, gemi ve ordugâhlardaki subaylar için kışla ve donanma nizamına uygun olarak emirlerinde bulundukları subayların tertiplerine göre vazife görürler. Kışla, konak, gemi ve ordugâhları dışında ise subayın yazılı talebi komutan veya âmirlerin bu talebi tetkik ve tasvipleriyle tertiplenecek iş cetvellerine göre kıta dışında veya subayın ikametgâhında resmi veya şahsi yardım vazifesi görürler.

MADDE 3. — Birinci derecede harb veya vazife malûlü olan subaylara ihtiyaçları dâhilinde yardım etmek üzere bir emir eri verilir.

MADDE 4. — Kışla, karargâh, gemi ve müesseselerde vazife gören ve bu kanun gereğince kendilerine emir eri verilmeyen veyahut kurs, tatbikat ve manevralarda toplu olarak bulunan subay ve askerî memurların kışla, karargâh, ordugâh, gemi ve müesseselerdeki hizmet ve ihtiyaçları komutan veya amirlerince tertip edilecek münasip ekiplerle temin olunur. Umumiyetle bu ekiplerin veya emir ve seyis erlerinin tahsisinde âzami tasarrufa dikkat olunur.

MADDE 5. — Kadrolarında binek gösterilenlerle özel kanunu gereğince atı Devlet tarafından iâşe edilen subaylara bir seyis eri verilir. Hangi seyis erlerinin atlı veya yaya olacağı kadrolarda gösterilir.

MADDE 6. — Seferde garnizonlarını terk eden birliklerin subay ve askerî memurlarının ailelerini bıraktıkları mahalde, ailelerinin mahrem muini bulunmadığı, takdirde mahallin garnizon veya bölge komutanlıklarına vâki yazılı müracaatları üzerine ve yardıma ihtiyaç olduğu anlaşılması halinde o mahallin garnizon veya bölge komutanlıklarının tertibi dâhilinde bir veya birkaç aileye silâhsız hizmetlilerden bir erile yardım yapılır.

MADDE 7. — Vazifeleri nihayete eren emir erlerinin evlerde bekletilmeyerek doğruca kışlalarına veya kışlanın uzaklığı dolayısıyla subayın evine daha yakın bir askerî ikametgâhta kalmasına müsaade edilmesi halinde bu ikametgâha dönmeleri ve her müsait zamanda talim ve terbiyeye tabi tutulmaları esastır.

MADDE 8. — Emir ve seyis erlerinin istihdam şekli bu kanun esasları dâhilinde yapacakları işlerin mahiyet, derece ve şümülü Millî Savunma, İçişleri ve Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak bir tüzük ile tayin ve tespit olunur.

MADDE 9. — Emir ve seyis erlerini bu kanun ve tüzüğü hükümlerine aykırı olarak tahsis edenler veya kullananlar hakkında Askerî Ceza Kanununun 114 ncü maddesi hükmü uygulanır.

MADDE 10. — Emir ve seyis erleri hakkındaki 11 Mart 1338 tarihli ve 203 sayılı Kanunla bu kanunun 1 ve 3 ncü maddelerini değiştiren 1 Mayıs 1930 tarih ve 1600 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 11. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 12. — Bu kanun hükümlerini Millî Savunma, İçişleri ve Gümrük ve Tekel Bakanları yürütür.”¹⁶⁴

3.2.1.2. Takrirler

Ahmet Bey’in Fevkalâde Hallerde haksız mal iktisabı hakkındaki takriri şu şekildedir:

“Yüksek Başkanlığa

Fevkalâde Hallerde haksız mal iktisabı hakkındaki 4237 sayılı Kanuna giren suçların ve suçluların biran evvel umumi efkâr ve adalet huzurunda hesap vermeleri milletçe arzu edildiği gibi gayrimeşru servetlerle yükselen apartman vesaireler de her gün bir delil olarak milletin gözüne batmakta olduğundan bu kanuna giren suçlarında Af tasarısının 2 nci maddesindeki istisnalar arasında bir bent olarak ilâvesinin oya sunulması arz olunur.

Çorum Milletvekili

Ahmet Başibüyük”¹⁶⁵

Ahmet Başibüyük Rüşvet faslına giren Türk Ceza Kanununun 222 nci maddesi ile ilgili ise şu takriri sunmuştur.

“T. B. M. Meclisi Başkanlığına

Rüşvet faslına giren T.C. Ceza Kanununun 222 nci maddesi para cezasını ihtiva etmekte olup affedilen diğer cezalara nazaran çok hafif bulunduğundan affa dâhil edilmesinin ve tasarının buna göre düzeltilmesinin oya konulması arz olunur.

Çorum Milletvekili

Ahmet Başibüyük”¹⁶⁶

Ahmet Bey’in bir diğer takriri ise şöyleydi:

“T. B. M. Meclisi Başkanlığına

"Rüşvet, irtikâp, ihtilas, zimmet suçların ek serisi 500 liradan aşağı olduğu gibi, bu narhlar halen Devlet teşkilâtının muhtelif kısımlarında gayet muntazam ve devamlı olarak işlemekte ve birçok memurlar her gün önlerine gelen işlerden ne çıkarabilirlerse onu kâr addetmekte bulunduklarından ve böylece birçok dairelerde bu iş bir mûtat sanat ve ticaret haline getirilmiş bulunduğundan af tasarısının ikinci maddesinin (B) bendindeki(500) kaydının kaldırılmasının ve en küçük hâdiselerin dahi aftan istifade etmemeleri hususunun reye konulması arz olunur.

Çorum Milletvekili

Ahmet Başibüyük”¹⁶⁷

Ayrıca burada Kastamonu iline bağlı olan Kargı ilçesinin Çorum iline bağlanması münasebetiyle yaptığı çalışmaları da kayda değer olmuştur. Bu kanun meclis tutanaklarında şöyle yer alıyordu:

¹⁶⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 2 Mayıs 1952, Toplantı:2, Birleşim: 67, s.140-141.

¹⁶⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.1, 13 Temmuz 1950, Toplantı:Olğ., Birleşim: 22, TBMM Basımevi s.646.

¹⁶⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.1, 13 Temmuz 1950, Toplantı:Olğ., Birleşim: 22, s.661.

¹⁶⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.1, 13 Temmuz 1950, Toplantı:Olğ., Birleşim: 22, s.662.

Kastamonu Vilâyetine bağlı Kargı Kazasının Çorum Vilâyetine bağlanması hakkında Kanun:

“MADDE 1. — Kastamonu Vilâyetine bağlı Kargı Kazası; Çorum Vilâyetine bağlanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.”¹⁶⁸

3.2.1.3 Sorular ve Cevaplar

“Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na

Bâzı çevrelerde, Sümerbank fabrikalarında imal edilmekte olan pamuklu mensucat, iplik ve bâzı cins sacların (0,70 - 0,50 mm’lik) İstanbul’daki birkaç Ticaret müessesesinin toptan kapatılarak fahiş fiyatlarla küçük esnafa satılmakta olduğu ve hattâ Ankara Mensucat satış mağazasının hayatın pahalılaşmasına ve karaborsanın işlemesine meydan verildiği iddia edilmektedir.

Umumi efkârın aydınlatılması ve mevcutsa kötülüklere son verilmesi bakımından aşağıdaki hususların ait olduğu Bakan tarafından sözlü olarak cevaplandırılması arz olunur:

1. Büyük toptancılarla bağlantılı satış mukaveleleri hangi tarihte akdedilmiş, satışlara ne zaman başlanılmış olduğunun,
2. Halen bu satışların ne şekilde devam etmekte bulunduğu, mukavele hükümlerinin hangi tarihte sona ereceğinin,
3. Yeniden bu şekilde bir taahhüde girişilip girişilmeyeceğinin,
4. Ankara’da bâzı müesseseler ile yapılan bağlantı miktarlarının neden ibaret olduğunun,
5. Büyük bağlantılara girişildiği tarihlerde gerek mensucat ve gerekse 0,75 ve 0,50’lik saclardan ne miktar stok bulunduğu,
6. Pazen, kaputbezi, basma gibi harcı âlemmallar dâhil olmak üzere küçük esnafa bugün bütün satış mağazalarından serbestçe eşya verilip verilmediğinin, veriliyorsa azamî miktarın neden ibaret bulunduğu,
7. Büyük bağlantılı satışlarda yüzde kaç nispetinde iskonto yapılmakta olduğunun,
8. Bağlantılı satış yapılan tüccarlar namı hesabına gerek toptan ve gerekse perakende olarak Sümerbank mensucat satış mağazalarının satış yapıp yapmadıklarının,
9. Hükümet, gerek ithal eşyalarında ve gerekse dâhilde imal olunan mallarda normal satış fiyatları üstünde satış yapılmak suretiyle bir ihtikâr mekanizmasının kurulmuş, devam etmekte olduğunu kabul ediyor mu? Kabul ettiği takdirde bunları önlemek için ne gibi hukukî ve fiilî tedbirler almış veya almasını düşünmektedir.

Çorum Milletvekili

Ahmet Başbüyük”¹⁶⁹

Dönemin İşletmeler Bakanı bu soru üzerine ayrıntılı olarak uzun bir cevap vermiştir.

¹⁶⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 15 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim: 109, TBMM Basımevi, s.695.

¹⁶⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.3, 8 Aralık 1950, Toplantı:1, Birleşim: 16, TBMM Basımevi, s.101-102.

3. 2. 2. ŞEVKİ GÜRSES

Şevki Bey Mecliste dört defa söz almış ve bir tane kanun teklifinde bulunmuştur. Âmmе Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki Kanun münasebetiyle yaptığı konuşmada köylülerin borçlarını ödeme aşamasında yaşadığı sıkıntıları dile getirmiştir. Ayrıca Şevki Bey daha önceden Kastamonu iline bağlı olan Kargı ilçesinin Çorum iline bağlanması adına da çalışmalarda bulunmuş ve Kargı halkının işlerinin birçoğunun Kastamonu yerine Çorum’da hallettiğini ve halkının Çorum iline bağlanmak istekleri üzerine ilçede bazı hizmetlerin aksadığı yönünde iddialarını da dile getirerek bu konuda da çalışmaları olmuştur. Şevki Bey’in yasama çalışmaları sırasında söz aldığı konuların başlıkları ve kanun teklifini aşağıda belirtilmiştir.

- Âmmе Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁷⁰
- Kastamonu Vilâyetine bağlı Karşı Kazasının Çorum Vilâyetine Bağlanması hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁷¹
- Millî Savunma Vekâleti 1953 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁷²
- Sayıştay 1952 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁷³ yapılmış konuşmalarını ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa Ek kanun teklifini¹⁷⁴ görüyoruz.

3. 2. 2.1 Kanun Teklifi

Çorum Milletvekili Şevki Gürses ve iki arkadaşının, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek kanun teklifi¹⁷⁵ Maliye ve Bütçe komisyonlarına görüşülmek üzere gönderilmiş ama bir sonuç alınamamıştır.

3. 2. 3. BAHA KOLDAŞ

Baha Bey’in yasama çalışmaları aşağıda belirtilmiştir.

- Emniyet Genel Müdürlüğü 1952 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁷⁶
- İçişleri Bakanlığı 1952 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁷⁷

¹⁷⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 20 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim: 112, TBMM Basımevi, s.893.

¹⁷¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 15 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim: 1609, TBMM Basımevi, s.693.

¹⁷² TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 22 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 50, TBMM Basımevi, s.769.

¹⁷³ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 22 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 44, TBMM Basımevi, s.522.

¹⁷⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 5 Mayıs 1952, Toplantı:2, Birleşim: 68, TBMM Basımevi, s.48.

¹⁷⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 5 Mayıs 1952, Toplantı:2, Birleşim: 68, TBMM Basımevi, s.48.

¹⁷⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 26 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 48, TBMM Basımevi, s.891.

- Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle¹⁷⁸
- Köy kanunu lâyihası münasebetiyle¹⁷⁹
- Polis ve Jandarma kuvvetlerinin motorlu vasıtalarla teçhizi, jandarma karakol komutanlarının bilgilerinin artırılması, terfiye hak kazanan polis memurlarının durumu ve muamele sınıfında bulunan memurların üniformalı kısımla birleştirilmesi hakkında ne düşünüldüğüne dair olan sorusu münasebetiyle¹⁸⁰
- 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesi hakkındaki kanun tasarısı münasebetiyle¹⁸¹
- Millî Savunma Bakanlığı 1952 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁸²
- Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Emniyet Umum Müdürlüğü kısmında değişiklik yapılması hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁸³
- Atatürk aleyhine işlenen suçlar hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁸⁴
- İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle¹⁸⁵ yaptığı konuşmalar ile Köy Kanununa bazı maddeler eklenmesine ve 46. maddesinin değiştirilmesine ve bu kanunun bazı maddelerinin kaldırılmasına dair 5672 sayılı Kanunun ek 1. maddesinin 1. fıkrası ile geçici maddesinin değiştirilmesi hakkında yaptığı teklifi¹⁸⁶ görüyoruz.

3.2.3.1 Kanun Teklifi

Çorum Milletvekili Baba Koldaş ve iki arkadaşının Köy Kanununa bazı maddeler eklenmesine ve 46. maddesinin değiştirilmesine ve bu kanunun bazı maddelerinin

¹⁷⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 26 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 48, TBMM Basımevi, s.859.

¹⁷⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 25 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 51, TBMM Basımevi, s.808.

¹⁷⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.22, 15 Mayıs 1953, Toplantı:3, Birleşim: 83, TBMM Basımevi, s.271.

¹⁸⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 2 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 38, TBMM Basımevi, s.17.

¹⁸¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.14, 28 Nisan 1952, Toplantı:2, Birleşim: 65, TBMM Basımevi, s.531.

¹⁸² TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 24 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 46, TBMM Basımevi, s.706.

¹⁸³ TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 6 Ocak 1954, Toplantı:4, Birleşim: 25, TBMM Basımevi, s.44.

¹⁸⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 25 Temmuz 1951, Toplantı:1, Birleşim: 104, TBMM Basımevi, s.322.

¹⁸⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 23 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 49, TBMM Basımevi, s.608.

¹⁸⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.18, 22 Aralık 1952, Toplantı:3, Birleşim: 20, TBMM Basımevi, s.354.

kaldırılmasına dair 5672 sayılı Kanunun ek 1. maddesinin 1. fıkrası ile geçici maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin gerekçesi ve kanun teklifi şöyle açıklıyorlardı.

“GEREKÇE

Köy muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri seçiminde 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun alakalı hükümlerinin kıyas yolu ile uygulanmasını sağlayan 5672 sayılı Kanunun ek 1. maddesi; seçimin Şubat ayının ilk Pazarına rastlayan günde yapılmasını emretmekte; geçici maddesi de halen seçili bulunan muhtar ve meclisin kanuni sürelerinin 1953 yılı Şubat ayı sonuna kadar devam edeceğini açıklamaktadır. Bilindiği gibi Şubat ayı memleketimizin mühim bir kısmı için kışın şiddetle hüküm sürdüğü ve yolların en ziyade kapalı bulunduğu bir aydır.

442 sayılı Köy Kanununun vazetmiş olduğu basit seçim usullerinin tatbik edildiği senelerde seçim faaliyetleri münhasıran köy bünyesi ve sınırları içinde kaldığından sevk ve idare bakımlarından: seçimin bu ayda yapılmasından zikre değer her hangi bir mahzur tevellüt etmemekte idi. 5672 sayılı Kanunla adli teminat, oy vermede gizlilik ve tasnifte alenilik esaslarına bağlanan köy seçimlerinin yapılması ilçe merkezlerinde usulüyle teşkil edilen ilçe seçim kurullarına tevdi edilmiştir. Hâlihazır şartlara göre köyde seçimi yapacak olan sandık kurulu başkanı ile üyelerinden bir kısmının ilçe merkezinden veya başka bir yerden köye gönderilmesi icap etmektedir. Gerek seçim işleriyle vazifelendirilen kimselerin köye gönderilmesi gerekse seçimlerin mevzuat dairesinde yapılmasının idare ve murakabesi maksatlarıyla sorumlu kimselerin gerektiğinde her hangi bir mevsim muhalefetiyle karşılaşmadan köye gidebilmeleri lüzumu her şeyden evvel seçimlerin seyrüsefere en elverişli bir mevsimde yapılmasını zaruri kılmaktadır. Aynı zamanda seçim tarihinin köylünün en çok toplu olarak köyde bulunduğu bir zamana tesadüf ettirilmesi de başlı başına bir ehemmiyet taşımaktadır.

Yeni kanuna göre 1950 yılında yapılan seçimler Ağustos ayına tesadüf ettirildiğinden mevzuubahis aksaklıkların zuhuruna mahal bırakılmamıştır.

Büyük Millet Meclisi İçişleri Komisyonunda incelenmekte olan yeni Köy Kanunu tasarısı yukarda serdedilen esasları nazara alarak köy seçimlerinin Kasım ayında yapılmasını derpiş etmiş ise de, tasarının ne zaman kanuniyet kesp edeceğinin şimdiden tahminine imkân mevcut değildir. Şubat ayının, yaklaşmış bulunmasından arz ve tafsil olunan sebeplerle tezahür eden mahzurları bertaraf ederek köy seçimlerinin en müsait bir tarihte ve kanunun istihdaf ettiği gayelere uygun bir şekilde sıhhat ve selâmetle yapılmasını teminen ilişik olarak sunulan kanun teklifi hazırlanmıştır.

Teklifin birinci maddesiyle 5672 sayılı Kanunun ek birinci maddesinin birinci fıkrası değiştirilmekte ve köy seçimlerinin 1952 yılı Şubat ayı yerine Kasım ayının ilk pazarına rastlayan günde yapılması ikinci maddesiyle aynı kanunun geçici maddesi değiştirilerek halen vazifede olan köy muhtarıyla ihtiyar meclisi üyeleri kanuni sürelerinin 1953 yılı Kasım ayı sonuna kadar devam etmesi sağlanmış bulunmaktadır.”¹⁸⁷

¹⁸⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 5 Ocak 1953, Toplantı:3, Birleşim: 23, TBMM Basımevi, s.60-61.

Çorum Milletvekili Baha Koldaş ve İki Arkadaşının Teklifi

Köy Kanununa bazı maddeler eklenmesine ve 46. maddesinin değiştirilmesine ve bu kanunun bazı maddelerinin kaldırılmasına dair 5672 sayılı Kanunun ek 1. maddesinin birinci fıkrası üç geçici maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun şu maddeleri içeriyordu:

“MADDE 1. — 5672 sayılı Kanunun ek 1. maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir Köy muhtarının ve ihtiyar meclisi üyelerinin seçimi her iki senede bir Kasım ayının ilk Pazarına rastlayan günde yapılır.

MADDE 2. — Aynı kanunun geçici maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: Halen vazifeli bulunan köy muhtar ve ihtiyar meclisinin kanuni süresi 1953 yılının Kasım ayı sonuna kadar devam eder.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.”¹⁸⁸

3.2.3.2 Sorular ve Cevaplar

Çorum Milletvekili Baha Koldaş'ın Polis ve Jandarma kuvvetlerinin motorlu vasıtalarla teçhizi, jandarma karakol komutanlarının bilgilerin artırılması, terfi hak kazanan polis memurlarının durumu ve muamele sınıfında bulunan memurların üniformalı kısımla birleştirilmesi hakkında ne düşünüldüğüne dair sorusu şöyledir:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

1. Yurtta emniyet ve asayiş işlerinin daha iyi bir şekilde sağlanması; önleyici zabıta işlerine ve murakabe vazifelerine önem vermekle mümkündür. Bu da zabitanın hareket kabiliyetinin artırılmasına bağlı bir iş olduğuna göre, zabıta kuvvetlerimizin başka memleketlerde olduğu gibiler türlü motorlu ve fenni vasıtalarla teçhiz ve takviyesi hususunda ne düşünülmektedir? Bu arada Hükümetçe lüzum görülecek ve yolları müsait karakol ve birlik merkezlerinde vazife gören subay, gedikli ve karakol komutanlarına 1706 sayılı Kanunun hükmü tevsi edilerek at yerine motosiklet parası verilmek suretiyle motosikletlerle mücehhez nüvelerin doğmasına yardım etmek kabil değil midir? Kanuna böyle bir hüküm ilâvesine hükümetçe lüzum ve ihtiyaç hissedilmekte midir?

2. Yurdun büyük bir çoğunluğunu teşkil eden köylülerimizle her yönden sıkı münasebetleri bulunan jandarma karakol komutanlarının vazifelerini daha iyi yapmaları ve bilhassa demokrasi icaplarını daha iyi kavramaları ve daha anlayışlı hareket etmeleri, bu husustaki bilgilerin artırılmasına bağlı olduğuna göre bunların bu alanda daha olgun yetişmeleri için alınmış her hangi bir tedbir var mıdır?

3. Mecburi hizmete tâbi Polis Koleji mezunları ile lise mezunlarından polise alınanların 4201 sayılı Kanunun 29. maddesine müsteniden Polis Enstitüsündeki iki yıllık meslekî tahsili komiser muavinliklerine tâyinleri kanuni mecburiyeti karşısında muhtelif evvelce kadroya alınıp teşkilât kanununa göre polis mektebinde okutulan ve ayrıca polis enstitüsü meslekî kursuna tâbi tutulan ve imtihanda komiser muavinliğine terfi hakkını kazanan 300'e yakın çok güzide ve hakikaten meslekin iftihar edebileceği polisimiz 9–10 yıla yakın zamandan beri

¹⁸⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 5 Ocak 1953, Toplantı:3, Birleşim: 23, s.62.

kanunun kendilerine bahsettiği bu mertebeyi alabilmek için sıra beklemekte; mütevali müracaatlar karşısında müspet netice -alamadıklarından yese düşmektedirler. Gerek Kolej ve lise mezunları hakkındaki amir hükümler muvacehesinde gerekse kadro zaruretiyle bunların daha uzun yıllar hukuken iktisap ettikleri rütbe ve derecelerinin verilmesine kanuni ve maddî imkân bulunmadığına göre bin bir tecrübeden geçerek olgunlaşmış olan sicilleri düzgün polis memurlarının durumlarının ıslahı ve rütbelerine alınmaları için ne düşünülmektedir?

4. Kanuni durumları ve mahdud miktarları ile bugünün ihtiyaçlarına cevap veremeyen ve çerçevesi yüzünden bir kısım kıymetli mensuplarına yükselme imkânı bulunamayan muamelât memurluklarının üniformalı kısımla birleştirilmesi hakkında her hangi bir tasavvur mevcut mudur? Güvenimizin feragatli ve fedakâr koruyucuları hakkındaki bu sorularımın sözlü olarak Sayın İçişleri Bakanı tarafından cevaplandırılmasını saygılarımla rica ederim.

Çorum Milletvekili

Baha Koldaş¹⁸⁹

3.2.4. HÜSEYİN ORTAKÇIOĞLU

Hüseyin Ortakçioğlu'nun yasama çalışmaları incelediğimizde onun da Ahmet Başbüyük gibi aktif bir milletvekilidir. Özellikle Hüseyin Bey'in çalışmaları içerisinde Kargı ilçesinin Çorum iline bağlanması ve Emir Eri ve Seyis Erleri hakkındaki 203 sayılı Kanun önemli yer tutmuştur. Diğer çalışmaları ise aşağıda verilmiştir.

- Askerî Ceza Kanununun 114. maddesinin değiştirilmesine dair Kanun münasebetiyle¹⁹⁰
- Kastamonu Milletvekilliğine seçilen Tahsin Coşkan'ın seçim tutanağı hakkında Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu münasebetiyle¹⁹¹
- İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle¹⁹²
- Maliye Bakanlığı ve Devlet Borçları 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle¹⁹³
- Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁹⁴
- Bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁹⁵
- Karayolları Trafik Kanunu münasebetiyle¹⁹⁶

¹⁸⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 2 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 18, TBMM Basımevi, s.13-14.

¹⁹⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 28 Ocak 1953, Toplantı:3, Birleşim: 33, TBMM Basımevi, s.476.

¹⁹¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 12 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 42, TBMM Basımevi, s.130.

¹⁹² TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 24 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 50, TBMM Basımevi, s.662.

¹⁹³ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 24 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 50, TBMM Basımevi, s.717.

¹⁹⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 1 Temmuz 1951, Toplantı:3, Birleşim: 99, TBMM Basımevi, s.33.

¹⁹⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.1, 13 Temmuz 1950, Toplantı: Olğ., Birleşim: 22, TBMM Basımevi, s.702.

¹⁹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.21, 1 Nisan 1953, Toplantı:3, Birleşim: 61, TBMM Basımevi s.187.

- Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü 1951 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁹⁷
- Gayrimenkule Tecavüzün Def'i hakkındaki Kanun münasebetiyle¹⁹⁸
- Danıştay Başkanlığı 1951 yılı Bütçesi münasebetiyle¹⁹⁹
- Emir Eri ve Seyis Erleri hakkındaki 203 sayılı Kanunun 1600 sayılı Kanunla değiştirilen birinci maddesiyle ikinci maddesinin kaldırılması ve biri muvakkat olmak üzere iki madde ilâvesine dair kanun teklifi münasebetiyle²⁰⁰
- Çorum ve Amasya illerine bağlı Sarayözü ve Kızılcaviran köyleri arasındaki hudut ihtilâfının bugüne kadar karara bağlanmaması sebebine ve hasat mevsiminde vukuu melhuz vakaların önlenmesi hususunda ne gibi tedbir düşünüldüğüne dair sözlü sorusu münasebetiyle²⁰¹
- Emir ve seyis erleri hakkındaki kanun tasarısı münasebetiyle²⁰²
- Af Kanununun 7. maddesindeki (vergi cezaları) tabirinin muhtevasına, Gümrük Kanununda yazılı bulunan para cezalarının da dâhil olup olmayacağının yorumlanmasına dair komisyon raporları münasebetiyle²⁰³
- Kan Gütme Sebebiyle İşlenen Adam öldürme ve Buna Teşebbüs Cürümleri Failleri Hısımları hakkında Tatbik Olunacak Muameleye dair 3236 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair olan kanun teklifi münasebetiyle²⁰⁴
- Atatürk aleyhine işlenen suçlar hakkındaki Kanun münasebetiyle²⁰⁵
- Millî Korunma Kanununun kiraya taallûk eden maddelerinin tadili hakkındaki Kanun münasebetiyle²⁰⁶
- Trabzon Milletvekilliklerine seçilen Salih Esad Alperen, Mahmut Goloğlu ve Süleyman Fehmi Kalaycıoğlu'nun seçim tutanakları hakkında Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu ile; Trabzon Milletvekillerinin seçim tutanaklarına dair Yüksek

¹⁹⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 21 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 47, TBMM Basımevi s.416.

¹⁹⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.14, 24 Mart 1951, Toplantı:2, Birleşim: 52, TBMM Basımevi s.13.

¹⁹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 21 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 47, TBMM Basımevi s.401.

²⁰⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 2 Mayıs 1952, Toplantı:2, Birleşim: 67, TBMM Basımevi s.38.

²⁰¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.17, 28 Kasım 1952, Toplantı:3, Birleşim: 10, TBMM Basımevi, s.360.

²⁰² TBMM Tutanak Dergisi, c.18, 12 Aralık 1952, Toplantı:3, Birleşim: 16, TBMM Basımevi, s.220.

²⁰³ TBMM Tutanak Dergisi, c.18, 10 Aralık 1952, Toplantı:3, Birleşim: 15, TBMM Basımevi, s.182.

²⁰⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.18, 12 Aralık 1952, Toplantı:1, Birleşim: 16, TBMM Basımevi, s.210.

²⁰⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 25 Temmuz 1952, Toplantı:1, Birleşim: 104, TBMM Basımevi, s.319.

²⁰⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.21, 6 Nisan 1953, Toplantı:3, Birleşim: 63, TBMM Basımevi, s.232.

Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları inceleme Komisyonu raporu münasebetiyle²⁰⁷

- Mason derneklerinin kapatılması hakkındaki kanun teklifi ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları münasebetiyle²⁰⁸
- Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1951 yılı bütçeleri münasebetiyle²⁰⁹
- Orman Genel Müdürlüğü 1951 yılı Bütçesi münasebetiyle²¹⁰
- Millî Eğitim Vekâleti, Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1953 yılı bütçeleri münasebetiyle²¹¹
- Millî Savunma Bakanlığı 1951 yılı Bütçesi münasebetiyle²¹²
- Orman kanunu lâyihası münasebetiyle²¹³
- Turistik otel inşası için İstanbul Belediyesi tarafından Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına devredilecek arsa hakkındaki Kanun münasebetiyle²¹⁴
- Resmî daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesi derneklere ait olup siyasi partilere terkedilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan binaların sahiplerine ve Hazineye iadesine dair Kanun münasebetiyle²¹⁵
- Temsil Ödeneği hakkındaki kanuna ek kanun teklifi münasebetiyle²¹⁶
- Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Kuruluş Kanunu münasebetiyle²¹⁷
- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 1951 yılı Bütçesi münasebetiyle²¹⁸

²⁰⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.2, 27 Kasım 1950, Toplantı:1, Birleşim: 11, TBMM Basımevi, s.229.

²⁰⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.56, 27 Nisan 1951, Toplantı:1, Birleşim: 69, TBMM Basımevi, s.312.

²⁰⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 25 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 51, TBMM Basımevi, s.804.

²¹⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 2 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 38, TBMM Basımevi, s.10.

²¹¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 25 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 53, TBMM Basımevi, s.954.

²¹² TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 23 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 49, TBMM Basımevi, s.559.

²¹³ TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 29 Ocak 1954, Toplantı:1, Birleşim: 38, TBMM Basımevi, s.428.

²¹⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.12, 30 Ocak 1952, Toplantı:2, Birleşim: 33, TBMM Basımevi, s.423.

²¹⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 7 Ağustos 1951, Toplantı:1, Birleşim: 110, TBMM Basımevi, s.668.

²¹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.18, 1 Temmuz 1952, Toplantı:3, Birleşim: 11, TBMM Basımevi, s.28.

²¹⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 17 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim: 111, TBMM Basımevi, s.817.

²¹⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 23 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim: 49, TBMM Basımevi, s.519.

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası temsilcileri arasında addolunan Garanti Anlaşmasının onanması hakkındaki Kanun münasebetiyle²¹⁹ meclis konuşmalarının yanında
- Askerî Muhakeme Usulü Kanununda değişiklik yapılması hakkında²²⁰
- Avukatlık Kanununun 49. maddesinin değiştirilmesi hakkında²²¹
- Türk Ceza Kanununun 515. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifleri²²² bulunmaktadır.

3.2.4.1 Kanun Teklifleri

Çorum Mebusu Hüseyin Ortakcioğlu ve iki arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 515 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifinde bulunmuştur. Kanun teklifi ve gerekçesi aşağıda belirtilmiştir.

“GEREKÇE

*T. C. Kanununun 515. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki teklifimizin gerekçesi. Son günlerde birçok vatandaşların köy ve belediyelerin hükmi şahsiyetinde bulunan veya öteden beri köy ve belde sakinlerinin istifadesine terkedilmiş olan mera, meydan, harman yeri, yol ve sulak gibi müşterek gayrimenkullere şimdiye kadar görülmemiş surette tecavüzler vâki olmaktadır. Bu fiiller hem tecavüz hem tasarruf hem de mülk edinmek gibi türlü maksatlarla işlenmektedir. Maksat ve gayesi ne olursa olsun yerlere tecavüz eden, tasarrufta bulunan ve sürenlerin bu fıkra ile cezalandırılmaları uygun bulunmakta ve mühim bir boşluğu doldurmuş olacaktır. Mevcut 2311 sayılı Kanun ve bu maddenin birinci fıkrası ihtiyacı karşılayamamaktadır. Bu gibi suçlar o kadar çok işlenmektedir ki, faillerini muhtar ve belediye başkanlarının şikâyet yoluyla takip etmelerine de imkân kalmamıştır. Bu fıkra kabul edildiği takdirde reysen takibe tâbi olacak ve muhtar ve belediye başkanı da türlü tesirlerden kurtulmuş olacaktır. Bu itibarla teklifimizin Kamutayın tasvibine arz edilmesini rica ederiz”.*²²³

Türk Ceza Kanununun 515. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında Kanun:

“MADDE 1 — Türk Ceza Kanununun 515. maddesine aşağıda yazılı fıkra eklenmiştir: Köy veya belediyelerin mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufunda bulunan ve öteden beri köy ve belde sâkinlerinin istifadelerine terk edilmiş olan mera, meydan, yol, harman yeri ve sulak gibi gayrimenkuller.

MADDE 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*MADDE 3 — Bu kanunu Adalet Bakanı yürütür.”*²²⁴

²¹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 12 Ocak 1951, Toplantı:1, Birleşim: 29, TBMM Basımevi, s.178.

²²⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 12 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 42, TBMM Basımevi, s.243.

²²¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.7, 4 Mayıs 1951, Toplantı:1, Birleşim: 72, TBMM Basımevi, s.29.

²²² TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 1 Ağustos 1951, Toplantı:1, Birleşim: 107, TBMM Basımevi, s.453.

²²³ TBMM Tutanak Dergisi, c.22, 29 Mayıs 1953, Toplantı:3, Birleşim:89, TBMM Basımevi, s.163-164.

²²⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.22, 29 Mayıs 1953, Toplantı:3, Birleşim:89, s.164.

3.2.4.2 Sorular ve Cevaplar

Çorum Milletvekili Hüseyin Ortakcioğlu'nun, İskilip İlçesine bağlı Karaçukur ve Koşcağta köylerindeki bazı vatandaşların gerek tapulu ve gerekse tapusuz olarak tasarruf eyledikleri tarlalarına orman memurları tarafından vâki müdahalenin doğru olup olmadığına dair sorusu ve tarım bakanın yazılı cevabı aşağıdaki şekildedir.

“Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Çorum İlinin İskilip İlçesine bağlı Karaçukur ve Koşcağ köyleri halkından Hüseyin Dilsiz ve arkadaşları tarafından gönderilen mektubu ilişik olarak sunuyorum. Bu mektupta orman memurları tarafından köylülerimizin tapulu tarlalarının, ormandan açılmış diye, tasarruftan men edildiği ve bir mahkeme kararından men edilmeden terk ettirildiği yazılı bulunmaktadır.

1. Vatandaşın tapu ile malik olduğu tarlaların mahkeme kararı olmadan şu veya bu sebeple terk ettirilmesi hakkında orman mevzuatında bir hüküm var mıdır?

2. Tapulu olmayıp da öteden beri vatandaşın tasarruf eylediği tarlaların da bir mahkeme kararı olmadan orman memurları tarafından men edileceğine dair bir kanun hükmü var mıdır?

3. Mektupta yazılı olduğu üzere İskilip'in Karaçukur, Koşcağ Köyünden Hüseyin Dilsiz ve Ahmet Çetinkaya ve Osman Karmış, Muttalip Armut ve arkadaşlarının gerek tapulu ve gerekse tapusuz olup öteden beri tasarruf eyledikleri tarlaların mahkeme kararı olmadan orman memurları tarafından tasarruftan men edilip edilmediğinin?

Tarım Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ve rica ederim.

2 . V. 1952

Çorum Milletvekili

Hüseyin Ortakcioğlu”²²⁵

Çorum Milletvekili Hüseyin Ortakcioğlu'nun yazılı sorusu cevapları

“S : 1. Vatandaşın tapu ile malik olduğu tarlaların mahkeme kararından şu veya bu sebeple terk ettirilmesi hakkında orman mevzuatında bir hüküm var mıdır?

C:1. Vatandaşların tapu ile malik olduğu tarlaların mahkeme kararı olmadan terk ettirilmesi hakkında Orman Kanununda bir hüküm bulunmadığı gibi tatbikatta bu yolda bir muamele cereyan etmiş değildir.

S : 2. Tapulu olmayıp da öteden beri vatandaşın tasarruf eylediği tarlaların da bir mahkeme kararı olmadan orman memurları tarafından men edileceğine dair bir kanun hükmü var mıdır?

C : 2. Tapulu olmayıp da öteden beri vatandaşın faydalandığı tarlaların da bir mahkeme kararı alınmadan müdahalelerinin men'i cihetine gidilmemiş bulunduğu gibi esasen vatandaşın kadimden beri istifade ettiği bu gibi tarlalara her hangi bir muamele de tatbik edilmiş değildir. Ancak :

²²⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.16, 11 Haziran 1952, Toplantı:2, Birleşim: 83, TBMM Basımevi, s.179-180.

Tapulu tarlalarının tapuda kayıtlı hudutlarını tevsi veya öteden beri faydalanmakta olduğu tapusuz tarlaların sahalarını yeniden genişletmek maksadıyla veya yeniden tarla kazanmak gayesiyle ormanları yakmak, köklemek, boğmak gibi yollarla tahrip ederek tarla kazanmak isteyenlerin açtıkları bu sahalara; 3116 sayılı Osman Kanununun bâzı maddelerini değiştiren 5653 sayılı Kanunun, 1. maddesiyle değişen 25. maddesi gereğince doğrudan doğruya idarece el konulmaktadır.

S: 3. — Mektupta yazılı olduğu üzere İskilip'in Karaçukur, Koşcağız Köyünden Hüseyin Dilsiz ve Ahmet Çetinkaya ve Osman Karmış, Muttalip Armut ve arkadaşlarının gerek tapulu ve gerekse tapusuz olup öteden beri tasarruf eyledikleri tarlanın mahkeme kararı olmadan orman memurları tarafından tasarruftan menedilip edilmediğinin?

C : 3. — İskilip'in Karaçukur, Koşcağız Köyünden Hüseyin Dilsiz, Ahmet Çetinkaya, Osman Karmış ve Muttalip ve arkadaşlarına tatbik edilen muamele:

a) Karaçukur Köyünden Hüseyin Dilsiz'in 1949 yılında tarla açmasından mütevellit iki dâva ceza bakımından 5677 sayılı Kanun ile takibattan düşmüş ve hukuka açılan tazminat ve men'i müdahale davası vatandaş lehine müracaata bırakılarak ve yeniden müdahale suretiyle sürüp ettiği takdirde 25 ve 109. maddelerin tatbik edileceği tebliğ olunmuştur.

b) Karaçukur'dan Ahmet Çetinkaya'nın 1949 yılında çam ağaçlarını keserek açtığı tarla hakkında yukarı ki fıkra gösterilen muamelenin tatbik edildiği gibi muhakemesi sonunda mahkumiyetine karar verilmiş, temyiz sırasında aftan düşmüş ve yeniden müdahale ettiğinde 25 ve 109. maddelerin tatbik edileceği tebliğ olunmuştur.

c) Karmıştan Osman Toskar ve oğlunun 1949 yılında çam ormanlarında ağaç keserek açtıkları tarla dolayısıyla cereyan eden muhakeme neticesi mahkûm olmuş ve yeniden müdahalede bulunduğu takdirde 25 ve 109 ncu maddelerle takibatta bulunulacağı tebliğ olunmuştur. Diğer arkadaşları hakkındaki muamele de aynı durumdadır."²²⁶

3.2.5. SAİP ÖZER Dr.

Saip Özer Bey Meclis çatısı altında Maliye Vekâleti 1953 yılı Bütçesi münasebetiyle²²⁷ ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları münasebetiyle²²⁸ söz almıştır. Bununla beraber Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair takriri²²⁹ ve yine aynı konuda bir kanun teklifi²³⁰ vardır.

3.2.5.1 Kanun Teklifi

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki kanun teklifini yaparken neden böyle bir konu üzerinde durduğunu da Mecliste yaptığı konuşmada açıklamıştır.

²²⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.16, 29 Mayıs 1953, Toplantı:3, Birleşim: 89, s.180-181.

²²⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 24 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 52, TBMM Basımevi, s.889.

²²⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.17, 26 Kasım 1952, Toplantı:3, Birleşim: 9, TBMM Basımevi, s.332-333.

²²⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 3 Aralık 1951, Toplantı:2, Birleşim: 12, TBMM Basımevi, s.4.

²³⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.16, 20 Haziran 1952, Toplantı:2, Birleşim: 88, TBMM Basımevi, s.358.

"Muhterem arkadaşlar, Emekli Sandığı Kanununa bir fıkra eklenmesi için Yüksek Huzurunuzda sunduğumuz kanun teklifi evvelce Osmanlı Bankasında çalıştıktan sonra Devlet müesseselerine ve millî bankalarımıza geçmiş bulunan pek mahdut sayıdaki Türk memurlarının, emeklilik hizmeti bakımından çok haksız olarak uğradıkları mağduriyetten kurtarılmalari maksadıyla hazırlanmış bir tekliftir. Sayılarının kırk elli kişiyi geçmediğini yakinen bildiğim bu memurlar (ki, arzu buyurulduğu takdirde ekserisinin isim ve bugünkü memuriyetlerini de huzurunuzda arz edebilirim bankacılığı Osmanlı Bankasında öğrendikten sonra millî bankalarımıza ve Devlet müesseselerimize geçerek bunların inkişafında değerli hizmetler görmüşlerdir. Bugün de bu müessese ve bankalarda çalışmakta ve dolayısıyla emeklilik hakkına da esasen sahip bulunmaktadırlar. İşte, huzurunuzda gelen kanun teklifi ile tanınmasını istediğimiz hak, bu memurların sarıh ve kanuni hakkıdır; yani bunların, Osmanlı Bankasında geçmiş ve bugün millî müesseselerimizi faydalandırmakta bulunmuş olan eski hizmetlerinin heba edilmeyerek tekaütlük müddetlerine eklenmesi suretiyle kıymetlendirilme işidir. Millî bankacılığımızın iftiharla şahit olduğumuz inkişafına, gece gündüz çalışıp kıymetli hizmetler ifa etmiş bulunan bu kıymetli Türk memurlarından bu kadarcık bir hakkın esirgenmesine hangimiz razı olabiliriz!

Muhterem arkadaşlar, hepimiz biliyoruz ki, Osmanlı Bankası vaktiyle memleketimizin Devlet bankası olarak, bir fermanla kurulmuş ve şimdiki Merkez Bankamızın kurulduğu tarihe kadar, uzun yıllar Devlet Bankası vazifesini bilfiil ifa etmiştir. Fakat, burada şu noktayı hemen arz edeyim ki biz, huzurunuzda getirdiğimiz kanun teklifi ile Osmanlı Bankasının veya şu ve bu bankanın dâvasını gütmüyoruz; böyle bir şey düşünmüyoruz. Bahis konusu olan meselede Osmanlı Bankasını ilgilendiren bir mesele değildir. Bizim maksadımız, bu bankada evvelce çalışıp bankacılık sahasında tecrübe ve bilgi edindikten sonra bu tecrübelerinden halen milli müesseselerimizi faydalandırmakta, olan memur vatandaşlarımızın istihkak ettikleri bir hakkı vermektir. Mâruzâtımı tavzih için, müsaadenizle, durumu kısaca arz edeyim.

Osmanlı Bankasının, hususi bir fermanla memleketimizde Devlet Bankası olarak kurulmuş olduğunu biraz evvel tebarüz ettirmiş bulunuyorum. Huzurunuzda izaha hacet yoktur ki, teşriî kuvveti mevcut olmayan Mutlakîyet devrinde kanunlar ferman şeklinde ısdar edilmişlerdir. Yani, o zamanki fermanlar kanun hüküm ve kuvvetindedir. Bugünkü mevzuatımız da, bunu böylece kabul etmiştir. Nitekim o fermanlardan birçoklarının hükümleri bugün dahi mer'î bulunmaktadır. Şu hale göre, 1863 yılında hususi bir Fermanla kurulmuş olan Osmanlı Bankasının, bugünkü hukuk anlamına göre (özel kanunla kurulmuş banka) vasfını haiz olduğu tereddüde yer vermeyecek kadar açık ve herkesçe bilinen bir hakikattir. Kaldı ki, Osmanlı İmparatorluğunun resmen ve fiilen Devlet Bankası olarak kurulan bir bankanın kanundan başka bir şeyle kurulmuş olabileceğini bir an için dahi tasavvur ve kabul etmeye imkân yoktur. Mevzuumuza gelince; 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun 12. maddesinin «g» işaretli fıkrası: Özel kanunla kurulmuş bankalarda geçmiş hizmetlerin - (en çok 10 senevî geçmemek ve sahipleri Türk uyruğu olmak şartıyla) - emeklilik fiili hizmetine eklenebilmesini âmir. Osmanlı Bankası da Hususi bir fermanla yani özel bir kanunla kurulmuş bir banka olduğuna göre, halen tekaütlüğe tâbi Devlet müesseselerinde çalışmakta olan 40 - 50 kadar Türk memurunun evvelce o bankada geçmiş hizmetlerinin tekaütlük hizmetlerine eklenmesi hususundaki teklifimize mevzu olan talep, kanunla da kabul edilmiş çok sarıh bir hakkın ifadesidir. Buna rağmen, bu memurlar bu derece sarıh olan haklarından mahrum bırakılmışlar.

Bunun sebebi nedir?

Müsaadenizle bunu da izah edeyim: Teklifimizde bahsedilen memur vatandaşlar, Emekli Sandığı Kanununun yukarıda zikrettiğim hükümlerine dayanarak, Osmanlı Bankasında geçmiş hizmetlerinin emeklilik hizmetlerine eklenmesi için sandığa müracaat etmişler, fakat

ret cevabı almışlardır. İleri sürülen sebep de şudur: Osmanlı Bankasının kuruluşuna ait ferman her ne kadar kanun mahiyetinde ise de bu ferman Osmanlı Bankasını kurmamıştır. Bankanın kurulması için imtiyaz vermiştir. Binaenaleyh! Osmanlı Bankası, Devlet Bankası olarak kurulmuş olmasına rağmen, kanunla kurulmuş bir banka sayılmaz. Bir netice, orada geçmiş eski hizmetler de Sahiplerinin halen tekaütlüğe tâbi Devlet müessesesinde çalışmakta olmalarına rağmen tekaütlük hizmetine eklenemezmiş.

Muhterem arkadaşlar; biraz düşünelim; içinde bulunduğumuz demokrasi devrinde vatandaş hakkı böyle bir mantıkla iptal edilebilir mi Kaldı ki, bunda ne Devleti, ne Hazineyi, ne de o Emekli Sandığını zarara ve külfete sokacak bir cihet de yoktur. Bütün dâva: kırk elli kadar memurun üçer, beşer senelik eski hizmetlerinin tekaütlüğe tâbi fiilî hizmet müddetlerine eklenmesinden ibarettir. Bu memurlar ise esasen ve halen tekaütlük hakkına sahiptirler. Ve eski hizmetlerinin bu hakka eklenmesi için Emekli Sandığına ödenmesi gereken aidatı, kanun hükümlerine göre borçlanmak suretiyle ödeyeceklerdir. Nasıl ki, Emekli Sandığı Kanununun geçici 65. maddesine göre, mülga reji idaresi, mülga liman rıhtım şirketleri, fenerler idaresi, İzmir körfezi şirketi, hattâ Manisa'daki Moris Şinasi Hastanesi ile memleketteki muhtelif ekalliyet mektepleri gibi yerlerde geçmiş eski hizmetlerin dahi borçlanmak suretiyle emeklilik hizmetine eklenmesi kabul edilmiş bulunmaktadır. Durum böyle olduğuna göre, Osmanlı Bankasında çalışıp bankacılığa öğrendikten sonra Devlet müesseselerine nakletmiş bu memurların bu haktan mahrum kalmak için günahları nedir? Muhterem arkadaşlar, bilâkis memleket bankacılığına, dolayısıyla memlekete ifa edilmiş değerli hizmetleri ve hem bu hizmetlerden doğan, hem de kanuna dayanan sarih bir hakları vardır.

Bu hakların da Heyeti Muhteremce kabul edileceğini ümit ediyorum. Sözlerime nihayet verirken muhterem heyetinizin kadirşinashlık ve adalet severliği göstererek, bu mağdur memurları, lâyük ve müstahak oldukları halde mahrum bırakıldıkları haklarına kavuşturacağına emin bulunuyorum. Maruzatım bundan ibarettir.

Yüksek huzurunuza sunulan kanun teklifinin kabulünü ve haklı olarak sızlanan pek mahdut sayıdaki bu memur vatandaşların mağduriyetten vikayesini Muhterem Meclisin müriüvvet ve adaletinden rica eder cümlemenizi derin saygılarla selâmlarım.”²³¹

Çorum Milletvekili Saip Özer ve Zonguldak Milletvekili Cemal Kıpçak'ın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi şu şekildedir:

“Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Ekli gerekçede arz olunan sebeplere binaen 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun, borçlanma hükümleri ve borçlanılabilecek vazife ve hizmetler hakkındaki geçici 65. maddesine, gerekçe sonunda gösterilen şekilde bir fıkra eklenmesini lüzumlu görmekteyiz. Gerekli muamelenin yapılmasını rica ederiz.”

“GEREKÇE

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun geçici 65. maddesinin « borçlanılabilecek vazife ve hizmetler » hakkındaki II işaretli bendine bir fıkra eklenmesine dair gerekçe

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 12. maddesine göre, bu maddenin (I) işaretli bendinde yazılı yerlerde çalışanlardan, Türkiye uyruğunda olmak şartıyla, (II) işaretli

²³¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.17, 26 Kasım 1952, Toplantı:3, Birleşim: 9, TBMM Basımevi, s.332-333.

bendinde gösterilenler bu kanunla tanılan haklardan faydalanmakta ve birinci bentte sıralanan yerler meyanda (fikra g) - « özel kanunla kurulmuş ve kurulacak bankalar » da dâhil bulunmakta olduğundan bu tarife ve maddenin mefadına nazaran, kanunla kurulmuş bir banka vasfını taşıyan Osmanlı Bankasında çalışmış olanlardan halen emekliliğe tâbi kurumlarda görevli bulunan Türk uyruğundaki memur ve hizmetlilerin de aynı haklardan faydalanarak mezkûr bankada geçmiş hizmetlerinden en çok on senesini, kanunun geçici 65 ve 68. maddelerinde yazılı şartlarla borçlanmak suretiyle emeklilik fiilî hizmetlerine eklettirebilmeleri imkânının sağlanması gerekmektedir.

Filhakika, 1863 yılında bir fermanı mahsusla - (ki, Devletin o zamanki idare şekline ve bu mevzudaki hukuk anlamına göre ferman kanun mahiyetini haiz bulunmaktadır) - Osmanlı İmparatorluğunun Devlet Bankası olarak kurulmuş ve bilâhare muhtelif kanunlarla mevcudiyeti idame edilerek, T. C. Merkez Bankasının kurulduğu tarihe kadar, Devletin bütün Hazine muamelelerini yapmak, banknot ihraç etmek, Devlet istikrazlarına kefil olmak ve saire gibi ancak bir Devlet Bankası tarafından yapılması mümkün vazifeleri uzun seneler bilfiil ifa etmiş bulunan mezkûr bankanın, gerek kuruluşundaki şekil ve maksat, gerek bu maksada uygun olarak ifa ettiği Devlet Bankası vazifesi bakımından, 5434 sayılı Kanunun yukarda bahsedilen (g) fıkrasındaki tarife göre, «özel kanunla kurulmuş banka» lar meyanda mütalâa edilmesi zaruri görülmekte ise de tesisine dair ferman, bankanın doğrudan doğruya kurulmasını değil, ancak müessisleri tarafından tesisi için imtiyaz verilmesini sağlamış bulunduğundan Osmanlı Bankası yukarıdaki tarifi şümülü haricinde bırakılmış ve evvelce bir Devlet Bankasında çalışmak maksadıyla buraya girip bankacılık sahasında bilgi ve tecrübe edindikten sonra tekaütlüğe tâbi Devlet kurumlarına ve Millî bankalara geçerek mesailerinden halen bu kurum ve bankaları faydalandırmakta olan memurlar adı geçen bankadaki hizmet müddetlerini, 5434 sayılı Kanundaki şartlarla emeklilik fiilî hizmetlerine ekletebilmek hakkından mahrum kalmışlardır. Halbuki aynı kanunun, borçlanılabilecek hizmetlere mütedair geçici 65. maddesi, mülga Reji idaresi, mülga liman ve rıhtım ortaklıkları, fenerler idaresi, İzmir körfez ortaklığı gibi bâzı kurumlarla azınlık ve yabancı okullarında ve Manisa'daki Moris Şinasi Hastanesinde çalışmış olanlara dahi buralardaki hizmetlerinden on senesini emekliliğe saydırmak hakkını tanımış bulunduğuna göre, vaktiyle Devlet Bankası olarak kurulmuş olan ve gerek Devletle alâka ve münasebeti, gerek hukuki mahiyet ve hüviyeti itibariyle bu kurumların hiç de dînunda bulunmayan Osmanlı Bankasının, halen emekliliğe tâbi vazifelerde çalışan eski memurlarının aynı haklardan faydalandırılmaları evleviyetle icap etmekte, hattâ bu hakkın kabulü adalet prensipleri bakımından kaçınılmaz bir zaruret teşkil eylemektedir.

Kaldı ki, bu haktan faydalanabilecek durumda olan memur ve hizmetlilerin sayısı pek mahdut bir miktardan ibaret bulunmaktadır ve bunlar esasen şimdiki görevleri dolayısıyla Emekli Sandığıyla ilgilendirilmiş bulunduklarından bu memurların Osmanlı Bankasındaki eski hizmetlerini, gereken aidat ve karşılıkları borçlanmak suretiyle emeklilik fiilî hizmetine ekletmeleri Sandık hesabına düşünmeye değer bir külfet de teşkil etmeyecektir.

Mâruz sebeplere binaen, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun geçici 65. maddesine aşağıdaki şekilde bir fıkra eklenmek suretiyle bahis konusu memurların mağduriyetten korunmaları lüzumuna kaani bulunduğumuzu arz ederiz."²³²

²³² TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 3 Aralık 1951, Toplantı:2, Birleşim: 12, TBMM Basımevi, s.6-7.

Çorum Milletvekili Saip Özer ve Zonguldak Milletvekili Cemal Kıpçak'ın Teklifi

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi:

“MADDE 1. 5434 sayılı T. O. Emekli Sandığı Kanununun geçici 65. maddesine, II numaralı bendin «K» işaretli fıkrasını takiben aşağıdaki «L» işaretli fıkra eklenmiştir:

L) «5434 sayılı Kanunun yayınlandığı 17. VI. 1949 tarihine kadar Osmanlı Bankasının sürekli kadrolarında geçen müddetler»

MADDE 2. — Birinci madde hükmünden faydalanacak durumda olanların 5434 sayılı Kanunun geçici 65 ve 68. maddelerinde yazılı şartlarla borçlandırılmak üzere müracaatta bulunmaları için bu kanunun yayımı tarihinden itibaren üç aylık bir müddet verilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.”²³³

Fakat daha sonra Çorum Milletvekili Saip Özer ve Zonguldak Milletvekili Cemal Kıpçak'ın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair önerge vermiştir.

“Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki kanun teklifimizin geri verilmesini saygılarımızla rica ederiz.

*Çorum Milletvekili Zonguldak Milletvekili
Saip Özer Cemal Kıpçak”²³⁴*

İşte bu geri verilmesine dair önerge ile kanun teklifi geri çekilmiştir.

3.2.5.2 Takrirler

Saip Özer Bey'in ayrıca Türkiye Sağır, Dilsiz ve Körler derneklerine yardım münasebetiyle şu takriri sunmuştur:

“Yüksek Başkanlığa

Maliye Bakanlığı Bütçesinin 624. bölümündeki (5000) liradan ibaret (Kör, Sağır, Dilsizler) Kurumuna yardım tahsisatının, bu kurumun fazla yardıma ihtiyacı bulunmasından yardımın 20000 liraya iblâğını saygılarımla arz ve teklif ederiz.”²³⁵

Ayrıca bu konuda mecliste yaptığı konuşmada hassasiyetini de şöyle dile getirmiştir:

"Pek muhterem arkadaşlar, memleketimizde adedi altmış bini bulan, talihin gadrine uğramış amâ, sağır ve dilsiz kardeşlerimizin dertlerini sizlere arz ile bu talihsizlere yardımınızı istirham için huzurunuzda gelmiş bulunuyorum. İşitemeyen sağır ve dilsizler

²³³ TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 3 Aralık 1951, Toplantı:2, Birleşim: 12, s.7.

²³⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 3 Aralık 1951, Toplantı:2, Birleşim: 12, s.4.

²³⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 24 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 52, TBMM Basımevi, s.889.

hamiyetli kardeşlerinin şefkatli nazarlarını görmekle bizi duyar ve anlarlar, göz nurundan mahrum âmâlar da rikkatli seslerimizi işiterek ruhları ile bizleri görürler. Ancak bu bedbaht insanlar, maluliyetlerinin tecellisi olarak, daima insanlığın himayesine muhtaçtırlar. Her şeyden evvel eğitim ve öğretimleri ve cemiyete faydalı birer uzuv olarak yetiştirilmeleri Devletin uhdesine düşen bir vazifedir. Hayat sahasında millet camiası içinde varlık olarak yaşamaları ve korunmalarına yardım etmek de Millî vicdana terettüp eden bir vecibedir. Bu ulvi vazifeleri üzerine alan (Sağır ve dilsiz ve Körler Derneği Genel Başkanlığı), mukaddes bir ideal ile müzaherete muhtaç olan âmâ, sağır ve dilsizleri bir çatı altında birleştirip milletimizin kalben kopup gelecek olan yardımlarını bir içtimai teşekküle yöneltmek ve aynı kazanda kaynayacak olan aşı bir elden pay etmek gayesindedir.

Dernek kendi yağı ile kavrularak hamiyetli vatandaşlardan toplayabildiği senelik aidatla ulvi bir gayenin husulüne çalışmaktadır. Dernek bu kimseleri bir an evvel müstahsil bir hale getirebilmek için Ankara'da (Marangoz), (File), (Dokuma) atölyelerini faaliyete geçirmiştir. Bu yolda ilk adım, atölye binasını ve işletme sermayesini temin eden Ankara Belediye Meclisinin lütfu ile atılmıştır. Merkez, Ziraat Bankası ve Vakıflar Umum Müdürlükleri tarafından da yardımlarda bulunulmuştur. Derneğin sermaye fonuna, diğer Millî müesseselerden temin ettikleri yardım ile üyelerin verdikleri aidat inzıam etmektedir. Bu müsait durum karşısında Derneğin atölyesinde Merkez Bankasının sipariş ettikleri harikulade, görenleri hayretlere gark eden güzel mobilyalar yapılmaya başlanmıştır. Diğer taraftan âmâların geçimlerini temin etmek için dernek bunlara da çalışma zemini hazırlamıştır. Bu mesai neticesinde elde edilen (Fileler) âmâların eserleridir. İmal edilen (Mobilyalar), (Fileler), Kızılay Genel Merkez holündeki ay evvel teşhir edilerek halkın takdirine mazhar olmuştur. Muhterem arkadaşlar, sizlerin kalbinize hitap ederken bu vatandaşlarımızın faydalı birer uzuv olarak yetiştirilmelerini ve kazançlarını ellerinin emeğiyle Türk camiası içinde şerefli birer insan sıfatı ile elde etmeleri imkânlarını temin gayesine zemin hazırlamak lâzımdır. Bu içli, dertli duygulu bedbahtlar, cemiyetin sırtında bir tufeyli gibi yaşamak istemediklerinden bunlar, kendi mukadderatlarına terk edilmemelidir. Onlar tabiatın lütfuna nail olan, tabiatın bütün nimetlerine malik bulunan normal vatandaşların ve müşfik Hükümetimizin yardımlarını rica etmektedirler. Bu zavallı kardeşlerimizin daha verimli olabilmeleri için Maliye Bakanlığı 1953 Bütçesine 624. fasla konulan 5000 liranın 20000 liraya iblâğını istirham eder, cümlenizi derin saygı ile selâmlarım.²³⁶

Sonuç olarak yapılan bu girişimler sayesinde 5 bin liradan ibaret olan 624. bölümün 20000 liraya iblâğı hakkındaki önerenin dikkate alınıp komisyona sevkine karar verilmiştir.²³⁷

3.2.6 HASAN ALİ VURAL

Hasan Ali Bey'in Meclis çatısı altında yaptığı konuşmalarında milletvekilimiz birçok konuda fikir beyan etmiştir.

- Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki Kanun münasebetiyle²³⁸

²³⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 24 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:52, s.890.

²³⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 24 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:52 s.890.

²³⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 2 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim: 100, TBMM Basımevi, s.65.

- Gümrük ve Tekel Vekâleti, Tekel Genel Müdürlüğü 1953 yılı bütçeleri münasebetiyle
- 1952 yılı Bütçe Kanununun tümü münasebetiyle²³⁹
- Millî Eğitim Bakanlığı Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Beden terbiyesi Genel Müdürlüğü 1952 yılı bütçeleri münasebetiyle²⁴⁰
- Bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki 5677 sayılı Kanunun ikinci maddesinin (C) bendi ile üçüncü maddesinin yorumlanmasına dair olan önerge hakkında Adalet Komisyonu raporu münasebetiyle²⁴¹
- Harcırâh Kanunu münasebetiyle²⁴²
- Köy kanunu lâyihası münasebetiyle²⁴³
- Millî Korunma Kanununun kiraya taallûk eden maddelerinin tadili hakkındaki Kanun münasebetiyle²⁴⁴
- Orman kanunu lâyihası münasebetiyle²⁴⁵
- Büyük Millet Meclisi ve bağladıkları ile Millî saraylar, kasırlar ve köşklerdeki eşya hakkında Meclis Hesapları İnceleme Komisyonu raporu münasebetiyle²⁴⁶
- Kan Gütme sebebi ile işlenen adam öldürme veya buna teşebbüs cürümlerinin failleri ve hısımları hakkında tatbik olunacak muameleye dair 3236 sayılı Kanunun ilgası hakkındaki kanun teklifi münasebetiyle²⁴⁷
- Kimyagerlik ve Kimya Mühendisliği hakkındaki Kanun münasebetiyle²⁴⁸
- Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâleti, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü 1953 yılı bütçeleri münasebetiyle²⁴⁹
- Adalet Bakanlığı 1952 yılı Bütçe si münasebetiyle²⁵⁰
- Büyük Millet Meclisi 1952 yılı Bütçesi münasebetiyle²⁵¹

²³⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 2 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim: 36, TBMM Basımevi, s.11.

²⁴⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 27 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim: 49, TBMM Basımevi s.966.

²⁴¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 5 Ocak 1951, Toplantı:1, Birleşim: 26, TBMM Basımevi, s.60.

²⁴² TBMM Tutanak Dergisi, c.28, 10 Kasım 1954, Toplantı:4, Birleşim: 40, TBMM Basımevi, s.161.

²⁴³ TBMM Tutanak Dergisi, c.22, 15 Mayıs 1953, Toplantı:3, Birleşim: 83, TBMM Basımevi, s.270.

²⁴⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 30 Ocak 1953, Toplantı:3, Birleşim: 35, TBMM Basımevi, s.546.

²⁴⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 4 Ocak 1954, Toplantı:4, Birleşim:24, TBMM Basımevi, s.19.

²⁴⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 19 Aralık 1952, Toplantı:2, Birleşim:19, TBMM Basımevi, s.239.

²⁴⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.6, 27 Nisan 1951, Toplantı:1, Birleşim:69, TBMM Basımevi, s.358.

²⁴⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.28, 15 Şubat 1954, Toplantı:4, Birleşim:43, TBMM Basımevi, s.326.

²⁴⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 21 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:49, TBMM Basımevi, s.646.

²⁵⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 24 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim:46, TBMM Basımevi, s.664.

- Milli Savunma Bakanlığına bağlı Hava ve Kara kuvvetleriyle diğer müesseselere ait motorlu vasıtaların Ankara şehri içinde sebebiyet verdikleri ölüm hâdiseleri ile yaralama vakalarının miktarına, mesulleri hakkında alınan cezai tedbirlere ve meslekî ehliyeti haiz ücretli sivil şoför kullanılmamasının sebebine dair sorusu münasebetiyle²⁵²
- Adalet Vekâleti 1953 yılı Bütçesi münasebetiyle²⁵³
- İlkokul öğretmenlerinin terfilerine, yapı sandığına kayıtlı üyelerin verdikleri aidat miktarı ile kaç apartman ve ev yapıldığına ve sandık adına toplanan komisyon üyelerinin huşur haklarına ve sandıktan ayrılmak isteyenlerin durumuna dair sorusu münasebetiyle²⁵⁴
- 3546 sayılı Danıştay Kanununa ek kanun teklifi münasebetiyle²⁵⁵
- Üniversiteler Kanununun 46. maddesinin (d) fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki Kanun münasebetiyle²⁵⁶
- Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Milli Saraylar, kasırlar ve köşklereki eşya hakkında içtüzüğün 177. maddesi gereğince soruşturma yapmak üzere görevlendirilen Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporuna dair Anayasa Komisyonu raporu münasebetiyle²⁵⁷
- Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerinin değiştirilmesine dair olan Kanun münasebetiyle²⁵⁸
- Yabancı uyruklu garsonlar hakkındaki sorusu münasebetiyle²⁵⁹
- Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü 1953 yılı Bütçesi münasebetiyle.²⁶⁰ Ayrıca verdiği takrirlerin konusu ise:
- Bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki 5677 sayılı Kanunun ikinci maddesinin (ç) bendi ile üçüncü maddesinin yorumlanmasına dair²⁶¹

²⁵¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 22 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim:44, TBMM Basımevi, s.504.

²⁵² TBMM Tutanak Dergisi, c.12, 23 Ocak 1952, Toplantı:2, Birleşim:30, TBMM Basımevi, s.275.

²⁵³ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 22 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:50, TBMM Basımevi, s.706.

²⁵⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.2, 15 Kasım 1950, Toplantı:1, Birleşim:6, TBMM Basımevi, s.123.

²⁵⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 29 Ocak 1953, Toplantı:3, Birleşim:34, TBMM Basımevi, s.500.

²⁵⁶ TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 21 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim:113, TBMM Basımevi, s.971.

²⁵⁷ TBMM Tutanak Dergisi, c.14, 28 Mart 1952, Toplantı:2, Birleşim:54, TBMM Basımevi, s.79.

²⁵⁸ TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 3 Aralık 1951, Toplantı:2, Birleşim:12, TBMM Basımevi, s.11.

²⁵⁹ TBMM Tutanak Dergisi, c.2, 17 Kasım 1950, Toplantı:1, Birleşim:7, TBMM Basımevi, s.140.

²⁶⁰ TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 20 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:48, TBMM Basımevi, s.594.

²⁶¹ TBMM Tutanak Dergisi, c.2, 1 Kasım 1950, Toplantı:1, Birleşim:1, TBMM Basımevi, s.3.

- Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 12. maddesinin 2. fıkrası (c) bendinde yazılı (Kurumların serbest ve sözleşmeli avukatları) tabirinin tefsiri hakkında²⁶² olmuştur.

3.2.6. 1. Kanun Teklifleri

Çorum Milletvekili Hasan Ali Vural ve Kars Milletvekili Abbas Çetin birlikte verdiği Bâzı Suç ve Cezaların Affı hakkındaki 5677 sayılı Kanunun ikinci maddesinin (ç) bendi ile üçüncü maddesinin yorumlanmasına dair önergesi de vardır. Daha sonra bu önerge Adalet Komisyonu gönderilmiştir. Bu önergede şunlar yer almaktadır:

“Yüksek Başkanlığa

1. Af Kanununun ikinci maddesinin şümulü haricinde kalan suçlar birinci madde gereğince affa tâbi olup üçüncü madde hükmüne tevfikân da tecil edildiği kabul edilmiştir. Bu vaziyete göre tecil keyfiyeti cezanın tamamı affa uğrayan suçlara münhasır kalmaktadır. Halbuki ikinci maddenin şümulü dâhilinde bulunan suçların üçte iki miktarı indirildiğine göre üçüncü maddede mevzu bahis olan ertelemenin indirme suçuna şümulü olup olmadığı tefsire muhtaç bir durum arz etmektedir bu hususun tavrini.

2. Af Kanununun ikinci maddesinin bilhassa Ç bendine taallûk eden suçlar ölüm fiiline temas etmekte olup teşebbüs ve nakıs teşebbüs fiilleri zikredilmediğine göre tatbikatta teşebbüse temas edilmediğinden dolayı yanlışlık yapılmak ihtimali kuvvetle melhuz olduğundan bu hususun da tavrini arz ederim.

Kars Milletvekili Çorum Milletvekili
Abbas Ali Çetin Hasan Ali Vural”²⁶³

3.2.6. 2 Sorular ve Cevaplar

Çorum Milletvekili Hasan Ali Vural’ın, ilkökul öğretmenlerinin terfilerine, yapı sandığına kayıtlı üyelerin verdikleri aidat miktarı ile kaç apartman ve ev yapıldığına ve sandık adına toplanan komisyon üyelerinin huzur haklarına ve sandıktan ayrılmak isteyenlerin durumlarına dair sorusu ve Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri’nin sözlü cevabı:

“Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Yüksek Katına

İlkökul öğretmenlerinin terfi; taltif, cezalandırılmalarına ve öğretmenler için teşkil edilecek sağlık ve içtimai yardım sandığı ile yapı sandığına, öğretmenlerin alacaklarına dair 19 Kânunusani 1943 tarih ve (4357) sayılı Kanunun:

12. maddesi (Yapı Sandığının gelir membaları, bu sandığa ait paranın sureti tahsisi ve şekli indifai ile sandıktan ayrılan öğretmenlerin pahalarının iadesi) hakkında hüküm ihtiva etmektedir.

²⁶² TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 15 Ocak 1954, Toplantı:4, Birleşim:29, TBMM Basımevi, s.182-183.

²⁶³ TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 3 Ocak 1951, Toplantı:1, Birleşim:25, TBMM Basımevi, s.30.

Bu kanun hükümlerine tevfikân öğretmenlerden gerek ihtiyarları gerekse ikrahla aylık maaşlarından muayyen yüzdelere kesilmektedir. Yapı sandığına kayıtlı öğretmenlerin sayısı on beş bini mütevaciz olduğu anlaşılmıştır.

1943 yılından bu ana kadar tediye edilen aidat hakkında aşağıda mâruz suallerin Millî Eğitim Bakanlığınca cevaplandırılmasını arz ederim.

- 1. — 1943 yılından itibaren 1950 yılına kadar yapı sandığına kaydolanmış üyelerin tediye ettiği meblağın yekûnunu,*
- 2. — Kesilen aidat ile ev ihtiyacı olan öğretmenlere şimdiye kadar kaç ev yapıldığını ve ne kadar masraf ihtiyar edildiğini*
- 3. — Yapı sandığı tarafından Ankara'da kaç apartman kaç ev yapıldığının bunlara ne kadar para sarf edildiği ve bu binalarda mesken ihtiyacı olan öğretmenlerin mi yoksa başka şahısların mı ikamet eylediği,*
- 4. — Ev ihtiyacı olan ilkokul öğretmenlerin inşası için ne kadar müracaat yapıldığı ve bu taleplerin ne kadar adedinin kaç bin lira ödenerek karşılandığı,*
- 5. — 1943 yılından itibaren 1950 yılına kadar yapı sandığı namına kaç komisyon toplandığı ve her üyenin hakiki huzur olarak bir toplantıda kaç lira aldığı ve komisyon üyelerine tediye edilen meblağın genel yekûnunun bildirilmesini,*
- 6. — Sandıktan ayrılmak isteyen ilkokul öğretmenlerinin paralarının iadesi ve tediye eden imtina edenlerin mahallî amirlerince tazyik ve müstakbel tehdide mâruz bulundukları nazara alınarak bu duruma son verilmesi hakkında ne gibi tedbir düşünüldüğünün açıklanmasını saygılarımla arz ederim.*

3 . VII . 1950

Çorum Milletvekili
Hasan Ali Vural²⁶⁴

Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin cevabı:

"1. — 1943 yılından itibaren 30.VI.1950 tarihine kadar Yapı Sandığında ortak bulunan öğretmenlerin sandıkta biriken paralarının yekûnu 6 159 939 liradır.

2. — Sandığın kuruluşundan beri 621 ortağa yapım, onarım ve ev arsa alımı için 2 158 382 lira borç para verilmiştir. Yönetimi Kurulu ve Genel Kurul kararlarına göre hesaplı açılmasını isteyen ortaklara âzami on bin lira verilmektedir.

3. — Sandık tarafından Ankara'da sekiz daireli iki apartman yaptırılmış bunun için 278'i 1236 lira sarf olunmuş, ayrıca yine Ankara'da hazır olarak alman iki apartmana da 93 bin 301 lira ödenmiştir. Balâ ilçesinde 36 bin, 497 liraya iki ev yaptırılmıştır, diğer il ve ilçelerde sandık malı olarak, 384 bin 309 lira sarf olunarak 66 ev yaptırılmış bulunmaktadır.

Bu ev ve apartmanlarda ilçe kurullarının tasvip ve merkez yönetim kurulunun tasdiki ile ortaklık hakkını haiz öğretmenler, ilköğretim müfettişleri ve öğretim alanında çalışan memurlar kira ile oturmaktadırlar.

4. — Sandığın kuruluşundan beri ev, arsa almak, yapım ve onarım için 255 ortak müracaat etmiş, ikinci madde de açıklandığı gibi bunlardan 621'inin dileği yerine getirilmiş ve bu maksatla 2 milyon 358 bin 382 lira sarf olunmuştur.

5. — Yapı Sandığı statüsüne göre iki yılda bir defa toplanan vilâyetler temsilcilerinden mürekkep Genel Kurul ve bunlar tarafından seçilen yönetim kurulu tarafından idare

²⁶⁴ TBMM Tutanak Dergisi, c.2, 1 Kasım 1950, Toplantı:1, Birleşim:1, TBMM Basımevi, s.122.

edilmektedir. Genel Kurulca hazırlanmış olan statüye göre yönetim kurulu üyelerine her toplantı için 15 lira huzur hakkı verilmektedir. Kanuni vergiler kesildikten sonra 1033 kuruş ödenmektedir. Sandığın kuruluşundan beri 322 toplantı yapılmış ve huzur hakkı olarak yönetim kurulu üyelerine 29 bin 920 lira ödenmiştir.

6. — Kanun ve statü hükümlerine göre ilköğretim alanından ayrılan üyelere birikmiş paraları iade edilmektedir, öğretim alanından ayrılmadıkça biriken paraların iadesine imkân yoktur. Bu, antidemokratik dediğimiz kanunlardan biridir. Hiçbir öğretmenin fikri alınmadan bir kanun çıkarılmış ve öğretmenler bu kanuna göre zorla para vermeye mecbur edilmişlerdir. Netice hayırlı olsaydı mesele yoktu. Fakat netice hayırlı olmamıştır. Çünkü kanun muhtevasına göre bunun yönetim kurulu bizzat bu büyük işi başarabilmekten mahrumdur, öğretmenlerin yapacağı işler değildir.

Biz bu ıstırapları duyduk, bu işe el koyduk, salahiyyetli merciler toplanmaktadır, bu ya feshedilecek veya öğretmenlere mahsus bir yardım sandığı olarak isteyenin girip, istemeyenin girmemesi imkânları sağlanacaktır. Bugün karşımızda Emlâk Bankası vardır, müspet teklifler yapmaktadır, on yılda bunun üye adedi olan 13 bin öğretmene ev yaptırmak imkânının mevcut olduğu bildirilmektedir.

Üye adedi, olan on üç bin öğretmen ev yaptırtmak imkânı mevcut olduğunu bildirmektedir. Hazır böyle toplanmış bir para varken böyle bir imkân da olursa biz öğretmenlerimizi bu haktan mahrum etmemek istiyoruz. Netice müspet olduğu takdirde bu yola gitmeyi ve kanuni icapları arayacağız. Bu işin hallini yönetim kuruluna değil, bu işten en çok anlayan ve malî işleri bilen kimseler tarafından sevk edilecektir.

*Maruzatım bundan ibarettir.*²⁶⁵

Çorum Milletvekili Hasan Ali Vural Bey’de burada üzerinde durduğumuz gibi çeşitli konularda gerek kanun teklifi hususunda gerek diğer konularda meclis çatısı altında elinden geldiğince çalışmalara katılarak IX. Dönem Çorum milletvekilleri arasında aktif bir rol oynamıştır.

²⁶⁵ TBMM Tutanak Dergisi, c.2, 1 Kasım 1950, Toplantı:1, Birleşim:1, s.122-123.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1950 DÖNEMİNDE ÇORUM'DA GERÇEKLEŞEN GELİŞMELER

4.1. Ulaştırma ve Haberleşme Alanında

Bu dönemde kentin ekonomik yapısında dönüşüm olmuştur. Bunlar ulaştırma ve haberleşme alanında olmuştur. İkinci Dünya savaşı sonrası yol yapım çalışmalarının demiryollarından ziyade karayolu yapınma ağırlık verilmesi Çorum'un ulusal ve uluslararası pazarlara ulaşılabilirliğinin artması bakımından önemli bir fırsat oluyordu.

Yeni dönemde yol yapım teknolojisinin de gelişmesi adeta bir Çorumda bir yol seferberliğine dönüşüyor hatta dönemin valisi yol yapım güzergâhında bulunan köylülerden yardım etmelerini istiyordu.²⁶⁶

Çorum için en önemli yol Çerikli-Ankara bağlantısıdır. 1955 yılında tamamlanan bu yol Çorum'un Türkiye içindeki konumunu değiştirmiştir. Bu yolun yapılmasında özellikle Ahmet Başbüyük Bey'in özellikle Çorum'a gelerek çalışmalarla yakından ilgilenmiştir.²⁶⁷ Bu yol İç ve Güney Anadolu'yu Merzifon ve samsun üzerinde Tüm Karedeniz şehir ve kasabalarına bağlamaktadır. İl içindeki uzunluğu 116 km. olan bu yol ilin temel ulaşım eksenine haline gelmiştir.²⁶⁸

Ulaşım alanındaki bu gelişmeler sadece yukarıda bahsettiğimiz yol ile kalmamış Çorum ili içerisinde ve Çorum'un ilçe ve köylerinde de görülmüştür. Özellikle Alaca ilçesinde halk adeta birbiri ile yarış edercesine yolların yapımı tamamlanma aşamasına gelmiştir.²⁶⁹ Ancak bu yol yapımında bazı ilçelerde aksaklıklar olduğunu görmekteyiz. Osmancık ilçesinde yapılan yollar büyük bir ulaşım rahatlığı getirse de yol güzergâhında bulunan çaylar üzerinde köprü bulunmaması tepkilere yol açıyordu.²⁷⁰

Bu dönmede araç sayılarına baktığımızda ise 1952 yılına kadar bir dalgalanma görülmekte ama 1952 yılından sonra araç bakımından büyük artış görülmüştür. Ancak bu durum 1967 yılında durağanlaşmıştır.²⁷¹

²⁶⁶ **Yeni Çorum**, 12 Eylül 1951, nr. 3, s.1.

²⁶⁷ **Çorum**, 4 Haziran 1952, nr. 1646, s.1.

²⁶⁸ İlhan TEKELİ, **Çorum Tarihi**, Çorum-1985, s.235.

²⁶⁹ **Yeni Çorum**, 3 Ekim 1951, nr. 6, s.2.

²⁷⁰ **Yeni Çorum**, 3 Ekim 1951, nr. 6, s.2.

²⁷¹ TEKELİ, **Çorum Tarihi** s.237.

Çorum'daki ulaşımındaki bu gelişmeye paralel olarak haberleşmede bir gelişme izlenmektedir. Bu dönemde PTT işyerleri samsun başmüdürlüğüne bağlıdır. İlde PTT'nin 9 merkezi 17 şube ve 110 acenteye ulaşmıştır.²⁷²

4.2. Sağlık Alanında

1950 yıllarında sağlık alanında Çorum'da da önemli gelişmeleri görüyoruz. Bu gelişmelerde en önemlilerinden bir tanesi Verem Savaş Dispanserinin açılmasıdır. Verem Savaş Dispanserinin yapılış aşamasında hükümet ve Çorum milletvekillerinin önemli çalışmaları olmuştur. Verem Savaş Dispanserinin temel atma töreninde 14 Mayıs 1952 tarihin dönemin Sağlık Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ ve Çorum milletvekilleri Saip Özer, Baha Koldaş, Şevki Gürses bizzat bulunmuştu.²⁷³

Ayrıca bunun yanı sıra Sağlık bakanın Çorum Devlet Hastanesinin kalorifer sistemine dair vaadi önemli bir yatırım olmuştur.²⁷⁴ İskilip ilçesinde bulunan Devlet hastanesi de bu dönemde yapılan çalışmalardandır. Bu hastanenin yapım aşamasında Saip Özer Bey'in katkıları önemli derededir. Saip Özer Sağlık işleri Umum Müdürü Seyfettin Okan Tıbbi Malzeme Müdürü Hakkı Demirağ ile Birlikte İskilip'e gelerek incelmelerde bulunmuş, eksikleri belirlenmiş ve bu eksikliklerin giderilmesi hususunda ısrarcı olmuştur.²⁷⁵ Sonuç olarak Sağlık Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ, dönemin Çorum milletvekilleri Baha Koldaş, Saip Özer, Hüseyin Ortakçioğlu. Belediye Başkanı Cevat Köstekci, Vali Eşref Erkut, Baştabip Yaşar Alkar, hastanenin açılışında hazır bulunuyorlardı.

4.3.Ekonomik Alanda

Çorum ili ekonomik alanda tüm Türkiye'de olduğu gibi bir gelişme dönemi içerisinde olmuştur. Bu dönemde birçok tartışmalara, yapımı devam eden Çorum Çimento fabrikası sebep olmuştur. Fabrika, Çorum için hem ekonomik hayatının canlanmasında hem de sanayi olarak gelişmesi adına önemli bir yatırım olmuştur. Bu fabrikanın açılması gazete haberlerine şöyle yansiyordu:

²⁷² TEKELİ, *Çorum Tarihi* s.239.

²⁷³ *Yeni Çorum*, 21 Mayıs1952, nr. 39, s.1.

²⁷⁴ *Yeni Çorum*, 5 Aralık 1951, nr. 15, s.1.

²⁷⁵ *Yeni Çorum*, 30 Nisan 1952, nr. 36 s.1.

*Şehrimizin kalkınmasında büyük faydaları mutlak olan fabrikanın kurulmasında gösterilen himmet ve alakayı şükranla karşılarız.*²⁷⁶

1950'lerden sonra Çorum'da ulaşım olanaklarının hızla geliştiği araba ile taşımacılıktan motorlu araçlarla taşımacılığı geçildiği dönem olmuştur. Bununla beraber taşıma maliyetlerini hızla düşüyordu. Bu durum Çorum'un tarım ekonomisinin yerel pazarlardan ulusal ve uluslararası pazara açılmasını da sağlıyordu. Ancak bu durum ürün çeşitlenmesinin azalmasına ve Çorum'da tarımsal üretimin belli ürünlerde uzlaşması yönünde bir eğilimi başlatıyor ve tarımda makineleşmeyle beraber tarım ürünlerinde de önemli artış görülüyordu.

Ekonomik alanda yapılan diğer bir yatırımda İş Bankası'nın Çorum şubesi için yapılan çalışmalardı. İş Bankası Çorum'a gelerek bina yeri bakmış ve eski Ziraat Bankası'nın yeri kararlaştırılmıştı.²⁷⁷

4.4. Sosyal Alanda

1950 yıllarında sosyal alanda tam olara istenilen seviyeye ulaşamadığını görmekteyiz ancak yapılan çalışmalar eksikliklerin aşama aşama giderilmeye çalışılıyordu. Bu dönemde Çorum ilinde bir otel eksikliği gündemdeydi. Dönemin gazeteleri bu durumu şöyle dile getiriyordu:

*“Şehrimizin en önemli eksikliklerinden bir tanesi de muazzam bir otelin olmamasıdır. Bu hal yolculara Çorum’u fena tanıtmaktadır ve yolculara cehennem azabı tattırmaktadır”*²⁷⁸. Bu ihtiyaç Çorum Palas Otel'i'nin açılması ile biraz olsun gideriliyordu.”²⁷⁹

Çorum iline açılan İmam-Hatip Okulu kuruluşunun yine bu dönemde olduğunu görüyoruz. Şehrimizde İmam- Hatip okulu açılmasının temini için 18 kişilik bir heyetin seçildiğini ve bu okul için düşünülen yerin ise Laçinli Paşa evinin olacağını yine dönemin gazetelerinden öğrenmekteyiz.²⁸⁰

Bu dönemde yapılan diğer bir çalışma ise kapalı spor salonunun yapılması idi. Ancak bu proje zaman zaman sıkıntıya uğrasa da inşaatın çok uzun sürmesi gibi ama bu kurum da Çorum'a kazandırılan bir projedir.²⁸¹

²⁷⁶ **Çorum**, 5 Ağustos 1953, nr. 1707 s.1.

²⁷⁷ **Yeni Çorum**, 30 Ocak 1952, nr. 23 s.1.

²⁷⁸ **Yeni Çorum**, 19 Aralık 1951, nr.17, s.1.

²⁷⁹ **Çorum**, 7 Ocak 1951, nr.,1676 s.1.

²⁸⁰ **Yeni Çorum**, 13 Şubat 1952, nr.25, s.1.

²⁸¹ **Yeni Çorum**, 13 Şubat 1952, nr.25, s.1.

Ayrıca Sedat Baran Bey'in bazı çalışmaları gazetelerde şöyle yer alıyordu.

*"Milletvekillerimizden Sedat Baran'ın teşebbüsü ile Ankara DP Uguz Alparslan Ocağı civarında dispanser yapılmış ve fakir halkın hizmetine açılmış olduğu gibi haftada bir gün ücretsiz yemek verilecektir."*²⁸²

²⁸² **Yeni Çorum**, 11 Şubat 1953, nr.75, s.1.

SONUÇ

14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimlere yedi parti katıldı: CHP bütün illerde, DP Hakkâri hariç bütün illerde, Millet Partisi 22 ilde, Milli Kalkınma Partisi 3 ilde, Toprak Emlak ve Serbest Teşebbüs Partisi, Türk Sosyal Demokrat Partisi ve İşçi Çiftçi Partisi sadece İstanbul'da seçimlere girdi. Seçim sonuçlarına göre Demokrat Parti %53.3 oranla 408 milletvekilliğinin sahibi olurken CHP %39.9 oranla 69 milletvekilliği kazanmıştı. Ancak Meclisteki sandalye dağılımına baktığımızdaki oran, %83'ü Demokrat Parti'ye ait olmuştu. CHP'nin sandalyeleri ise yüzde 14'ten ibaretti. Demokrat Parti'nin içinden doğan Millet Partisi ise, ancak 1 milletvekili çıkarabilmişti.

Çorum ilinde de Türkiye'nin genelinden farklı bir sonuç yoktu. Demokrat Parti Çorum için öngörülen sekiz milletvekilliğinin tamamını almıştı. Ayrıca Çorum'da katılım oranının % 93,5 olmuştu ve bu seçimlerle birlikte Ahmet Başbüyük, Hüseyin Ortakçioğlu, Baha Kodaş, Hasan Ali Vural, Şevki Gürses, Saip Özer, Hakkı Yemeniciler ve Sedat Baran Demokrat Parti çatısı altında Çorum milletvekilleri oluyorlardı.

Ülkede seçimlerin tamamlanması ile meclis 22 Mayıs 1950 yılında yeni hükümeti kurarak Demokrat Parti dönemi başlıyordu. Dönemin Çorum milletvekilleri büyük bir coşkuyla Ankara'ya uğurlanmıştı. Milletvekillerinin genel yapısına baktığımızda Sedat Baran; Doktor, Ahmet Başbüyük; Ünye Cumhuriyet Savcısı, Şevki Gürses,; Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı Levazım Müdürü, Baha Koldaş; Emniyet Genel Müdür Muavini, Hüseyin Ortakçioğlu; Avukat, Saip Özer; Doktor, Hasan Ali Vural; Avukat, Hakkı Yemeniciler; Tüccar olduğunu ve eğitim ve kültür seviyesi genel olarak yüksek olduğunu görüyoruz.

Bununla beraber Ahmet Başbüyük ile Hüseyin Ortakçioğlu'nun beraber verdiği Emir ve Seyis erleri Kanununun değiştirilmesi konularında yasa teklifleri büyük önem arz etmekteydi. Bu kanun teklifi Meclis içerisinde büyük yankı uyandırmış ve tartışmalara sahne olmuştu ayrıca Ahmet Başbüyük Bey'in Çorum'un sanayi alanında kalkınması adına yaptığı çalışmalar ve Çorum Çimento fabrikası adına gösterdiği gayretler dikkate değerdi. Şevki Gürses'in Kastamonu Vilâyetine bağlı Karşı kazasının Çorum vilâyetine bağlanması hakkındaki çalışmaları ve sonuç olarak günümüzde Kargı Çorum'un ilçesi ise burada sayın milletvekillerimizin çalışmaları önemli rol oynamışlardır bununla beraber, Şevki Gürses'in T.C. Emekli Sandığına ek kanun teklifi de önemlidir.

IX. Dönem içerisinde Çorum milletvekillerinin çeşitli görevlerde bulunduğunu görüyoruz. Çorum milletvekillerinin hepsinin üzerlerine düşen görevleri ellerinden geçliğince

yaptığı muhakkak ancak bu dönem meclis çalışmalarına baktığımızda Hakkı Yemeniciler ve Sedat Baran'ın diğerlerine göre daha az aktif olduğunu Meclis tutanaklarında görmekteyiz.

Sonuç olarak IX. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Çorum'dan sekiz milletvekili katılmış ve bu milletvekilleri Türkiye'nin ve özel de Çorum'un kalkınmasında önemli rol oynamışlardır.

BİBLİYOGRAFYA

A. ARŞİVLER

TBMM ARŞİVİ

Ahmet Başbüyük Bey'in	1632 Numaralı Sicil Dosyası 17 Mayıs 1950 tarihli mazbatası Tercüme-i Hal Kâğıdı
Baha Koldaş Bey'in	1634 Numaralı Sicil Dosyası 17 Mayıs 1950 tarihli mazbatası Tercüme-i Hal Kâğıdı
Hakkı Yemeniciler Bey'in	1638 Numaralı Sicil Dosyası 17 Mayıs 1950 tarihli mazbatası Tercüme-i Hal Kâğıdı
Hasan Ali Vural Bey'in	1637 Numaralı Sicil Dosyası 17 Mayıs 1950 tarihli mazbatası Tercüme-i Hal Kâğıdı
Hüseyin Ortakçioğlu Bey'in	1635 Numaralı Sicil Dosyası 17 Mayıs 1950 tarihli mazbatası Tercüme-i Hal Kâğıdı
Saip Özer Bey'in	1636 Numaralı Sicil Dosyası 17 Mayıs 1950 tarihli mazbatası Tercüme-i Hal Kâğıdı
Sedat Baran Bey'in	1631 Numaralı Sicil Dosyası 17 Mayıs 1950 tarihli mazbatası Tercüme-i Hal Kâğıdı
Şevki Gürses	1633 Numaralı Sicil Dosyası 17 Mayıs 1950 tarihli mazbatası Tercüme-i Hal Kâğıdı

B. TBMM TUTANAKLARI

TBMM Tutanak Dergisi, c.1, 13 Temmuz 1950, Toplantı: Olğ., Birleşim:22, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.2, 1 Kasım 1950, Toplantı:1, Birleşim:1, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.2, 15 Kasım 1950, Toplantı:1, Birleşim:6, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.2, 17 Kasım 1950, Toplantı:1, Birleşim:7, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.2, 27 Kasım 1950, Toplantı:1, Birleşim:11, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.3, 8 Aralık 1950,Toplantı:1, Birleşim:16, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 3 Ocak 1951, Toplantı:1, Birleşim:25, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 5 Ocak 1951, Toplantı:1, Birleşim:26, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 10 Ocak 1951,Toplantı:1, Birleşim:28, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 12 Ocak 1951, Toplantı:1, Birleşim:29, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 17 Ocak 1951,Toplantı:1, Birleşim:31, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 24 Ocak 1951,Toplantı:1, Birleşim:34, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.4, 31 Ocak 1951,Toplantı:1, Birleşim:37, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 2 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim:18, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 2 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim:38, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 12 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim:42, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 21 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim:47, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 22 Şubat 1951,Toplantı:1, Birleşim:48, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 23 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim:49, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 24 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim:50, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 25 Şubat 1951, Toplantı:1, Birleşim:51, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 26 Şubat 1951,Toplantı:1, Birleşim:52, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.14, 24 Mart 1951, Toplantı:2, Birleşim:52, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.6, 27 Nisan 1951, Toplantı:1, Birleşim:69, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.7, 4 Mayıs 1951, Toplantı:1, Birleşim:72, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.7, 11 Mayıs 1951,Toplantı:1, Birleşim:75, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.7, 25 Mayıs 1951,Toplantı:1, Birleşim:81, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 1 Temmuz 1951, Toplantı:3, Birleşim:99, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 13 Temmuz 1951,Toplantı:1, Birleşim:99, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 25 Temmuz 1951, Toplantı:1, Birleşim:104, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 1 Ağustos 1951, Toplantı:1, Birleşim:107, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 7 Ağustos 1951, Toplantı:1, Birleşim:110, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 8 Ağustos 1951,Toplantı:1, Birleşim:111, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 8 Ağustos 1951,Toplantı:1, Birleşim:104, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 10 Ağustos 1951,Toplantı:1, Birleşim:113, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 3 Aralık 1951, Toplantı:2, Birleşim:12, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 12 Aralık 1951,Toplantı:2, Birleşim:16, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 14 Aralık 1951,Toplantı:2, Birleşim:17, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 19 Aralık 1951,Toplantı:2, Birleşim:19, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.12, 14 Ocak 1952,Toplantı:2, Birleşim:26, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.12, 23 Ocak 1952, Toplantı:2, Birleşim:30, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.12, 30 Ocak 1952, Toplantı:2, Birleşim:33, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 11 Şubat 1952,Toplantı:2, Birleşim:38, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 11 Şubat 1952,Toplantı:2, Birleşim:81, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 21 Şubat 1952,Toplantı:2, Birleşim:43, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 22 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim:44, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 23 Şubat1952,Toplantı:2, Birleşim:45, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 24 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim:46, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 26 Şubat 1952,Toplantı:2, Birleşim:48, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.13, 27 Şubat 1952, Toplantı:2, Birleşim:49, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.14, 28 Mart 1952, Toplantı:2, Birleşim:54, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.14, 2 Nisan 1952,Toplantı:2, Birleşim:56, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.14, 14 Nisan 1952,Toplantı:2, Birleşim:61, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.14, 28 Nisan 1952, Toplantı:2, Birleşim:65, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 2 Mayıs 1952,Toplantı:2, Birleşim:67, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 5 Mayıs 1952, Toplantı:2, Birleşim:68, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.15, 26 Mayıs 1952,Toplantı:2, Birleşim:76, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.16, 11 Haziran 1952, Toplantı:2, Birleşim:83, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.16, 19 Haziran 1952,Toplantı:2, Birleşim:87, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.16, 20 Haziran 1952, Toplantı:2, Birleşim:88, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.18, 1 Temmuz 1952, Toplantı:3, Birleşim:11, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.9, 25 Temmuz 1952, Toplantı:1, Birleşim:104, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.17, 21 Kasım 1952,Toplantı:3, Birleşim:7, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.17, 26 Kasım 1952, Toplantı:3, Birleşim:9, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.17, 28 Kasım 1952, Toplantı:3, Birleşim:10, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.18, 10 Aralık 1952, Toplantı:3, Birleşim:15, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.18, 12 Aralık 1952, Toplantı:1, Birleşim:16, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.18, 22 Aralık 1952, Toplantı:3, Birleşim:20, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.11, 19 Aralık 1952, Toplantı:2, Birleşim:19, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 5 Ocak 1953,Toplantı:3, Birleşim:23, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 9 Ocak 1953,Toplantı:3, Birleşim:25, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.22, 9 Ocak 1953,Toplantı:3, Birleşim:90, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 28 Ocak 1953, Toplantı:3, Birleşim:33, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 30 Ocak 1953, Toplantı:3, Birleşim:35, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.19, 29 Ocak 1953,Toplantı:3, Birleşim:34, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 2 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:36, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 11 Şubat 1953,Toplantı:3, Birleşim,41, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 12 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:42, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 20 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:48, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 21 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:49, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 22 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:50, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 23 Şubat 1953,Toplantı:3, Birleşim:51, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 24 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:52, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.20, 25 Şubat 1953, Toplantı:3, Birleşim:53, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 25 Şubat 1953,Toplantı:1, Birleşim:51, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.5, 26 Şubat 1953,Toplantı:1, Birleşim:52, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.21, 1 Nisan 1953,Toplantı:3, Birleşim:61, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.21, 6 Nisan 1953, Toplantı:3, Birleşim:63, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.22, 15 Mayıs 1953, Toplantı:3, Birleşim:83, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.22, 29 Mayıs 1953, Toplantı:3, Birleşim:89, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.23, 1 Haziran 1953,Toplantı:3, Birleşim: 90, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 1 Temmuz 1953,Toplantı:3, Birleşim:99, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 2 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim:100, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 13 Temmuz 1953,Toplantı:3, Birleşim:107, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 15 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim:109, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 17 Temmuz1953, Toplantı:3, Birleşim:111, TBMM Basımevi.
TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 20 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim:112, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.24, 21 Temmuz 1953, Toplantı:3, Birleşim:113, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.26, 23 Aralık 1953,Toplantı:4, Birleşim:,21, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 4 Ocak 1954, Toplantı:4, Birleşim:24, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 6 Ocak 1954, Toplantı:4, Birleşim:25, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 15 Ocak 1954,Toplantı:4, Birleşim:29, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 29 Ocak 1954,Toplantı:1, Birleşim:31, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 29 Ocak 1954,Toplantı:1, Birleşim:35, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.27, 29 Ocak 1954, Toplantı:1, Birleşim:38, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.28, 15 Şubat 1954, Toplantı:4, Birleşim:43, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.28, 17 Şubat 1954,Toplantı:4, Birleşim:44, TBMM Basımevi.

TBMM Tutanak Dergisi, c.28, 10 Kasım 1954, Toplantı:4, Birleşim:40, TBMM Basımevi.

C. GAZETELER

- Çorum Gazetesi, 29 Mart 1950, nr. 1532.
Çorum Gazetesi, 5 Nisan 1950, nr. 1533.
Çorum Gazetesi, 26 Nisan 1950, nr.1536.
Çorum Gazetesi, 3 Mayıs 1950, nr.1537.
Çorum Gazetesi, 17 Mayıs 1950, nr. 1539.
Çorum Gazetesi, 24 Mayıs 1950, nr. 1540.
Çorum Gazetesi, 21 Haziran 1950, nr. 1544.
Çorum Gazetesi, 7 Ocak 1951, nr.1676.
Çorum Gazetesi, 4 Haziran 1952, nr. 1646.
Çorum Gazetesi, 5 Ağustos 1953, nr. 1707.
Yeni Çorum Gazetesi, 12 Eylül 1951, nr. 3.
Yeni Çorum Gazetesi, 3 Ekim 1951, nr. 6.
Yeni Çorum Gazetesi, 5 Aralık 1951, nr. 15.
Yeni Çorum Gazetesi, 19 Aralık 1951, nr.17.
Yeni Çorum Gazetesi, 30 Ocak 1952, nr. 23.
Yeni Çorum Gazetesi, 13 Şubat 1952 nr.25.
Yeni Çorum Gazetesi, 30 Nisan 1952, nr. 36.
Yeni Çorum Gazetesi, 21 Mayıs1952, nr. 39.
Yeni Çorum Gazetesi, 11Şubat 1953, nr.75.

D. TELİF VE TETKİK ESERLER

BAKOĞLU, Aynur; **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, C.II, Ankara-2002.

BARUTÇU, Faik Ahmet, **Siyasi Anılar (1939–1954)**, Milliyet Yay., Ankara-1981.

CHP İntihap Yoklama Talimatnamesi, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, Ankara-1933.

ÇAVDAR, Tevfik, **Türkiye’nin Demokrasi Tarihi (1839–1930)**, Ankara-1995.

TBMM Albümü (1920-1991), TBMM Basımevi, Ankara-1994.

TEKELİ, İlhan, **Çorum Tarihi**, Çorum-1985.

TEZEL, Yahya; **Cumhuriyet Dönemi’nin İktisat Tarihi**, Tarih Vakfı Yurt Yay., Ankara-1995.

TOKER, Metin; **Tek Partiden Çok Partiye**, Milliyet Yay., İstanbul-1970.

TUNAYA, Tarık Zafer; **İkinci Meşrutiyet’in Türk Siyasal Hayatındaki Yeri**, Siyasi İlimler Türk Derneği Yay., Ankara-1976.

TURAN, Şerafettin, **Türk Devrim Tarihi**, Bilgi Yay., C. IV., Ankara-1999.

YÜCEL, M. Serhat, “*Menderes Dönemi (1950-1960)*”, **Türkler Ansiklopedisi**, C.XVI, Yeni Türkiye Yay., Ankara-2002.

E. TEZLER

ALBAYRAK, Mustafa; **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Doktora Tezi, C.I, Ankara-1992.

ALDEMİR, Fadime; **1950 Seçimleri**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara- 2001.

EKLER

IX. DÖNEM ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

EK-1

Sedat BARAN

İSTANBUL-1919
Ahmet Şakir-İstanbul Tıp Fakültesi
-İngilizce-Operatör Dr.-
Ankara Belediye Hastanesi Doktoru,
Serbest Doktor-
9,10,11. Dönem Çorum Milletvekili-
TBMM Başkanlık Divanı Katip Üyesi- Evli

Ahmet BAŞIBÜYÜK

ÇORUM-1915
Mustafa-Hukuk Fakültesi-
Hukuk-Ünye Cumhuriyet Savcısı-
9. Dönem Çorum Milletvekili-
Evli, 3 Çocuk

Şevki GÜRSES

OSMANCIK-1900
Halil Hakkı-Maliye Okulu-
Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı Levazım Müdürü,
Milli Koruma Muhasebe Md.-
9,10. Dönem Çorum Milletvekili-
Evli, 2 Çocuk.

Baha KOLDAŞ

GEYLAN-1891
Süleyman Hıfzı-
Lise-Fransızca,Sırpça-İdare- Kaymakam-
Köycülük Şb. Md.,Emniyet Genel Müdür Muavini-
9. Dönem Çorum Milletvekili-
Evli, 4 Çocuk

Hüseyin ORTAKÇIOĞLU

ALACA- 1916

Arif- Hukuk Fakültesi- Fransızca
-Hukuk- Serbest Avukat-
9,10,11. Dönem Çorum Milletvekili-
Evli,2 Çocuk

Saip ÖZER

İSTANBUL- 1889

Safiettin- İstanbul Tıp Fakültesi, Viyana ve Berlin Tıp
Fakültesi - Fransızca, Almanca- Operatör Dr.,Nisaiye
Mütehassısı-
Gaziantep Memleket Hastanesi Baştabibi-Serbest Tabip ve
Hasanoğlan Köy Enstitüsü Sağlık Kolu Öğretmeni-
9. Dönem Çorum,10.Dönem Afyon Milletvekili-
Evli, 2 Çocuk

Hakkı YEMENİCİLER

SAMSUN-1909

Mehmet- Lise- Az Almanca
Tüccar ve Müteahhit-
9. Dönem Çorum Milletvekili-
Evli,1 Çocuk

Hasan Ali VURAL

SUNGURLU- 1911

Mehmet-Ankara Hukuk Fakültesi-
Hukuk-Hakim ve Savcı-
Orman İşletme Müdürlüğü Avukatı- Serbest Avukat -
9.Dönem Çorum Milletvekili-
Evli, 7 Çocuk

EK-3

**Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK**

Örnek No. : VI
Mad. 66 - B 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya San'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Ahmet Başb. büyük	Çorum 1331	Öğretmen C. Savcı	80074	Doksan bin yetmiş dört	147516	138011	Yoktur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda **Doksan bin yetmiş dört** oy ile **ahmet başb. büyük**
ilimiz Milletvekilğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verildi. **17 / 5 / 1950**

Başkan **Çorum ağır cesa başkanı Asim Erkan**

Üye **H. Hilmi Cerişi oğlu**

Üye **Ömer nartok**

Üye **Baki seydim**

Üye **Hasan daldal**

Üye **Halit Mustafa oğlu**

Üye **Mehmet sıklı**

Üye **Müseyin Vehbi selçuk**

Üye **Gazi Şebakır**

Üye **Mehmet Şahincedar**

Üye **Hamza şahin**

Komutaya **3. VI. 1950** tarihli altıncı Birliğinde onanmıştır.

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne ayrı ayrı adlarıyla soyadları yazılacaktır.

Doğru Matbaası - Ankara

Ahmet Başbüyük Bey'in Milletvekili Tutanağı

EK-4

1632
9. DS sem

Olumluk (Kısaca)

Seçim çevresi	Çorum	İmza yeri	
Adı	Ahmet	Mesleği ve işi	C. Savcı
Soyadı	Başbüyük	Evlilik durumu	Evlü 3 çocuklu
Doğum yeri ve tarihi	Mustafa - Fatma	Seçimden önceki son numarası	80074
Doğum yeri	Çorum	Mevcut olduğu ne kadar evli ve kaç çocuk	
Doğum tarihi	1911	Evli olduğu ne kadar evli ve kaç çocuk	
Öğrenim	Hukuk	Seçim tutanağının tarihi	
Bütçe diller		Kay. yeri Milletvekili seçildiği	90000
Made unvanlığı olduğu	Hukuk	Tutanaktan Kaçmanca unvanları tarihi	5.6.1950
Kuruluş		Mevcut tutanağın tarihi	

Ahmet Başbüyük Bey'in Tercüme-i Hal Kâğıdı

EK-5

**Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK**

Örnek No : VI
Mad. 46-8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya San'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Baha Koldaş	Kadı köy 1307	Emniyet genel Müdür Muavini	9022	Doksan bin yus yirmi bir	147516	138011	Yoktur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda **Doksan bin yus yirmi bir** ile **Baha Koldaş**
ilimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verildi. 17 / 5 / 1950

Başkan Çorum ağır ceza başkanı **Şahin Erkan**
Üye **H. Hilmi Ceritoglu**
Üye **Ömer Kartal**
Üye **Baki Seydin**
Üye **Hassan daldal**
Üye **Halit Kifta oğlu**
Üye **Mehmet Saki**
Üye **Müseyin Vehbi Selçuk**
Üye **Gazi Ös bakır**
Üye **Mehmet Ös hamedar**
Üye **Hanna şahin**

Sanatayın 5.VI.1950 tarihli altınca Birleşiminde onanmıştır.

NOT : Başkan ve üyelerin imza edebilecek yerlerin hatline ayrı ayrı adlarıyla soyadları yazılacaktır.

Doğru Matheson - Ankara

Baha Koldaş Bey'in Milletvekili Tutanağı

EK-6

9. Dönem
Sıra no. 1634
Çorum
Baha Koldaş

1634
9. Dönem

Ölümük (Kısaca)

Fık tahsilini Geylan'da; Hüseyin tahsilini kimen Geylan'da, son sınıfların Kratova'da, Orta tahsilini Uşak İdadisinde yaptı. Yüksek tahsilini Darülmüvvenin'de Uşak'ta tahsiye gubesinde yaparken İktisadi sınıftan subaylık maaşı ve saruriet üzerine tebdilhaya ile ayrılarak bahann memur olarak geylan'da Koyulmuş'a gitti. Bu sırada Hüseyin mektebinin Muallimisi kalması üzerine Muallimievvelilik vekâletini kabul suretille 6/Şubat/1337'de Devlet hizmetine girdi. Dört ay sonra sırasıyla Karahöyükçüçüğü İktisadi Uşak'ta tahsiye Muallimliğinde, Sugehri ve Artova Çiftliği Okulu yurtları Muallimliklerinde, 1340'da da Bigadus Darüleytes Muallimliğinde çalıştı. Çiftlik Okulu yurdu Muallim iken 7/Ağustos/1334'de aynı yer Muallimliğine aktarıldı. Muallimlikten de Tekirdağ sancağına bağlı Çimşirli ve İncecik Muallimliklerinde hizmet etti. Trakya'nın Yunanlılar tarafından işgali üzerine 1337 Bircinokluhan'unda Ankara'ya geçerek 3/Şubat/1337'de İttihatçı Pervari Kaymakamlığına tayin olundu. Bunu müteakip muhtelif tarihlerde Toçya (iki defa), İskilip (üç defa), Zazakpözü, Urla, Tire, Düce, Eminönü Kaymakamlıklarında, 1934 ve 1935 yıllarında da İsmir Mektepçuluğunda bulundu. Urla Kaymakam bulundugun sırada Menemen irtica hâdisesi üzerine aynı gün Dahiliye Vekâleti emriyle bu kaza Kaymakamlığı vekâletine gönderildi ve Divanbaskı meselesinin devamı müddetince Menemen'de kaldı. 1936'da Dahiliye Vekâleti Mahallî İdareler kadrosunda yeniden Koyulmuş gubesi Muallimliği teşkil ve ihdas edilmesi üzerine Şubat 1936'da bulundugun İskilip Kaymakamlığından bu gube Muallimliğine alındı ve gubeyi tesle suretille beş yıl kadar çok muallim olduğun köy davası üzerinde sonusus bir ayk ve feragatle çalıştı. İskilip'te bulunurken Dahiliye Vekâleti emriyle uzun müddet iki defa da Çorum Vaili vekillliğinde bulundu. En son 1949'da Eminönü Kaymakamlığından Emniyet Genel Müdür Muaviniğine terfian tayin edildi. Bu vasifede bulunurken 37 yıl gibi uzun ve geceli gündüzlü halk hizmetinde geçen fiki memuriyet hizmetin sonunda Çorum Milletvekilliğine seçildi.

İdare hayatında bilhassa köy davası ve köy kanunu tatbikatı üzerinde

Seçim türü	Çorum	İlim rütbesi	
Adı	Baha	Modeli ve tip çizim	
Birlik	Koldaş	Belli olup olmadı-ğı ve bag gubesi bulundugun	Evliymiş. Şahin kiz, İhsan erkek dört çocuğun vardır. Kizlar evlenmiştir. Erkekler tahsilatında.
Dahisane ya sonusus adı	Baha adı : Hüseyin Ana adı : Fagana	Seçiminde evliliği son sonususluğu	Emniyet Genel Müdür Muavini
İstidatlı yer	Geylan	Memur bulgus an- günden evvel son dargısı	
İstidatlı tarihi	307	Evvelki istidatlı de Muallimlik an- günden bu son- usuna	Mayıs
Güvenini	Darülmüvvenin'de Uşak'ta tahsiye İktisadi sınıftan ayrıldı.	Seçim istidatlı tarihi	15/1950
İstidatlı adları		Kaz oyla Miliyet vekili seçildiği	9022
Kada sonususluğu	İdare (Koyulmuş)	Tutanakların Ka- nutayra sonusus- turalı	5.6.1950
Evvelki	"Koy Tefisleri Rahberisi" hakkında bir birleşim var- dır.	Model hatline tarihi	22/5/1950

Baha Koldaş Bey'in Tercüme-i Hal Kâğıdı

EK-9

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait TUTANAK

Çorak No.: VI
Mod. 66-8 11/1990. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya San'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oyların kullanılması sayıs	Seçimi hakkında Hırsız ve şikâyet olup olmadığ
			Rakamla	Yazı ile			
Hasan Ali Vural	Sungurlu 1887	avukat	88707	Seksen sekiz bin yedi yüz yedi	147516	138011	Yoktur

Milletvekili seçimi kanunu gereğince himizde yapılan seçim sonunda Seksen sekiz bin yedi oy ile avukat Hasan Ali Vuralın seçimi himiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğuna gösterir bu tutanak kurulumun tarafından kendisine verildi. 17.5.1990

Başkan Çorum ağır ceza başkanı ANAM ERKAN

Üye H. Hilmi Cerit oğlu Üye Ömer Hacıoğlu Üye Baki Şeytin Üye Hasan Daldal Üye Halit Murtuza oğlu

Üye Mehmet Akki Üye Hüseyin Vehbi selçuk Üye Gazi Ös Bakır Üye Mehmet Ös hamedar Üye Hama şahin

NOT: Başkan ve üyelerin imza oldukları yerlerin altına aynı ayri adlarla soyadları yazılacaktır.

Başkan Kalkınma - Ankara

Hasan Ali Vural Bey'in Milletvekili Tutanağı

EK-10

Sicil no= 1637
9. Dönem
Çorum
Hasan Ali Vural

1637
9. Dönem

Olumluk (Kısaca)

929 yılında Çorum anta afyonluların moğun aldim devlet antihani ile öğretmen olan 929-931 yılında Kadirhan Çankaya Kaymakamı 931-934 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 934-935 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 935-936 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 936-937 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 937-938 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 938-939 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 939-940 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 940-941 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 941-942 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 942-943 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 943-944 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 944-945 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 945-946 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 946-947 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 947-948 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 948-949 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 949-950 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 950-951 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 951-952 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 952-953 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 953-954 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 954-955 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 955-956 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 956-957 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 957-958 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 958-959 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 959-960 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 960-961 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 961-962 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 962-963 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 963-964 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 964-965 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 965-966 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 966-967 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 967-968 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 968-969 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 969-970 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 970-971 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 971-972 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 972-973 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 973-974 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 974-975 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 975-976 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 976-977 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 977-978 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 978-979 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 979-980 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 980-981 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 981-982 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 982-983 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 983-984 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 984-985 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 985-986 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 986-987 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 987-988 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 988-989 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 989-990 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 990-991 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 991-992 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 992-993 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 993-994 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 994-995 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 995-996 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 996-997 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 997-998 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 998-999 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı. 999-1000 yılında Çankaya Kaymakamı olarak görev yaptı.

Sıra no	İsim	İmza	Tarih
1	Hasan Ali Vural		
2	Mehmet ve Şeytin		
3	Sungurlu		
4	Hasan Ali Vural		
5	Hasan Ali Vural		
6	Hasan Ali Vural		
7	Hasan Ali Vural		
8	Hasan Ali Vural		
9	Hasan Ali Vural		
10	Hasan Ali Vural		
11	Hasan Ali Vural		
12	Hasan Ali Vural		
13	Hasan Ali Vural		
14	Hasan Ali Vural		
15	Hasan Ali Vural		
16	Hasan Ali Vural		
17	Hasan Ali Vural		
18	Hasan Ali Vural		
19	Hasan Ali Vural		
20	Hasan Ali Vural		
21	Hasan Ali Vural		
22	Hasan Ali Vural		
23	Hasan Ali Vural		
24	Hasan Ali Vural		
25	Hasan Ali Vural		
26	Hasan Ali Vural		
27	Hasan Ali Vural		
28	Hasan Ali Vural		
29	Hasan Ali Vural		
30	Hasan Ali Vural		
31	Hasan Ali Vural		
32	Hasan Ali Vural		
33	Hasan Ali Vural		
34	Hasan Ali Vural		
35	Hasan Ali Vural		
36	Hasan Ali Vural		
37	Hasan Ali Vural		
38	Hasan Ali Vural		
39	Hasan Ali Vural		
40	Hasan Ali Vural		
41	Hasan Ali Vural		
42	Hasan Ali Vural		
43	Hasan Ali Vural		
44	Hasan Ali Vural		
45	Hasan Ali Vural		
46	Hasan Ali Vural		
47	Hasan Ali Vural		
48	Hasan Ali Vural		
49	Hasan Ali Vural		
50	Hasan Ali Vural		
51	Hasan Ali Vural		
52	Hasan Ali Vural		
53	Hasan Ali Vural		
54	Hasan Ali Vural		
55	Hasan Ali Vural		
56	Hasan Ali Vural		
57	Hasan Ali Vural		
58	Hasan Ali Vural		
59	Hasan Ali Vural		
60	Hasan Ali Vural		
61	Hasan Ali Vural		
62	Hasan Ali Vural		
63	Hasan Ali Vural		
64	Hasan Ali Vural		
65	Hasan Ali Vural		
66	Hasan Ali Vural		
67	Hasan Ali Vural		
68	Hasan Ali Vural		
69	Hasan Ali Vural		
70	Hasan Ali Vural		
71	Hasan Ali Vural		
72	Hasan Ali Vural		
73	Hasan Ali Vural		
74	Hasan Ali Vural		
75	Hasan Ali Vural		
76	Hasan Ali Vural		
77	Hasan Ali Vural		
78	Hasan Ali Vural		
79	Hasan Ali Vural		
80	Hasan Ali Vural		
81	Hasan Ali Vural		
82	Hasan Ali Vural		
83	Hasan Ali Vural		
84	Hasan Ali Vural		
85	Hasan Ali Vural		
86	Hasan Ali Vural		
87	Hasan Ali Vural		
88	Hasan Ali Vural		
89	Hasan Ali Vural		
90	Hasan Ali Vural		
91	Hasan Ali Vural		
92	Hasan Ali Vural		
93	Hasan Ali Vural		
94	Hasan Ali Vural		
95	Hasan Ali Vural		
96	Hasan Ali Vural		
97	Hasan Ali Vural		
98	Hasan Ali Vural		
99	Hasan Ali Vural		
100	Hasan Ali Vural		

Hasan Ali Vural Bey'in Tercüme-i Hal Kâğıdı

EK-11

**Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK**

Örnek No: VI
Mad. 66-8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya San'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Diğüneceler
			Rakamla	Yazı ile				
Hüseyin Ortakçı oğlu	Alaca 1332	Avukat	88790	Seksen sekiz bin yedi yüz doksan	147516	138011	Yoktur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda Seksen sekiz bin yedi yüz doksan oy ile Hüseyin Ortakçı oğlunun ilimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulunuz tarafından kendisine verildi. K7 / 5 / 99

Başkan Çorum ağır ceza başkanı E. Hilmi Cerit oğlu **Üye** Hüseyin Ortakçı oğlu **Üye** Baki Seydim **Üye** Hasan Dalkıç **Üye** Halit Kır oğlu

Çorum ağır ceza başkanı asım erkan

Üye Mehmet Sıkı **Üye** Hüseyin Vehbi Selçuk **Üye** Gazi Öz Bakır **Üye** Mehmet Öz haznedar **Üye** Hamza Şahin

NOT: Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin başına ayrı ayrı adlarıyla soyadları yazılacaktır.

Doğuş Hattaman - Ankara

Hüseyin Ortakçıoğlu Bey'in Milletvekili Tutanağı

EK-12

9. Dönem
Sicil no-1635
Çorum
Hüseyin Ortakçıoğlu

1635
9. Dönem

Olumluk (Kısaca)

Başın çevresi	Çorum	İlin ribetisi	/
Adı	Hüseyin	Mesleği ve işi	Avukat
Soyadı	Ortakçıoğlu	Evlilik durumu	Evli
Evliliği ve evliliği	Arif, yeter	Sevdiği kadını	Sevdi
Doğduğu yer	Alaca, Kalahayrakçı	Mesleği dışında başka bir mesleği	/
Doğum tarihi	1332	Evli olduğu kadını	Hayır
Öğrenimi	Hukuk Fakültesi mezunu	Sevdiği kadını	17-5-950
İhtilafı	/	Kaymakamın	88790
State memurluğu	Hukuk	Tutanaklar	5-6-950
Kuruluşu	/	Mesleği	22/5/950

Hüseyin Ortakçıoğlu Bey'in Tercüme-i Hal Kâğıdı

EK-13

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait TUTANAK

Örnek No: 1 VI
Kat. 66-8 11/10/50

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya San'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Dâğıncılar
			Rakamla	Yan ile				
Doktor Saip Özer	İstanbul 1905	Doğum ve kadın hastalıkları Mühassasatı Operator	89316	Seksen dokuz bin iki yüz on altı	147516	138011	Yoktur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda Seksen dokuz bin iki yüz on altı oy ile Doktor Saip Özerin İlhis Milletvekilliğine seçilmiş olduğuna gösterir bu tutanak kurulumun tarafından kendisine verildi. 17 / 5 / 50

Başkan Çorum ağır Ceza Mahkemesi Başkanı **Asım Erkmen** **Üye** H. Hilmi Cefit oğlu **Üye** Ömer Zeynep **Üye** Bekir Seydi **Üye** Hasan Dalıcı **Üye** Falit Kırık oğlu

Üye Mehmet Siki **Üye** Hüseyin Vehbi Selçuk **Üye** Gazi Cebakır **Üye** Mehmet Çubukçudağ **Üye** Hama Yahin

NOT: Başkan ve üyelerin imza edebildikleri yerlerin altında aynı ayarla imzaları yazılacaktır.

Doğru Makbuz - Ankara

Saip Özer Bey'in Milletvekili Tutanağı

EK-14

9- Doym
Sai no- 1636
Çorum
Saip Özer

1636
9. D5nem

Olumluk (Kısaca)

Seçim çevresi	Çorum	İlin rütbesi	...
Adı	Doktor Saip Özer	Mesleği ve işi gibi	Serbest tababet
Soyadı	Özer	Eski şap ünvanı ve bu şapda bulunduğu	EVİL İKİ
Buhamen ve anasının adı	Safettin Hatice	Seçimden önceki mesleği	Hasanoflan İky enstitüsü sağlık kolu öğretmen
Doğduğu yer	İstanbul	Meslek değişikliği sonucunda önceki mesleği	
Doğum tarihi	1905	Eski şap ünvanı ve bu şapda bulunduğu	
Öğrenimi	Doktorluk <i>Tip</i>	Seçim tutanağının tarihi	17/5/1950
Bildiği diller	Fransızca, Almanca	Kes oyle Milletvekili seçildiği	89316
Meslek unvanı ve sınıfı	Operator, Mühassasatı	Tutanağın Kurumuna anastan tarihi	5/6/1950
Evlenmiş		Meslek katmanı tarihi	22/5/1950

1- Galatasaray Lisesi
2- Tip Fakültesi - 330 senesi mezun
3- Birinci umumî harpte (Kızak subay olarak) Harep
Askerî Hastaneler Başhekim ve Operatör 1930
12/1/30 - 7/11/34
4- Gaziantep İktisadiye Hastanesi Sertabip ve Operatör 1935
1/1/35 - 7/11/37
5- Gaziantep İktisadiye Hastanesi Mühassasatı
7/11/37 - 31/5/1939
6- Gaziantep Memleket Hastanesi Sertabip ve Operatör 1939
17/1/39 - 15/2/1939
7- Gaziantep vilayet masarif şubesi müfettişliği
30/12/1937 - 31/5/1943
8- İkinci umumî harpte (Kızak subay olarak) İskenderun
300 yataklı Askerî Hastane Sertabip ve Operatör 1943
17/7/41 - 1/1/1943
9- Ankara Hasanoflan İky Enstitüsü Sağlık Kolu Öğretmen
1151
30/10/1943 - 2/9/1945 19/9/1949 - 14/5/1950

92. Özer

Saip Özer Bey'in Tercüme-i Hal Kâğıdı

EK-15

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait TUTANAK

Çorum İli

Örnek No : VI
Mad. 66-8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya San'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Doktor Sedat Baran	Sungurlu 1919	Tabip	89641	Seksen dokuz bin altı yüz kırk bir	147816	138011	Yoktur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda **Seksen dokuz bin altı** oy ile Doktor sedat baranın
İlimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verildi. 17 / 5 / 95 O

Başkan Çorum ağır ceza başkanı **Ali Akyan**
 Üye H. Hilmi Cerit oğlu **Ömer nazıroğlu**
 Üye Baki Seydim **B. Seydim**
 Üye Hasan daldal **Hasan daldal**
 Üye Halit müftü oğlu **Halit müftü oğlu**
 Üye Mehmet sıklı **Mehmet sıklı**
 Üye Hüseyin Vehbi selçuk **Hüseyin Vehbi selçuk**
 Üye Gazi Sa bakır **Gazi Sa bakır**
 Üye Mehmet Şahincedar **Mehmet Şahincedar**
 Üye Hama şahin **Hama şahin**

Kamutayın 5. 11. 1950 tarihli altıncı Birleşiminde onanmıştır.

NOT: Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne ayrı ayrı adlarıyla soyadları yazılacaktır.

Doğuş Matheson - Ankara

Sedat Baran Bey'in Milletvekili Tutanağı

EK-16

1631
9. Dönem

Sığın geçmişi	Ç. O. R. U. M.	İlim ritüeli	Operatör- Doktor
Adı	Sedat Baran	Mesleği ve işi gördü	Doğum ve Kadın Hastalıkları- Akl. Mütahhasasatı- Doktor
Soyadı	Baran	Evliliği olup olmadığı ve kaç çocukla beraberdir	Bekar
Babasının ve annesinin adı	Ahmet Şakir Fetiye	Seğinden evrildiği son zamanlarda	
Doğduğu yer	İstanbul	Mesneği dışında seğinden evrildiği son zamanlarda	Ankara'da Serbest Mütahhasasatı Doktor
Doğum tarihi	1919	Evrenin dışından da Milletvekili seçildiği bir seçim zamanı	Yok
Öğrenimi	Doktor Tıp	Sığın tutanağının tarihi	
Bildiği diller	İngilizce	Kaç orke Milletvekili seçildiği	
Neden umuşluğu olduğu	Operatör- Doğum ve Kadın Hastalıkları Mütahhasasatı	Tutanağın Kamutayın onanması tarihi	5. 6. 1950
Evreni	Kadın ve Erkeklerde KISIRLIK (Bessilyor)	Mesleği karısına tarihi	

Ölumlük (Kısaca)

- 1- Afyon Karahisar Lisesini bitirdim.
- 2- İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden 943-944 yılında mezun oldum.
- 3- Ankara Belediyesi Merkez Tabibliğinde bulundum.
- 4- İki buçuk sene askeri hizmetini yaptım.
- 5- 50 sene Ankara Tıp Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Kliniği asistanlığında çalıştıktan sonra . İstihbaratı vererek Birinci sınıf Operatör- Doğum ve Kadın Hastalıkları İntensivist aldım.
- 6- Ankara'da Serbest çalışmakta iken Milletvekili seçildim.

Dönem - 9
Sicil no 1631
Çorum
Sedat Baran

Sedat Baran Bey'in Tercüme-i Hal Kâğıdı

**Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK**

Örnek No: 1 VI
Mad. 68-8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya San'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oyların kullanılması sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	
			Rakamla	Yazı ile				
Şevki Gürses	Osmanlı 1319	Ticaret ve ekonomi bakanlığında Levazım müdürü	8995X	Seksen dokuz bin üç yüz elli bir	147516	138011	Yoktur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonucunda bu seçmenlerin oy ile Şevki Gürsesin
İlimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verildi. 17 / 5 / 1950

Başkan Çorum ağır ceza başkanı **Y. Hilmi Çaritoğlu** **Ömer Dursak** **Baki saygılı** **Hakan dalidil** **Halit Kuruoğlu**
Açın o rkan

Öye Mehmet Akif **Öye** Hüseyin Vahabi selçuk **Öye** Gazi Ökür **Öye** Mehmet Özhanneşar **Öye** Hama jafin

NOT: Başkan ve üyelerin imza edince her birinin altına aynı ayı adlarıyla soyadları yazılacaktır.

Şevki Gürses Bey'in Milletvekili Tutanağı

9. Dönem
Sicil no - 1635
Çorum
Sevki Gürses

1633
9. Dönem

Otluluk (Kışka)

1921 yılında Halimüddin muavin olarak devlet kütüphanesi girdim. 1925 yılında Halimüddin kütüphanesi çıktı. on sene kadar müdürlük ettim. 1930 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1935 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1940 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1945 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1950 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1955 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1960 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1965 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1970 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1975 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1980 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1985 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1990 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 1995 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 2000 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 2005 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 2010 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 2015 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 2020 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim. 2025 yılında Halimüddin kütüphanesi müdürlüğüne geçtim.

29. 5. 1950
P. Gürses

Seçim çevresi	Çorum	İsim vakti	
Adı	Sevki	Medeni ve iç işleri	Memar
Soyadı	Gürses	En çok çalıştığı ve en çok çalıştığı	En çok çalıştığı
Başbakan ve asistan adı	Halil Hakkı - Fatma	Seçimden önceki görevi	Çorum ve Tunceli Bahane ve Arayış müdürü
Doğduğu yer	Osmanlı	Memar olduğu en çok çalıştığı	
Doğum tarihi	1319	En çok çalıştığı ve en çok çalıştığı	
Öğrenimi	Halil Hakkı	Seçim tutanağının tarihi	
Doğduğu dil	Yok	Kaç ayda Milletvekili seçildiği	
İlk emekli olduğu	Halil Hakkı	Tutanağın kim tarafından onaylandığı	5.6.1950
Eğitimi	Yok	Medenî tarih	

Şevki Gürses Bey'in Tercüme-i Hal Kâğıdı

ÇORUM MİLLETVEKİLLERİNDEN BAZILARI

1927–1928 ve 1930–1934 yılları arasında İskilip’te İki dönem kaymakamlık yapan ve daha sonra Çorum Milletvekili olan Baha KOLDAŞ İskilip Devlet Hastanesi’nin açılış konuşmasını yaparken.

Müftü Ali Galip KÖSTEKÇİ (Yanında Milletvekili Saip ÖZER, Baştabip Yaşar ALKAR)
İskilip Devlet Hastanesi’nin açılış konuşmalarının sonunda açılış duası yapılırken.

Sağlık Bakanı Ekrem Hayri ÜSTÜNDAĞ, dönemin Çorum milletvekilleri Baha KOLDAŞ, Saip ÖZER, Hüseyin ORTAKÇIOĞLU. Belediye Başkanı Cevat KÖSTEKÇİ, Vali Eşref ERKUT, Baştabip Yaşar ALKAR, İskilip Devlet Hastane'sine gelirken halkı selamlıyorlar. (Soldan sağa; Demokrat Parti Çorum Milletvekili Baha KOLDAŞ, Çorum valisi Eşref ERKUT, dönemin Sağlık Bakanı Ekrem Hayri ÜSTÜNDAĞ, Çorum Milletvekili Saip ÖZER)